

LOIS LOWRY

Siuntējas

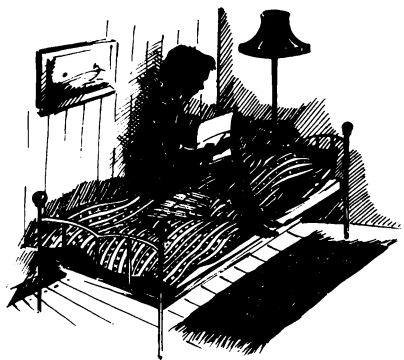

Alma littera

LOIS LOWRY

Siuntėjas

Iš anglų kalbos vertė Viltaras Alksnėnas
Iliustravo Jolanta Talaikienė

Alma littera

VILNIUS / 2013

UDK 821.111(73)-93
Lo-209

Versta iš:
Lois Lowry.
THE GIVER. –
Collins. An Imprint of
HarperCollinsPublishers. –
1995.

Antrasis pataisytas leidimas.

Šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-609-01-1150-5
ISSN 1822-7171

Copyright © 1993 by Lois Lowry, Published by special arrangement with Houghton Mifflin Company

© Vertimas į lietuvių kalbą, Viltaras Alksnėnas, 2003
© Iliustracijos, Jolanta Talaikienė, 2003
© Leidykla „Alma littera“, 2013

*Visiems vaikams,
kuriems mes patikime savo
ateitį*

I SKYRIUS

Gruodis buvo jau čia pat, ir Jonas pradėjo baimintis. Ne. Tai ne tas žodis, pagalvojo Jonas. Baimė yra toks slogus, alinantis jausmas, kai lauki, jog atsitiks kažkas siaubinga. Baimės jausmą jis išgyveno prieš metus, kai kažkoks neatpažintas aparatas du kartus praskrido virš jų bendruomenės. Jis matė jį abu kartus. Žvilgtelėjęs į dangų, išvydo blizgantį reaktyvinį lėktuvą, arba tiksliau, – nepaprastu greičiu pro šalį lekiančią dėmę, ir tik po kelių sekundžių šuoru prašniokštė smarkus užsesys. Paskui, neilgai trukus, dar kartą – tas pats lėktuvas, tik iš priešingos pusės.

Iš pradžių jis susižavėjo. Dar niekad nebuvo matęs lėktuvo iš taip arti, nes lakūnams buvo draudžiama skraidyti virš bendruomenės teritorijos. Retkarčiais, kai krovininiai

lėktuvai atgabendavo maisto atsargas į nusileidimo lauką anapus upės, vaikai nulėkdavo dviračiais iki tos upės ir susidomėję stebėdavo, kaip juos iškrauna ir kaip paskui jie įsibėgėję kyła vakarų pusėn, tolyn nuo bendruomenės.

Bet anas lėktuvas pernai metais buvo kitoks. Tai buvo ne mažas, storapilvis krovininis lėktuvas, o smailianosis, valdomas vieno lakūno. Jonas neramiai apsidairė aplink ir pamatė, jog kiti – tiek suaugusieji, tiek vaikai – sustingo, matė savo darbus ir sutrikę laukė, kad kas nors paaiškintų tą bauginantį įvykį.

Tada visiems piliečiams buvo įsakyta eiti į artimiausią patalpą ir ten laukti.

– TUČTUOJAU, – pasigirdo gergždžiantis balsas per garsiakalbį, – PALIKIT DVIRAČIUS TEN, KUR DABAR ESATE.

Jonas akimirksniu paklusniai paguldė dviratį ant tako už savo šeimos būsto. Jis įbėgo vidun ir kiūtojo ten vienui vienas. Abu tėvai buvo darbe, o mažoji sesutė Lilė – Vaikų priežiūros centre, kur ji eidavo pasibaigus pamokoms. Pažvelgęs pro langą, nepastebėjo nė vieno žmogaus: nei Gatvių priežiūros tarnautojų, nei Apželdinimo specialistų, nei Maisto skirstymo atstovų, – visi jie šiuo paros metu paprastai būdavo pasklidę po bendruomenę. Matė tik tai šen, tai ten paguldytus ir paliktus dviračius – vieno iš jų ratas išlėto dar tebesisuko.

Štai tada jis iš tiesų išsigando. Nutilusios, įtemptai laukiančios bendruomenės vaizdas jį net pradėjo pykinti, jis visas drebėjo.

Bet nieko neatsitiko. Po kelių minučių garsiakalbiai vėl sutraškėjo, ir tas pats balsas – dabar jau raminantis, ne toks įsakmus – paaiškino, jog lakūnas stažuotojas klaidingai perskaitė instrukcijas ir nuklydo nuo kelio. Išsigandęs tas lakūnas mėgino skubiai grįžti atgal, kol jo klaidos dar niekas nepastebėjo.

– NEVERTA NĖ SAKYTI, KAD JIS BUS NUŠALINTAS, – po trumpos tylos pridūrė balsas. Toji paskutinė frazė nuskambėjo su ironijos gaidelė – sakytum pranešėjui tai būtų atrodę juokinga. Jonas irgi šyptelėjo, nors žinojo, koks rūstus yra šis teiginys. Būti pašalintam iš bendruomenės reiškė galutinį nuosprendį, siaubingą bausmę, visišką pralaimėjimą.

Netgi vaikus bausdavo, jeigu jie nerūpestingai ištarė šį žodį norėdami pašiepti komandos draugą, kuris varžybose prasnausdavo kamuolį arba suklypdavo per lenktynes. Jonui irgi vienąsyk išsprūdo – jis apšaukė savo draugą: „Užteks, Eišerai! Tu pašalinamas“, kai dėl šurkščios Eišero klaidos jų komanda pralaimėjo mačą. Tada treneris jį pasivedėjo į šalį trumpam ir rimtam pokalbiui, Jonas kaltai, susigėdęs nuleido galvą ir po varžybų atsiprašė Eišero.

Dabar, mindamas dviračio pedalus paupio takeliu namo ir galvodamas apie baimės jausmą, jis prisiminė tą slogų, tiesiog vimdantį siaubą, kai virš galvos prašvilpė anas lėktuvas. Tai visai kitoks jausmas nei dabar, laukiant gruodžio. Jis ieškojo tinkamo žodžio šiam savo išgyvenimui apibūdinti.

Jonas buvo labai dėmesingas kalbai. Ne taip, kaip jo draugas Eišeras, kuris kalbėdavo greitakalbe, painiodamasis ir taip veldamas žodžius bei sakinius, kad jie neatpažįstamai pasikeisdavo ir dažnai nuskambėdavo labai juokingai.

Jonas šyptelėjo prisiminęs, kaip vieną rytą Eišeras įpuolė į klasę – pavėlavęs, kaip visada, – ir gaudydamas kvapą prisijungė prie įpusėjusios ryto giesmės. Kai suskambo paskutiniai to patriotinio himno garsai, klasė susėdo į savo vietas, o Eišeras liko stovėti, kad pagal nustatytą tvarką viešai atsiprašytų už pavėlavimą.

– Atsiprašau, kad savo mokslo draugams pridariau nepatogumų, – vis dar gaudydamas kvapą, išbėrė standartinius atsiprašymo žodžius Eišeras.

Mokytojas ir visa klasė kantriai laukė tolesnio pasiaiškinimo. Visi mokiniai iš anksto šypsojosi, nes jau daugybę kartų tuos Eišero pasiaiškinimus buvo girdėję.

– Aš išvykau iš namų laiku, bet kai važiauvau pro žuvų veisyklą, darbininkai bandė atskirti nuo būrio keletą laišų. Manau, kad į juos bežiūrėdamas aš ir pamečiau galvą. Atsiprašau visų klasės draugų, – užbaigė Eišeras.

Jis apsitampė susiglamžiusią palaidinę ir atsisėdo.

– Priimame tavo atsiprašymą, Eišerai, – visa klasė unisonu išskandavo standartinį atsakymą. Daugelis sėdėjo prikandę apatinę lūpą, kad nepratrūktų juokais.

– Priimu tavo atsiprašymą, Eišerai, – pasakė mokytojas. Jis šypsojosi. – Ir dėkoju, nes tu ir vėl paskatinai mane aptarti kalbos dalykus. „Pamečiau galvą“ yra per

daug vaizdingas pasakymas apie tavo susidomėjimą lašomis. – Jis nusigręžė į lentą ir užrašė: „Pamesti galvą“, o šalia – „Užsimiršti“.

Dabar, artėdamas prie namų, Jonas visa tai prisiminė ir šypsojosi. Vis dar mąstydamas apie tą patį, jis įstūmė dviratį į siaurą stovą prie durų ir nusprendė, jog „baimintis“ – netinkamas žodis įvardyti tiems jausmams, kuriuos kelia artėjantis gruodis. Jis per daug talpus ir reiškia ką kita.

To ypatingo gruodžio mėnesio Jonas laukė jau seniai. O dabar, kai jis beveik čia pat, ima ne baimė, bet... bet nekantra, nusprendė jis. Jis nekantrauja jo laukdamas. Ir, žinoma, jaudinasi. Visi vienuolikmečiai jaudinasi dėl to, kas tuoj tuoj įvyks.

Bet vis dėlto truputį sudrebėdavo, kai apie tai pagalvodavo, – apie tai, kas turi įvykti.

– *Nuogąstautojas*, – nusprendė Jonas. – Štai kas aš toks.

– Kuris šiandien nori išsipasakoti pirmas? – po vakarienės paklausė Jono tėvas.

Tai buvo vienas iš ritualų – vakarais pasipasakoti apie savo išgyvenimus. Kartais Jonas su savo sesute Lile susiginčydavo, kurio eilė, kuris turi pradėti. Jų tėvai, aišku, taip pat dalyvaudavo šiame rituale. Bet, kaip ir visi tėvai – kaip ir visi suaugusieji, – jie nei ginčydavosi, nei meilikaudavo dėl to, kuriam pradėti.

Šįvakar Jonas irgi nesiveržė būti pirmas. Jo jausmai šiandien buvo labai sudėtingi. Jis norėjo jais pasidalinti,

bet netroško kuo greičiau pradėti to kruopštaus nagrinėjimo, net ir žinodamas, kad iš tėvų sulauks paramos.

– Pradėk tu, Lile, – pasakė jis, žiūrėdamas į seserį, kuri buvo daug jaunesnė, dar tik septynerių, ir iš nekantrumo nenustygo ant kėdės.

– Šiandien po pietų aš labai supykau, – pranešė Lilė. – Mano grupė iš Vaikų priežiūros centro išėjo į žaidimų aikštelę, ir ten mes sutikome pas mus vieštinčią kitą septynmečių grupę, ir jie *visiškai* nesilaikė taisyklių. Vienas iš jų – berniukas, bet nežinau, koks jo vardas, – vis braudavosi pirmas čiuožti nuo kalniuko, nors mes visi stovėdavome ir laukdavome savo eilės. Aš taip ant jo supykau... Net suspaudžiau kumštį – štai taip.

Ji iškėlė sugniaužtą kumštį, ir kitiems šeimos nariams ta jos karinga poza sukėlė šypseną.

– O kodėl, tavo manymu, tie svečiai nesilaikė taisyklių? – paklausė mama.

Lilė pagalvojo ir papurtė galvą.

– Nežinau. Jie elgėsi kaip... kaip...

– Kaip gyvuliai? – pakišo mintį Jonas ir nusijuokė.

– Teisingai, – atsakė Lilė ir taip pat nusijuokė. – Kaip gyvuliai.

Nė vienas iš vaikų nežinojo, ką iš tikrųjų tas pasakymas reiškia, bet dažnai girdėdavo jį vartojant, kai reikėdavo apibūdinti kokį nors nemandagų ar negražų poelgį, ką nors netinkama.

– Iš kur buvo tie svečiai? – paklausė tėtis.

Lilė suraukė kaktą bandydama prisiminti.

– Mūsų vadovas, sakydamas sveikinimo kalbą, minėjo iš kur, bet aš neprisimenu. Turbūt nekreipiau į tai dėmesio. Jie buvo iš kitos bendruomenės. Jiems teko išvykti iš namų labai anksti, o priešpiečius turėjo valgyti dar autobuse.

Mama linktelėjo galvą.

– Kaip manai, gal kartais jų taisyklės kitokios? Taigi gal jie paprasčiausiai nežinojo, kokios taisyklės galioja jūsų žaidimų aikštelėje?

Lilė truktelėjo pečiais ir sulinksėjo galva.

– Galbūt.

– Jūs irgi esate viešėję kitose bendruomenėse, ar ne? – paklausė Jonas. – Mano grupė dažnai viešėdavo.

Lilė vėl linktelėjo.

– Kai buvome šešiamečiai, buvome nuvykę į kitą bendruomenę ir su jų šešiamečiais praleidome visą dieną.

– Kaip tu jautėsi ten viešėdama?

Lilė susiraukė.

– Jaučiausi keistai, nes jų metodai visai kitokie. Jie tada mokėsi dalykų, kurių mano grupė dar nesimokė, taigi mes jautėmės kaip kvailėliai.

Tėtis klausėsi susidomėjęs.

– Aš vis galvoju, Lile, – prabilo jis, – apie tą berniuką, kuris šiandien nesilaikė taisyklių. Ar tu nemanai, kad jis galbūt irgi jautėsi keistai ir kvailokai, atsidūręs naujoje vietoje ir nežinodamas tos vietos taisyklių?

Lilė susimąstė.

– Taip, – galų gale pasakė ji.

– Man jo truputį gaila, – pasakė Jonas, – nors jo ir nepažįstu. Man gaila kiekvieno, atsidūrusio ten, kur jaučiasi keistai ir kvailai.

– Kaip tu dabar jautiesi, Lile? – paklausė tėtis. – Vis dar pyksti?

– Atrodo, kad nebe, – nusprendė Lilė. – Atrodo, kad man jo truputį gaila. Ir gailiuosi, kam sugniaužiau kumštį, – nusišypsojo ji.

Jonas irgi nusišypsojo seseriai. Lilės išgyvenimai visada būdavo tiesmuki, paprastučiai, ją dažniausiai nesunku būdavo nuraminti. Įsivaizdavo, kad jo paties išgyvenimai, kai buvo septynerių, irgi būdavo tokie pat.

Jis mandagiai, bet nelabai dėmesingai klausėsi tėvo, kai šis, sulaukęs savo eilės, papasakojo apie tą dieną darbe jį apėmusį nerimą dėl vieno kūdikio, kuris ne visai gerai vystėsi. Jono tėtis buvo ugdytojas. Jis ir kiti ugdytojai buvo atsakingi už visus fizinius ir dvasinius kiekvieno naujavaikio poreikius pirmaisiais gyvenimo mėnesiais. Jonas žinojo, kad tai labai svarbus darbas, tačiau ne iš tų, kurie jį ypatingai domintų.

– Kokios jis lyties? – paklausė Lilė.

– Vyriškos, – atsakė tėtis. – Jis labai žavus mažylis ir labai malonaus būdo. Tačiau jis auga nepakankamai greitai ir labai neramiai miega. Mes jį laikome ypatingos priežiūros skyriuje su papildomo ugdymo priemonėmis, bet komiteto nariai jau pradeda kalbėti apie jo pašalinimą.

– Ak, ne, – apgailestaudama suniurnėjo mama. – Aš žinau, kaip tau dėl to bus liūdna.

Jonas su Lile užjausdami linktelėjo. Atsisakyti naujagimio visad būdavo liūdna, juk jis dar neturėjo galimybės pasidžiaugti bendruomenės gyvenimu. Ir dar nieko bloga nepadare.

Pašalinama, nelaikant to bausme, būdavo tik dviem atvejais: dėl senatvės – ir tai būdavo gražaus ir iki galo nugyvento gyvenimo iškilmės; ir atsisakoma silpnų naujaveikų – tai visad palikdavo slogų jausmą: „O ką padarysi...“ Naujaveikio atsisakymas ypač jaudindavo ugdytojus, tokius kaip jų tėtis, kurie į tai žiūrėdavo kaip į savo nesėkmę. Bet tai nutikdavo labai retai.

– Na, – pasakė tėtis, – aš dar pamėginsiu. Galiu paprašyti komiteto, kad leistų man jį nakčiai parsinešti į namus, jeigu jūs neprieštarautumėt. Jūs gi žinote, kokia yra toji naktinių ugdytojų pamaina. Manau, su tuo vaikiūkščiu reikia papildomai padirbėti.

– Suprantama, – ištarė mama, o Jonas su Lile taip pat linktelėjo.

Jie ir anksčiau girdėjo, kaip tėtis skųsdavosi naktine ugdytojų pamaina. Dirbti ugdytoju naktį buvo laikoma menkesniu darbu, ir jis buvo pavedamas tiems, kurie neturėjo rimtesnių interesų arba gabumų, arba nuovokos gyvybiškai svarbesniems dienos darbams. Daugumai naktinės pamainos darbuotojų netgi nebuvo leidžiama turėti sutuoktinio, mat jiems stigo esminio gebėjimo rasti ryšį su kitu žmogumi, o iš sudarančiųjų šeimą šito buvo reikalaujama.

– Gal mes net galėtume jį pasilikti, – maloniai pasiūlė Lilė, stengdamasi išlaikyti nekaltą veido išraišką. Bet Jonas žinojo, kad jos išraiška apsimestinė. Visi tai žinojo.

– Lile, – šypsodamasi priminė jai mama, – juk tu žinai taisykles.

Du vaikai – vienas berniukas ir viena mergaitė – kiekvienam šeimos dariniui. Taisyklėse tas parašyta labai aiškiai.

Lilė sukikeno.

– Gerai jau, gerai, – pasakė ji. – Pamaniau, gal bent tokiu atveju...

Toliau savo išgyvenimus pasakojo mama, kuri ėjo svarbias pareigas Teisingumo departamente. Šiandien jai atvedė vėl tą patį pažeidėją, kuris jau buvo sulaužęs taisykles. Šį žmogų ji manė tinkamai ir gana griežtai nubaudusi, ir jis jau buvo sugrąžintas į ankstesnę padėtį: į tą patį darbą, į savo namus, į savo šeimą. Kai pamatė jį prieš save antrą kartą, ją apėmė bausis nusivylimas ir piktumas. Ir net pasijuto kalta, kad nepakeitė jo gyvenimo.

– Be to, aš dėl jo ir baiminuosi, – prisipažino ji. – Juk žinote, kad trečio karto nebūna. Taisyklės byloja, kad po trečio nusižengimo jį paprasčiausiai reikia pašalinti.

Jonas sudrebėjo. Jis žinojo, kad taip būna. Net ir jų vienuolikmečių grupėje buvo vienas berniukas, kurio tėvą prieš metus pašalino. Niekas apie tai net neužsiminė: apie tokią negarbę nebūdavo kalbama. Net sunku tai įsivaizduoti.

Lilė pakilo ir, priėjusi prie mamos, paglostė jai ranką.

Tėvas, tebesėdėdamas savo vietoje prie stalo, paėmė ją už rankos, o Jonas – už kitos.

Taigi visi jie pamažu ją nuramino. Netrukus mama nusišypsojo, padėkojo visiems ir sumurmėjo, kad dabar jai atlėgo.

Ritualas tęsėsi.

– Na, Jonai? – paragino tėtis. – Šįvakar tu paskutinis.

Jonas atsiduso. Šį vakarą jis beveik buvo linkęs nuslėpti savo jausmus. Bet, žinoma, tai prieštaravo taisyklėms.

– Aš jaučiuosi susirūpinęs, – prisipažino jis, džiaugdamasis, kad pagaliau surado tinkamą žodį savo būsenai nusakyti.

– Dėl ko, sūnau? – susidomėjo tėtis.

– Suprantu, kad nerimauti nėra dėl ko, – paaiškino Jonas, – ir kad kiekvienas suaugęs žmogus tai pergyveno. Žinau, ir tu, tėti, pergyvenai, ir tu, mama. Bet aš nerimauju dėl tos Ceremonijos. Gruodis jau čia pat.

Lilė pakėlė nustebusias akis.

– Dvylikametystės ceremonija, – su pagarbia baime sušnibždėjo ji.

Net patys mažiausieji – Lilės metų ar dar mažesni – žinojo, kad kiekvieno jų ateityje laukia toks momentas.

– Džiaugiuosi, kad pasisakei apie savo išgyvenimus, – padėkojo tėtis.

– Lile, – kreipėsi mama į dukrelę, – tu gal jau eik ir apsilvk naktinius marškinius. Mes su tėčiu dar šiek tiek pasėdėsime ir pasikalbėsime su Jonu.

Siuntėjas

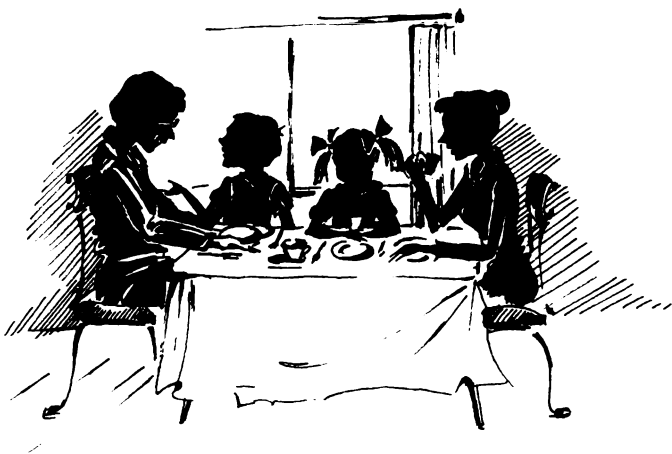
Lilė atsiduso, tačiau paklusniai nusirangė nuo kėdės.

– Asmeniškai? – paklausė ji.

Mama linktelėjo.

– Taip, – pasakė ji, – šis pokalbis su Jonu bus labai asmeniškas.

II SKYRIUS

Jonas sekė akimis, kaip jo tėvas pilasi dar vieną puodelį š kavos, ir laukė.

– Supranti, – pagaliau prabilo tėvas, – kai buvau mažas, kiekvieną gruodžio mėnesį labai jaudindavausi. Ir neabejoju, kad taip būna ir tau, ir Lilei. Kiekvienas gruodis – didelių pasikeitimų mėnuo.

Jonas linktelėjo. Jis prisiminė gruodžio mėnesius nuo tada, kai jam suėjo... na, galbūt ketveri. Ankstesnių neprišiminė. Tačiau mintimis perbėgo juos visus iš eilės, prisiminė ir pirmuosius Lilės gruodžio mėnesius. Prisiminė, kada jo šeima gavo Lilę, prisiminė tą dieną, kai jai suteikė vardą, dieną, kai jai sukako vieneri.

Metinukų ceremonija visad būna triukšminga ir linksmas. Kiekvieną gruodžio mėnesį visi vaikai, gimę tais me-

tais, tampa Vienamečiais. Visus juos – kiekvienų metų grupėje visada būdavo po penkiasdešimt vaikų, jeigu nė vienas iš jų nebūdavo pašalintas, – ugdytojai, kurie jais rūpinosi nuo gimimo, įnešdavo į sceną. Kai kurie iš jų jau vaikščiodavo, svirduliuodami ant netvirtų kojų, kai kurie dar būdavo vos kelių dienų ir susukti į antklodėlę gulėdavo ugdytojams ant rankų.

– Man patinka Vardynos, – pasakė Jonas.

Mama šypsodamasi jam pritarė.

– Tais metais, kai gavome Lilę, mes, aišku, žinojome, kad gausime mergaitę, nes buvome padavę paraišką ir sulaukę teigiamo atsakymo. Tačiau man labai rūpėjo, koks bus jos vardas!

– Aš turėjau galimybę žvilgtelti į sąrašą dar prieš ceremoniją, – prisipažino tėvas. – Komitetas visada parengia sąrašus iš anksto ir palieka juos pas mus, Ugdymo centre.

– Tiesą sakant, – kalbėjo jis toliau, – dėl to sąžinę man truputį graužia. Bet vis dėlto šiandien popiet išlinkau pasižiūrėti, ar vardų sąrašas jau parengtas. Jis gulėjo mūsų biure ant stalo, ir aš ėmiau ieškoti trisdešimt šešto numerio – tai to berniūkščio, kuris man rūpi, numeris, – kadangi man šovė į galvą, jog galbūt geriau seksis, jeigu galėsiu kreiptis į jį vardu. Žinoma, tik slapta, kai niekas negirdi.

– Ir tu jį radai? – paklausė Jonas.

Jis buvo sužavėtas. Nepanašu, kad ši taisyklė labai svarbi, bet pats faktas, kad jo tėtis apskritai sulaužė taisyklę, kėlė jam pagarbią baimę. Jis žvilgtelėjo į mamą, atsakingą,

kad visi griežtai laikytusi taisyklių, ir jam palengvėjo širdy, pamačius ją besišypsančią.

Tėtis linktelėjo.

– Jo vardas – aišku, jeigu iki Vardynų jis nebus pašalintas, – turi būti Gabrielis. Taigi kas keturias valandas, jį maitindamas, taip pat su juo žaisdamas ir atlikdamas pratimus, aš jam vis sušnibždu tą vardą. Kai niekas negirdi.

– Iš tikrųjų tai aš jį vadinu Gabiu, – užbaigė jis ir nusišypsojo.

– Gabis, – ištarė Jonas. Tikrai gražus vardas, nusprendė jis.

Nors tais metais, kai jie įsigijo Lilę ir sužinojo jos vardą, Jonui suėjo dar tik penkeri, jis prisiminė tą jaudulį namuose, tuos pokalbius, spėliojimus: kaip ji atrodys, kas ji bus, kaip ji pritiks jų šeimai. Jis prisiminė, kaip kartu su tėvais lipo laipteliais į sceną. Jo tėtis tais metais buvo šalia jo, o ne šalia kitų ugdytojų kaip paprastai, kadangi tais metais jam pačiam buvo leista įsigyti dar vieną vaiką.

Jis prisiminė, kaip mama paėmė tą vaiką – jo sesutę – ant rankų ir laikė, kol papildytam jų šeimos dariniui buvo perskaitytas dokumentas. „Naujavaikis, numeris dvidešimt trys, – perskaitė skelbėjas, – Lilė.“

Jis prisiminė susižavėjimo kupiną tėvo žvilgsnį ir kaip jis sušnibždėjo: „Ji viena iš mano numylėtinių. Turėjau viltį, kad ji ir bus mūsų.“ Minia paplojo, o Jonas šyptelėjo. Jam patiko sesutės vardas. Lilė, ką tik pabudusi, sumosavo mažyčiu kumšteliu. Tada jie nulipo nuo scenos ir užleido vietą kitai šeimai.

– Kai buvau vienuolikos, – vėl prabilo tėvas, – kaip dabar tu, Jonai, su didžiausiu nekantrumu laukiau Dvylikamečių ceremonijos. Ji tęsiasi ištisas dvi dienas. Prisimenu, kad labai žavėjausi Metinukų ceremonija – taip yra iki šiol, – tačiau į kitas ceremonijas beveik nekreipiau dėmesio, išskyrus savo sesers. Tais metais jai sukako devyneri, ir ji gavo dviratį. Aš buvau išmokęs ją važinėti savo dviračiu, nors to ir neturėjau daryti.

Jonas nusijuokė. Tai buvo viena iš nedaugelio taisyklių, į kurią nežiūrima labai rimtai ir kuri beveik *visada* sulaužoma. Visi vaikai gauna dviračius, kai jiems sueina devyneri, iki tol jiems neleidžiama jais važinėti. Tačiau beveik visada vyresnieji broliai ir seserys slapta išmokydavo jaunesniuosius. Jonas jau irgi ketino pradėti mokytį Lilę.

Buvo svarstoma, ar nereiktų pakeisti taisyklių ir skirti dviračius anksčiau nei sulaukus devynerių. Komitetas nagrinėjo tą klausimą. Kai koks nors klausimas pakliūdavo į Komiteto posėdžius, žmonės visad iš to šaipydavosi. Sakydavo, kad Komiteto nariai greičiausiai spės pereiti į Senuolių luomą, kol pakeis kokią taisyklę.

Taisyklės labai sunku pakeisti. Kartais, jeigu taisyklė būdavo labai reikšminga – ne tokia kaip ši, nustatanti, kada vaikams galima skirti dviračius, – ją galų gale reikdavo perduoti Saugotojui, kad jis priimtų galutinį sprendimą. Saugotojas buvo pats svarbiausias asmuo iš Vyresniųjų. Jonas nebuvo jo matęs, tačiau apie jį žinojo: toks ypač svarbus asmuo gyvena ir dirba atsiskyręs nuo kitų. Tačiau Komiteto nariai niekad nedrįstų trukdyti Saugotojo tokiu klausimu kaip dviračių skirstymas, jie papras-

čiausiai metų metus nervinsis ir ginčysis tarpusavy, kol piliečiai pamirš, kad toks klausimas apskritai buvo pateiktas svarstyti.

– Taigi aš stebėjau ir džiūgavau, kai mano seseriai Kattai suėjo devyneri ir jai išrišo iš plaukų kaspinus ir įteikė dviratį, – kalbėjo tėtis. – Tada į dešimtmečius ir vienuolikmečius aš beveik nekreipdavau dėmesio. Ir pagaliau, baigiantis kitai dienai, kuri, atrodo, tęsis amžinybę, atėjo mano eilė. Tai buvo Dvylikamečių ceremonija.

Jonas sudrebėjo. Jis įsivaizdavo savo tėvą, kuris turėjo būti drovus ir romus berniukas, nes dabar jis yra drovus ir romus vyras, sėdintį su savo grupe ir laukiantį, kada pakvies į sceną. Dvylikamečių ceremonija yra paskutinioji ceremonija. Ir pati svarbiausia.

– Prisimenu, kokie išdidūs atrodo mano tėvai, taip pat ir sesuo. Nors ji ir norėjo kuo greičiau lėkti ir viešai pasivažinėti dviračiu, vis dėlto liovėsi muistytis ant kėdės ir, kai atėjo mano eilė, sėdėjo ramutėlė ir susikaupusi.

– Bet atvirai kalbant, Jonai, – pasakė tėvas, – aš neišgyvenau tokios įtampos dėl tos ceremonijos, kaip dabar tu. Todėl kad aš visą laiką buvau beveik tikras, kur mane paskirs.

Jonas nustebo. Juk išties nėra jokių galimybių tam sužinoti iš anksto. Parenka visada slapta, viską sprendžia bendruomenės lyderiai – Vyresniųjų komitetas, – ir jie šią pareigą atlieka nepaprastai rimtai, tad dėl paskyrimų niekas niekada net nenusišypso.

Mama irgi, atrodo, nustebo.

– Kaip tu galėjai žinoti? – paklausė ji.

Tėvas nusišypsojo savo įprasta švelnia šypsena.

– Na, man buvo visai aišku, – o mano tėvai vėliau pripažino, kad jiems irgi nebuvo jokių abejonių, – kokie mano polinkiai. Man visad labiausiai už viską patikdavo naujagimiai. Kai mano draugai bendraamžiai dalyvaudavo dviračių lenktynėse arba konstruodavo mašinas, arba tiltus, arba...

– Visai tą patį ir aš darau su savo draugais, – atkreipė dėmesį Jonas, o mama pritariamai linktelėjo.

– Aš, žinoma, visada dalyvaudavau, nes vaikystėje mes turime visus tuos dalykus patirti. Ir aš, kaip ir tu, Jonai, mokykloje stengiausi gerai mokytis. Tačiau kai tik turėdavau laisvo laiko, tuoj atsidurdavau prie vaikų. Beveik visas savanoriškos veiklos valandas aš praleisdavau padėdamas Ugdymo centro darbuotojams. Vyresnieji, aišku, tai žinojo, nes mus stebėdavo.

Jonas linktelėjo. Per pastaruosius metus jis aiškiai jautė, kad yra stebimas. Ir mokykloje, ir per atgavos, ir per savanoriškos veiklos valandas jis pastebėdavo, kad Vyresnieji jį ir kitus vienuolikmečius atidžiai stebi. Ir matė, kaip jie užsirašinėja. Be to, jis žinojo, kad Vyresnieji valandų valandas posėdžiauja su visais jo ir kitų vienuolikmečių mokytojais, kurie juos yra mokę.

– Taigi aš šito tikėjausi ir apsidžiaugiau, tačiau nė kiek nenustebau, kai paskelbė mano paskyrimą – ugdytojas, – paaiškino tėtis.

– Ar kas nors tau plojo, nors ir nesistebėjo? – paklausė Jonas.

– Taip, žinoma. Visi buvo laimingi, kad mane paskyrė ten, kur aš labiausiai ir norėjau. Aš pats jaučiausi kaip laimės kūdikis. – Tėtis nusišypsojo.

– Ar kas nors iš vienuolikmečių tada, tavo metais, buvo nusivylęs? – paklausė Jonas.

Skirtingai nei jo tėtis, Jonas neįsivaizdavo, kur galėtų paskirti jį patį. Tačiau žinojo, kad kai kurie paskyrimai jį nuviltų. Nors ir gerbė savo tėčio darbą, ugdytoju nenorėjo būti. Ir darbininkams jis nė iš tolo nepavydėjo.

Tėtis pagalvojo.

– Ne, manau, kad ne. Vyresnieji, kaip žinia, atidžiai stebi ir labai rūpestingai parenka.

– Mano manymu, tai turbūt pats reikšmingiausias darbas mūsų bendruomenėje, – pritarė mama.

– Mano draugė Jošika labai nustebė, kai ją paskyrė tapti gydytoja, – pasakė tėtis, – bet suvirpėjo iš džiaugsmo. Arba, pavyzdžiui, toks Andrejus. Prisimenu, kai buvome berniukai, jis niekad nemėgo fizinio darbo. Visą laisvalaikį jis galėdavo praleisti prie konstravimo rinkinio ir visas savanoriškos veiklos valandas išbūdavo statybų aikštelėse. Vyresnieji, aišku, tai žinojo. Andrejų paskyrė inžinieriumi, ir jis labai džiaugėsi.

– Vėliau Andrejus suprojektavo tą tiltą per mūsų upę vakarinėje miesto pusėje, – pasakė Jono mama. – Mūsų vaikystėje to tilto nebuvo.

– Nusivylimų, Jonai, būna labai retai. Nemanau, kad tau reiktų dėl to nerimauti, – patikino jį tėtis. – O jeigu pasitaikytų, tai juk žinai, kad galima duoti prašymą dėl pakeitimo.

Tačiau visi po šių žodžių nusijuokė – prašymas pateikiamas nagrinėti Komitetui...

– Aš truputį nerimauju dėl Eišero paskyrimo, – prisipažino Jonas. – Eišeras toks linksmuolis. Bet jis niekuo iš tikrųjų rimtai nesidomi. Jis viską paverčia žaidimu.

Tėtis tyliai nusijuokė.

– O tu žinai, – pasakė jis, – aš prisimenu Eišerą, kai jis buvo dar naujagimis Ugdymo centre ir dar neturėjo vardo. Jis niekad neverkdavo. Jis tik guguodavo ir juokdavosi. Visi mano kolegos prižiūrėdavo Eišerą su didžiausiu džiaugsmu.

– Vyresnieji pažįsta Eišerą, – pasakė mama. – Jie tikrai ras jam tinkamą paskyrimą. Nemanau, kad turėtum dėl jo nerimauti. Bet, Jonai, norėčiau tave įspėti dėl vieno dalyko, kuris galbūt tau neatėjo į galvą. Žinau, kad ir pati apie tai nepagalvodavau iki Dvylikamečių ceremonijos.

– Dėl kokio?

– Na, kaip žinai, tai yra paskutinioji ceremonija. Sulaukus dvylikos, tavo amžius pasidaro nebesvarbus. Daugelis iš mūsų ilgainiui net ir pamirštam, kiek mums metų, tačiau toji informacija yra Viešųjų įrašų salėje, ir jeigu norime, galime nueiti ir pasitikrinti. Svarbiausia yra pasirošti suaugusiojo gyvenimui, tai tu ir išmoksi gavęs savo paskyrimą.

– Aš tai žinau, – pasakė Jonas. – Visi tai žino.

– Bet tai reiškia, – kalbėjo toliau mama, – kad tu pereisi į kitą grupę. Ir visi tavo draugai pereis kitur. Daugiau tu nebeturėsi kada susitikinėti su buvusiu vienuolikmečių grupe. Po Dvylikametystės ceremonijos tu būsi paskyri-

mo grupėje, su tais, kurie mokysis to paties. Nebeturėsi savanoriškos veiklos valandų. Nebeturėsi atgaivos valandų. Taigi tavo draugai nebebus tau tokie artimi.

Jonas papurtė galvą.

– Eišeras ir aš visad būsime draugai, – tvirtai ištarė jis. – Ir mes juk vis dar lankysime mokyklą.

– Teisingai, – pritarė tėtis. – Bet tai, ką mama pasakė, irgi tiesa. Bus didelių pasikeitimų.

– Tačiau gerų pasikeitimų, – pabrėžė mama. – Po Dvylikametystės aš labai ilgėdavausi tų vaikiškų atgaivos valandėlių. Bet kai pradėjau studijuoti teisę ir įstatymus, atsidūriau tarp žmonių, kurie domėjosi tuo pačiu, kaip ir aš. Susiradau jau kitokio lygio draugų, draugų visam gyvenimui.

– Ar tu išvis dar nors kiek žaisdavai po Dvylikametystės? – paklausė Jonas.

– Retkarčiais, – atsakė mama. – Tačiau man tai nebebuvo taip svarbu.

– Aš tai žaisdavau, – juokdamasis įsiterpė tėtis. – Ir dabar žaidžiu. Kasdien Ugdyimo centre aš žaidžiu ir „dar dar dar nuo kalniuko“, ir „gidu gidu katutes“, ir „mylu mylu spust“. – Jis pasilenkė ir perbraukė trumpai kirptą Jono galvą. – Sulaukus dvylikos metų, linksmybės dar nesibaigia.

Apsivilkusi naktiniais tarpdury pasirodė Lilė. Ji priekaištingai atsiduso.

– Tikrai labai jau i-i-ilgas tas asmeniškasis pokalbis, – pasakė ji. – O kai kas labai nesulaukia savo miegojimo žaislo.

– Lile, – meiliai pasakė mama, – tau nebedaug liko iki aštuonerių, o kai būsi aštuonerių, iš tavęs atims miegojimo žaislą. Jį atiduos mažesniems vaikams. Tau jau reiktų pratintis užmigti be jo.

Tačiau tėtis jau buvo prie lentynos ir nukėlė ten laikomą pliušinį drambliuką. Dauguma miegojimo žaislų, kaip ir Lilės, buvo minkšti, vatos prikimšti visokie pramanyti gyvūnai. Jono žaislą vadino meškiuku.

– Štai, imk, Lile zyle, – pasakė jis. – Ateisiu padėti tau išsirišti kaspinų.

Jonas su mama reikšmingai susižvalgė ir grožėdamiesi nusekė akimis, kaip Lilė ir tėtis dingo už miegamojo durų, nešdamiesi minkštąjį drambliuką, kurį Lilė, vos tik gimusi, gavo kaip žaislą drauge miegoti. Mama nuėjo prie savo didžiojo stalo ir ištraukė stalčių. Jos darbams, atrodo, nebuvo pabaigos – net ir namuose, vėlų vakarą. Jonas nuėjo prie savojo stalo ir pradėjo dėliotis mokyklinius sąsiuvinius bei užrašus su namų darbais. Bet jo mintys vis dar sukosi apie gruodį, apie artėjančią ceremoniją.

Nors pokalbis su tėvais jį apramino, tačiau vis tiek jis būgštavo, kokį paskyrimą Vyresnieji parinks jam ateičiai ir kaip jis jausis, kai visa tai įvyks.

III SKYRIUS

— **O**i, žiūrėk! – susižavėjusi spygtelėjo Lilė. – Argi jis ne žavus? O koks jis mažuliukas. O jo akys tokios pat keistos kaip tavo, Jonai!

Jonas sušnairavo į Lilę. Jam nepatiko, kad paminėjo jo akis. Laukė, kol tėvas Lilę apibars. Tačiau tėvas tuo metu narpliojo diržus, kuriais virš užpakalinio dviračio rato buvo pritvirtinęs pintinę. Jonas išėjo pasižiūrėti.

Pirmiausia, ką jis pamatė, žvilgtelėjęs į kūdikį, kuris smalsiai dairėsi iš pintinės, tai buvo šviesios akys.

Beveik visi šios bendruomenės nariai turėjo tamsias akis. Ir jo tėvai, ir Lilė, ir visi grupės vaikai, ir draugai. Buvo tik kelios išimtys: pats Jonas ir viena mergaitė iš penkiamečių grupės, kurios akys, kaip jis pastebėjo, buvo kitokios, šviesesnės. Apie tokius dalykus niekas neužsi-

mindavo. Ne, taisyklės to nedraudė, tačiau atkreipti dėmesį į tokius asmens bruožus, kurie neįprasti arba išsiskiriantys, buvo laikoma storžieviškumu. Lilė turėtų kuo greičiau tai įsisąmoninti, nusprendė Jonas, arba už begalinį savo plepumą būti nubausta.

Tėtis įstūmė dviratį į stovą. Tada paėmė pintinę ir nusinešė vidun. Lilė sekė iš paskos, tačiau per petį vis žvilgčiojo į Joną ir erzinosi:

– Galbūt jo gimdytoja ta pati, kaip ir tavo.

Jonas gūžtelėjo pečiais. Jis nusekė paskui juos į vidų. Tačiau vaiko akys jį išgąsdino. Bendruomenėje retai kur būdavo veidrodžių. Ne, jie nebuvo uždrausti, tačiau jų beveik nereikėjo, ir Jonui paprasčiausiai neateidavo į galvą apžiūrėti save net ir atsidūrus prie veidrodžio. O dabar, pamatęs naujajaikį ir jo veido išraišką, jis turėjo progą prisiminti, jog šviesios akys ne tik kad retenybė, bet ir suteikia jų savininkui ypatingą išvaizdą. Bet kokią? Jos gilios, nusprendė Jonas, tarytum žiūrėtum į skaidrų upės vandenį ir matytum patį dugną, kur slypi dar niekieno neatrasti daiktai. Jis susidomėjo suvokęs, kad ir jo paties tokia veido išraiška.

Nuėjo prie savo stalo ir apsimetė, jog vaikas jam nerūpi. Kitame kambario gale mama su Lile pasilenkusios žiūrėjo, kaip tėtis atmuturiuoja antklodėlę.

– Kaip vadinasi jo miegojimo žaislas? – paklausė Lilė, pakėlus minkštą žaislą, kuris gulėjo pintinėje šalia.

– Begemotas, – žvilgtelėjęs į jį pasakė tėtis.

Lilė sukikeno iš tokio keisto žodžio.

– Begemotas, – pakartojo ji ir paguldė žaislą atgal į pintinę. Ji smalsiai nužiūrėjo dar neišvystytą kūdikį, kuris mataravo rankutėmis.

– Man atrodo, naujajaikiai tikrai žavingi, – atsiduso Lilė. – Turiu vilties, kad mane paskirs gimdytoja.

– Lile! – labai griežtai prabilo mama. – Nekalbėk šitaip. Šitoks paskyrimas nėra per daug garbingas.

– Bet aš kalbėjau su Nataša. Na, žinai, ta dešimtmete, kuri gyvena netoli mūsų? Jinai keletą savanoriškos veiklos valandų praleidžia Gimdymo centre. Ir ji man pasakojo, kad gimdytojos gauna puikiausią maistą, kad jos daro lengvus pratimus ir šiaip... linksmai leidžia laiką, kol laukiasi. Manau, kad man tai patiktų, – patempusi lūpą užbaigė Lilė.

– Treji metai, – įsakmiai aiškino jai mama. – Trys gimdymai, ir viskas. Po to visam gyvenimui, iki senatvės, jos tampa darbininkėmis, kol galų gale patenka į Senuolių namus. Ar tu šito nori, Lile? Treji tingulio metai, o paskui sunkus fizinis darbas iki pat senatvės?

– Na... gal ir... turbūt ne, – nenoromis nusileido Lilė.

Tėtis apvertė pintinėje gulintį kūdikį ant pilvuko. Atsisėdęs šalia ritmingais judesiais ėmė glostyti jam nugarėlę.

– Beje, Lile zyle, – meiliai ištarė jis, – gimdytojoms net neleidžiama pamatyti naujagimių. Jeigu tau taip patinka mažyliai, tu turėtum viltis būti paskirta ugdytoja.

– Kai tapsi aštuonmete ir tau prasidės savanoriškos veiklos valandos, galėsi bent keletą iš jų praleisti Ugdymo centre, – patarė mama.

– Tikrai pamėginsiu, – sutiko Lilė. Ji priklaupė šalia pintinės. – Koks, sakei, jo vardas? Gabrielis? Sveikutis, Gabrieli, – sučiulbo ji. Paskui sukikeno. – A–a–a, – sušnibždėjo. – Man atrodo, jis užmigo. Turbūt geriau pasėdėsiu tyliai.

Jonas prie savo stalo ėmėsi namų darbų. „Pagaliau!“ – tyliai šyptelėjo jis. Lilė *niekada* nesėdėdavo tyliai. Galbūt ją vertėtų paskirti pranešėja, tada galėtų sėdėti sau visą dieną prie mikrofono ir kalbėti. Jis sukikeno sau į delną, įsivaizduodamas, kaip jo sesuo monotoniškai, labai reikšmingu balsu, kurį, atrodo, visi pranešėjai yra išsiugdę, skelbia, pavyzdžiui, taip: „DĖMESIO, PRIMENAME VISOMS GYVENTOJOMS, NE VYRESNĖMS KAIP DEVYNERIŲ METŲ, KAD JŲ PLAUKAI VISADA TURI BŪTI TVARKINGAI SURIŠTI KASPINAIS.“

Atsisukęs į Lilę, kone džiaugsmingai pastebėjo, kad jos kaspinai netvarkingai karo išsirišę. Iš tikrųjų jis jautė, kad netrukus pasigirs toks pranešimas, ir jis bus skirtas būtent Lilei, nors jos vardas, žinoma, nebus paminėtas. Kiekvienas ir taip supras.

Kiekvienas suprato, prisiminė jis su nuoskauda, jog pranešimas: „DĖMESIO. PRIMENAME VIENUOLIKMEČIAMS, KAD IŠ ATGAIIVOS ZONOS NIEKO NEGALIMA IŠSINEŠTI IR KAD UŽKANDŽIUS REIKIA SUVALGYTI, O NE PASIDĖTI“, – buvo skirtas specialiai jam, kai vieną dieną praeitą mėnesį jis pasiėmė namo obuolį. Niekas apie tai neužsiminė, net jo tėvai, kadangi viešo skelbimo visiškai pakako sukelti atitinkamai sąžinės graužaičiai.

Obuolį jis, žinoma, padėjo atgal, o kitą rytą, prieš pamokas, atsiprašė Atgaivos zonos direktoriaus.

Jonas vėl ėmė galvoti apie tą atsitikimą, kuris gerokai išmušė jį iš vėžių. Ne dėl to viešo pranešimo ar būtinybės atsiprašyti – tai buvo įprastos procedūros, kurių jis tikrai nusipelnė, – bet dėl paties atsitikimo. Jam greičiausiai reikėjo tuos gluminančius jausmus išsakyti jau tą patį vakarą, kai jų šeima dalijosi praeitos dienos išgyvenimais. Bet jis pats dar niekaip negalėjo iki galo suvokti ir išreikšti žodžiais, kaip toji painiava atsirado, taigi nutylėjo.

Tai atsitiko per atgaivos pertrauką, kai jis žaidė su Eišeru. Jonas nieko negalvodamas iš užkandžių pintinės pasiėmė obuolį ir metė jį savo draugui. Eišeras metė jį atgal, ir taip jie pradėjo paprasčiausią žaidimą.

Tai nebuvo kas nors ypatinga – tokius žaidimus žaisdavo begalę kartų: mesk – pagauk, metu – gaudai. Žaidimas iš Jono nereikalavo jokių pastangų, netgi buvo nuobodus, tačiau Eišerui jis patiko, be to, šis žaidimas Eišerui buvo rekomenduotas – atitaisyti šiek tiek sutrikusiai jo akių ir judesių koordinacijai.

Bet staiga Jonas, akimis sekdamas ore skriejantį obuolį, pastebėjo, kad šis – tai ir buvo tas momentas, kurio jis neįstengė suvokti iki galo, – kad obuolys pasikeitė. Na, tik vieną akimirką. Jis pasikeitė tiesiog ore, prisiminė Jonas. Kai vėl atsідūrė jo rankoje, atidžiai apžiūrėjęs pamatė, jog tai tas pats obuolys. Nepasikeitęs. Tokio pat dydžio, tokios pat formos – tobulai apskritas. Tokio pat nenusakomo atspalvio, kaip ir jo palaidinė.

Tas obuolys buvo kaip ir visi obuoliai. Jis pamėščiojo jį iš vienos rankos į kitą, tada vėl sviedė Eišerui. Ir vėl – ore, tik vieną akimirksnį, – jis pasikeitė.

Tai pasikartojo keturis kartus. Jonas sumirksėjo, apsidairė, tikslindamasis, ar gerai mato, sušnairavo į smulkias raideles ant savo tapatybės ženklelio, kuris buvo prisegtas prie palaidinės. Ir labai aiškiai perskaitė savo vardą. Labai aiškiai kitame aikštelės gale matė Eišerą. Ir visai lengvai sugaudavo obuolį.

Jonas visiškai suglumo.

– Eišai? – pašaukė jis. – Ar tu nieko keista nematai? Na, su tuo obuoliu?

– Taip, – juokdamasis šūktelėjo Eišeras. – Iš mano rankos jis lekia ant žemės. – Eišeras dar sykį numetė obuolį.

Taigi Jonas irgi nusijuokė ir juokdamasis stengėsi pamiršti tą slogų įsitikinimą, kad *kažkas* atsitiko. Tada jis pasiėmė obuolį į namus, nors atgaivos pertraukos taisyklės tai draudė. Vakare, kol dar tėvai ir Lilė nebuvo sugrižę į jų būstą, jis vartė obuolį rankose ir rūpestingai apžiūrinėjo. Dabar obuolys buvo truputį apdaužytas, kadangi Eišeras keletą kartų jį numetė žemėn. Tačiau apskritai atrodė obuolys kaip obuolys.

Apžiūrėjo jį pro padidinamąjį stiklą. Keletą kartų permetė per kambarį, atidžiai stebėdamas, paskui rideno ir rideno jį ant darbo stalo, laukdamas, kad vėl jam kas nors atsitiks.

Bet nieko neatsitiko. Tik vienintelis dalykas tą vakarą – per garsiakalbį pasigirdo jam skirtas pranešimas (nors

vardas ir nebuvo ištartas), kuri išgirde tėvai reikšmingai žvilgtelėjo į jo stalą, ant kurio tebegulėjo obuolys.

Dabar, sėdėdamas prie stalo ir įsmeigęs akis į mokyklinį sąsiuvinį, kai jo šeima sukiojosi apie tą kūdikį pirtinėje, jis papurtė galvą, stengdamasis pamiršti tą keistą atsitikimą. Jis prisivertė susitvarkyti sąsiuvinius ir truputį pasimokyti, kol ateis vakarienės metas. Mažasis Gabrielis spurdėjo ir unkštė, o tėvas švelniai kalbėjosi su Lile ir, atidaręs dėžę su pieno mišiniais ir indeliais, aiškino jai, kaip vaiką maitinti.

Vakaras slinko taip, kaip ir visi vakarai jų šeimoje, jų būste, jų bendruomenėje: ramus, su apmąstymais, atsiuvinimo ir pasirengimo kitai dienai metas. Vienintelis skirtumas – kad prie jų prisidėjo kūdikis su šviesiomis, rimtomis, išmintingomis akimis.

IV SKYRIUS

Jonas neskubėdamas mynė pedalus ir žvilgčiojo į dviračių stovus prie pastatų, vildamasis, gal atpažins Eišero dviratį. Jis retai kada praleisdavo savanoriškos veiklos valandas su savo draugu, kadangi Eišeras dažniausiai imdavo kvailioti ir su juo sunkoka būdavo veikti ką nors rimta. Bet dabar, kai jiems tuoj pat sueis dvylika ir savanoriškos veiklos valandų daugiau nebebus, – visa tai nebesvarbu.

Galimybė laisvai pasirinkti, kur tas valandas praleisi, Jonui visad atrodė kaip ypatinga prabanga – juk kitos dienos valandos buvo taip griežtai reguliuojamos.

Prisiminė tą momentą, kai jam suejo aštuoneri (kaip kad netrukus sueis Lilei) ir kai susidūrė su tąja pasirinkimo laisve. Aštuonmečiai visada į pirmąsias savanoriškos veiklos valandas skirstydavosi truputį nervingi, kikenda-

mi, laikydamiesi arčiau savo draugų būrelio. Vos ne visi iki vieno jie pradėdavo nuo Atgaivos zonos aikštelių – pagelbėdavo ten jaunesniesiems, mat toje vietoje visi dar jausdavosi laisvai. Tačiau prisiklausę patarimų, įgiję pasitikėjimo ir ūgtelėję jie imdavo rinktis kitus darbus ir vis labiau linko prie tų, kurie juos itin domino ir atitiko jų gabumus.

Vienuolikmetis, vardu Benjaminas, beveik visus ketverių metus lankėsi Reabilitacijos centre, kur slaugydavo sužeistuosius. Sklido gandai, kad jau dabar jis išmano tiek pat, kiek ir Reabilitacijos centro vadovai, ir kad jis netgi sugalvojo keletą prietaisų ir metodų, kaip paspartinti reabilitaciją. Niekas neabejojo, kad Benjaminas ir bus paskirtas į šią veiklos sritį ir galbūt jam kai kurie praktiniai studijų programos dalykai bus įskaityti iškart.

Benjamino pasiekimai Jonui darė didelį įspūdį. Jis, aišku, pažinojo Benjaminą, nes jie nuo pat pradžių buvo vienoje grupėje, tačiau niekad nesikalbėjo apie jo veiklą, nenorėdamas Benjamino trikdyti. Kitokio tinkamo būdo paminėti arba aptarti kieno nors gebėjimus ir nenusižengti taisyklei, draudžiančiai girtis, – nors niekas nė nemanytų girtis, – irgi nebuvo. Nesigirti buvo viena iš ne tokių griežtų taisyklių, kaip ir, tarkim, nesielgti šiurkščiai, ją pažeidus baudžiama būdavo palyginti švelniai. Bet vis dėlto... Geriau išvis vengti tokios situacijos, kai nė nepastebėsi, kaip sulaužysi taisyklę.

Pravažiavęs gyvenamųjų būstų rajoną Jonas dabar važiavo pro kitus bendruomenės pastatus, vildamasis aptik-

ti Eišero dviratį prie kokio nors nedidelio fabrikėlio ar įstaigos. Pravažiavo Vaikų priežiūros centrą, kur Lilė būdavo po pamokų, ir jį supančias žaidimų aikštes. Toliau važiavo per Centrinę aikštę ir pro Auditoriją, kur vykdavo visuotiniai susirinkimai.

Sulėtinęs greitį Jonas perbėgo akimis plokšteles su vardais ant dviračių, išrikiuotų prie Ugdymo centro. Tada peržiūrėjo plokšteles ant dviračių prie Maisto skirstymo punkto. Padėti išnešioti maistą visad būdavo smagu, ir jis tikėjosi, kad savo draugą ras ten ir jiedu abu galės apsukti tą kasdienių reikalų ratą – išnešioti po gyvenamuosius būstus kartonines dėžes su produktais. Bet pagaliau jis rado Eišero dviratį, – kaip visad, pavers tą ant šono, o ne tvarkingai, kaip dera, įstumtą į stovą, – prie Senuolių namų.

Ten buvo tik jo ir dar vienas dviratis – vienuolikmetės, vardu Fiona. Jonui Fiona patiko. Ji gerai mokėsi, buvo rami ir mandagi, tačiau turėjo ir humoro jausmą, ir jis visai nesistebėjo, kad šiandien ji dirba kartu su Eišeru. Jonas tvarkingai įstūmė savo dviratį į stovą ir įėjo vidun.

– Sveikas, Jonai, – pasveikino jį prie įėjimo budėtoja. Ji įteikė Jonui registracijos lapelį ir šalia jo parašo uždėjo savo antspaudėlį. Visos jo savanoriškos veiklos valandos vėliau bus surašytos į lentelę Viešųjų įrašų salėje. Vaikai tarpusavy pašnibždom pasišnekėdavo, kad sykį, kažkada seniai, vienas vienuolikmetis atvyko į Dvylikametystės ceremoniją ir viešai išgirdo, kad jis nesurinkęs reikalaujamo savanoriškos veiklos valandų skaičiaus ir dėl to

negaus paskyrimo. Jam buvo liepta papildomai atidirbti tas valandas, ir tada gavo paskyrimą atskirai vienas – be plojimų, be šventinės aplinkos, – ir šita negarbė aptemdė visą jo ateitį.

– Labai gerai, kad šiandien pas mus atsilankė keletas savanorių, – pasakė budėtoja. – Šįryt įvyko Išėjimo iškilmės, ir dėl to kaip visad šiek tiek sutriko tvarkaraštis, ne viską suspėjome. – Ji žvilgtelėjo į žiniaraštį. – Aha! Eišeras ir Fiona dabar padeda darbuotis maudykloje. Kodėl tau prie jų neprisijungus? Žinai, kur ji yra, ar ne?

Jonas linktelėjo, padėkojo ir nuėjo ilgu koridoriumi. Eidamas žvilgtelėjo į vieną kitą kambarį abipus koridoriaus. Senuoliai sėdėjo ramūs, kai kurie svečiavosi vienas pas kitą ir šnekučiavosi, kiti buvo palinkę prie rankdarbių. Keletas iš jų miegojo. Visi kambariai buvo apstatyti patogiais baldais, grindys užtiestos storu kilimu. Tai buvo tyli vieta, kur lėtai slenka laikas, – visai priešinga negu tie judrūs gamybos ir paskirstymo centrai, kur virte verda bendruomenės gyvenimas.

Jonas džiaugėsi, kad po kelerių metų nusprendė savanoriškos veiklos valandas praleisti kitoje vietoje: taip geriau pajus darbo skirtumus. Tačiau jis suprato ir tai, kad neapsistojęs prie vienos srities, jis praranda net mažiausią viltį suvokti arba *atspėti*, koks bus jo paskyrimas.

Jis tyliai nusijuokė. Vėl mąstai apie ceremoniją, Jonai? – pasišaipė iš savęs. Tačiau įtarė, jog kuo labiau toji data artėja, tuo labiau ir visi kiti jo draugai turbūt apie tai galvoja.

Jis susitiko vieną slaugą, lėtai vedantį koridoriumi senuolę.

– Sveikas, Jonai, – maloniai šypsodamasis pasisveikino jaunas uniformuotas vyras. Moteris, kurią jis laikė už rankos, buvo susikūprinusi ir lėtai tapeno įsispyrusi į minkštas šlepetes. Ji pasižiūrėjo į Joną ir nusišypsojo, tačiau jos tamsios akys buvo apsiblaususios ir tuščios. Jonas suprato, kad ji akla.

Jis įėjo į maudyklą, persismelkusią drėgna šiluma ir losjonų kvapais. Nusivilko palaidinę, tvarkingai pasikabiną ją ant kablo ir apsilvilo savanorio chalata, kuris gulėjo sulankstytas ant lentynos.

– Saliut, Jonai! – šuktelėjo Eišeras iš kampo, kur jis klūpojo pasilenkęs prie vonios. Netoliese, prie kitos vonios, Jonas pamatė ir Fiona. Ji pakėlė galvą ir nusišypsojo jam, tačiau buvo labai užsiėmusi – švelniai prausė šiltame vandenyje išsitiesusį vyriškį.

Jonas pasisveikino ir su jais, ir su netoliese dirbančiais patarnautojais. Tada nuėjo prie minkštų krėslų eilės, kuriuose sėdėdami laukė kiti senuoliai. Jis jau buvo čia dirbęs, žinojo, ką daryti.

– Dabar jūsų eilė, Larisa, – perskaitęs kortelę ant moters suknelės, kreipėsi Jonas. – Aš tuoj prileisiu vandens ir padėsiu jums įlipti.

Jis paspaudė mygtuką prie artimiausios tuščios vonios ir stebėjo, kaip pro gausybę mažų skylučių šonuose ėmė veržtis šiltas vanduo. Po minutės vonia bus pilna ir vandens srovė automatiškai išsijungs.

Jis padėjo moteriškai atsikelti nuo kėdės, nuvedė prie vonios, nuvilko suknelę ir prilaikė už rankos, kol ji įlipo ir pasinėrė į vandenį. Ji išsitiesė ir iš malonumo atsiduso, padėjusi galvą ant minkštos pagalvėlės.

– Patogu? – paklausė Jonas, ir moteriškė užsimerkusi linktelėjo.

Jonas vonios gale ant švarios kempinės išspaudė losjono ir ėmė trinti jos suglebusį kūną.

Vakar vakare jis žiūrėjo, kaip tėtis maudo naujagimį. Viskas vyko beveik taip pat: gležna oda, minkštas vanduo, atsargūs, slidūs muilinos rankos judesiai. Romi pasitenkinimo šypsena moters veide priminė jam maudomą Gabrielį.

Taip pat ir nuogumas. Taisyklės draudė ir vaikams, ir suaugusiems apžiūrinėti kito nuogą kūną. Tačiau mažiems ir seniems ši taisyklė negaliojo. Jonas dėl to džiaugėsi. Būdavo labai keblu slapstytis, kai reikdavo persirengti prieš žaidimus. O atsiprašinėti, jeigu kartais netyčia žvilgtelėjai į kito kūną, visad būdavo gėda. Jis nesuprato, kam to reikia. Taigi jam patiko, kad šioje šiltoje, ramioje patalpoje tuo požiūriu yra saugus. Jam patiko tas pasitikėjimas moters veide, kai ji guli nevaržoma, nesusikausčiusi, laisva.

Akies kampučiu matė, kaip jo draugė Fiona padeda senukui išlipti iš vonios, kaip švelniai šluosto jo liesą nuogą kūną sausu rankšluosčiu. Paskui padeda jam apsivilkti.

Jonas pamanė, kad Larisa užsnūdo, – senuoliams tai dažnai nutinka, tad stengėsi trinti ją ramiai ir švelniai,

kad nepažadintų. Todėl labai nustebė, kai ji, vis dar užsi-merkusi, prakalbo.

– Šįryt šventėme Roberto išėjimą, – ištarė ji. – Buvo nuostabu.

– Aš pažinojau Robertą! – atsiliepė Jonas. – Kai praeitą sykį prieš kokią porą savaitių čia buvau, padėjau jam palvalgyti. Jis buvo labai įdomus žmogus.

Larisa laiminga atmerkė akis.

– Prieš išbraukdami jie papasakojo visą jo gyvenimą, – pasakė Larisa. – Visada taip daroma. Bet atvirai šnekant, – sušnibždėjo ji su valiūkiška ugnele akyse, – kai kada tie pasakojimai būna truputį nuobodūs. Esu mačiuisi, kaip kai kurie senuoliai per tuos pasakojimus užmiega – pavyzdžiui, kai neseniai atsisakė Ednos. Ar tu pažinėjai Edną?

Jis papurtė galvą. Neprisiminė jokios moters, vardu Edna.

– Na, jie stengėsi jos gyvenimą labai sureikšminti. Žinoma, – pabrėžtinai pridūrė ji, – visų gyvenimai yra reikšmingi, nesakau, kad ne. Bet *Ednos*... O varge! Ji buvo gimdytoja, o paskui dirbo maisto pramonėje – visą gyvenimą, kol atsidūrė čia. Ji net neturėjo šeimos.– Larisa kilstelėjo galvą ir apsidairė, ar daugiau niekas jų negirdi. Tada ryžosi pasakyti: – Manau, kad Edna nebuvo labai protinga.

Jonas nusijuokė. Jis nutrynė jos kairę ranką, panardino atgal į vandenį ir pradėjo mazgoti kojas. Moteris murkė iš malonumo, kai jis trynė kempine jos pėdą.

– Tačiau Roberto gyvenimas buvo nuostabus, – po valandėlės vėl prakalbo Larisa. – Jis buvo vienuolikmečių mokytojas – supranti, kokia tai svarbi veikla, – ir dar jis dirbo Planavimo komitete. Ir – o varge, neįsivaizduoju, kaip jis visur suspėdavo, – jis užaugino du labai šaunius vaikus ir, be to, buvo vienas iš Centrinės aikštės apželdinimo architektų. Žinoma, pats jis fizinio darbo nedirbo.

– Dabar nugarą. Pasilenkit į priekį, aš padėsiu jums atsisėsti. – Jonas suėmė ją už pažastų ir padėjo jai atsisėsti. Išgręžęs kempinę už nugaros, ėmė trinti kaulėtus pečius. – Papasakokit man apie tas iškilmes.

– Taigi: jie papasakojo jo gyvenimą. Visada nuo to pradama. Tada tostas. Mes visi pakėlėme taures ir džiaugsmingai šūktelėjome. Sugiedojom himną. Jis pasakė gražią atsisveikinimo kalbą. Mūsiškiai irgi pasakė gerų linkėjimų. Bet aš nesakiau. Man nepatinka sakyti kalbas. Jis susijaudino. Kad būtum matęs jo veidą, kai apsisuko išeiti.

Jonas užsigalvojo ir jo ranka per Larisos nugarą ėmė judėti lėčiau.

– Larisa, – paklausė jis, – kas atsitinka po tokių Išėjimo iškilmių? Kur iš tikrųjų Robertas išėjo?

Ji kilstelėjo savo šlapius, nuogus pečius ir gūžtelėjo jais.

– Nežinau. Ir manau, kad niekas nežino, išskyrus Komitetą. Jis tiesiog nusilenkė mums ir išėjo, kaip kad visi išeina, – pro tam tikras duris. Bet kad tu būtum matęs jo žvilgsnį... Tikra palaima – gal taip galėčiau apibūdinti.

Jonas šyptelėjo.

Siuntėjas

– Norėčiau pats viską pamatyti.

Larisa susiraukė.

– Nesuprantu, kodėl jie neleidžia ten ateiti vaikams. Turbūt, kad vietos mažai. Jiems reikėtų išplėsti tą kambarį.

– Reikės mums tai pasiūlyti Komitetui. Gal jie išnagrinės tą klausimą, – šelmiškai pasakė Jonas, ir Larisa suprunkštė iš juoko.

– *Teisingai!* – šūktelėjo ji, ir Jonas padėjo jai išlipti iš vonios.

V SKYRIUS

Ryto ritualuose, kai šeimos nariai pasakodavosi savo sapnus, Jonas paprastai neturėdavo ko pasakyti. Jis retai kada sapnuodavo. Kartais prabudęs prisimindavo kažkokias miglotas nuotrupas, tačiau neįstengdavo jų atgaivinti ir suvesti į vientisą sapną, kurį būtų verta papasakoti.

Bet šįryt buvo kitaip. Naktį jis sapnavo labai ryškų sapną.

Jo mintys klaidžiojo, o Lilė kaip visada smulkiai dėstė savo ilgą sapną – vieną iš tų baisių sapnų, kuriame ji, nusižengdama taisyklėms, važiavo mamos dviračiu ir ją sugavo Apsaugos tarnyba.

Visi labai atidžiai iš klausė ir aptarė su Lile, koks įspėjimas slypi tame sapne.

– Ačiū už sapną, Lile, – automatiškai ištarė įprastą frazę Jonas ir stengėsi susikaupęs išklaudyti mamos sapno epizodą – nerimą keliančią sceną, kurioje ji gavo griežtą įspėjimą, kad peržengė įstatymo, kurio gerai nesuprato, ribas. Visi kartu nusprendė, kad sapną greičiausiai nulėmė išgyvenimai, kuriuos ji patyrė sunkia širdimi bausdama tą antrą kartą smarkiai prasižengusį pilietį.

Tėtis pasakė, kad jis pats nieko nesapnavo.

– O tu, Gabi? – paklausė tėtis, pasilenkęs virš lopšio, kur gulėjo ir gugavo ką tik pamaitintas kūdikis, pasirenęs dienai vėl grįžti į Ugdymo centrą.

Visi nusijuokė. Sapnus pasakotis privalu nuo trejų metų. Jeigu kūdikis ką nors ir sapnavo, niekas to nežino.

– O tu, Jonai? – kreipėsi mama. Jie niekad jo neapeidavo, nors ir žinojo, kad Jonas retai kada turi ką papasakoti.

– Šiąnakt ir aš kai ką sapnavau, – paskelbė Jonas. Jis pasirangė kėdėje ir susiraukė.

– Gerai, – ištarė tėtis. – Papasakok.

– Smulkmenų, tiesą sakant, labai gerai neprisimenu, – paaiškino Jonas, stengdamasis mintyse atkurti keistąjį savo sapną. – Man rodos, buvau Senuolių namuose, maudykloje.

– Tu vakar ten ir buvai, – priminė tėtis.

Jonas linktelėjo.

– Bet tai nebuvo visai tas pats. Sapne mačiau vonią. Bet tik vonią. O tikroje maudykloje vonių yra ištisos eilės. Tačiau patalpa, kurią mačiau sapne, buvo šilta ir drėgna.

Aš nusivilkau palaidinę, tačiau neapsivilkau chalato, taigi mano krūtinė buvo nuoga. Aš prakaitavau, nes buvo labai šilta. Ir Fiona buvo tenai, kaip ir vakar.

– O Eišeras irgi? – paklausė mama.

Jonas papurtė galvą.

– Ne. Buvome tik mes su Fiona, vieni visoje patalpoje, stovėjome prie vonios. Ji juokėsi, o aš ne. Aš netgi truputį supykau ant jos – na, per sapną, – kadangi ji į mane žiūrėjo nerimtai.

– Kokia prasme nerimtai? – paklausė Lilė.

Jonas pasižiūrėjo į savo lėkštę. Jis ir pats nesuprato, kodėl dabar jaučiasi truputį sutrikęs.

– Man atrodo, aš bandžiau ją įkalbėti atsigulti į vandens vonią.

Jis nutilo. Tačiau žinojo, kad turi papasakoti viską, kad ne tik pageidautina, bet ir būtina papasakoti visą sapną. Taigi prisivertė rišliai atsiminti tą sapno atkarpą, kuri jį labiausiai trikdė.

– Aš norėjau, kad ji nusirengtų ir atsigultų į vonią, – skubiai paaiškino jis. – Aš norėjau ją išmaudyti. Rankoje laikiau kempinę. Bet ji nenorėjo. Ji vis juokėsi ir atsikalbinėjo. Viskas! – užbaigė jis.

– Ar galėtum apibūdinti patį stipriausią jausmą, kurį patyrei per sapną, sūnau? – paklausė tėtis.

Jonas pagalvojo. Detalės buvo miglotos, blankios. Tačiau jausmai buvo aiškūs, ir dabar, prisimenant, tie jausmai vėl jį užplūdo.

– *Troškimas*, – pasakė jis. – Aš žinojau, kad ji nesutiks. Ir, manau, žinojau, kad ji neturėtų sutikti. Bet aš taip šito troškau. Visu kūnu jaučiau tą troškimą.

– Ačiū už sapną, Jonai, – po minutės ištarė mama. Ji žvilgtelėjo į tėtį.

– Lile, – pasakė tėtis, – tau jau laikas į mokyklą. Gal galėtum šįryt eiti kartu su manimi ir vis užmesti akį į pintinę su kūdikiu. Bijau, kad jis bekrutėdamas neišsivystytų iš antklodės.

Jonas atsistojo ir ėmė krautis vadovėlius. Jį nustebino tai, kad jo sapnas nebuvo smulkiai aptartas, padėkota, ir viskas. Turbūt ir jiems sapnas pasirodė painus.

– Palauk, Jonai, – švelniai sustabdė ją mama. – Aš parašysiu mokytojui atsiprašymo raštelį, kad tau nereiktų aiškintis, kodėl pavėlavai.

Jis sutrikęs atsisėdo į krėslą. Pamojavo tėčiui ir Lilei, kai šie išėjo iš būsto, nešdamiesi pintinę su Gabiu. Laukė, kol mama sutvarkys pusryčių likučius ir pastatys padėklą prie lauko durų Atliekų rinkikams. Pagaliau ji prisėdo šalia Jono prie stalo.

– Jonai, – šypsodamasi prabilo ji, – dėl to jausmo, kurį tu įvardijai kaip troškimą... Tai buvo pirmieji geiduliai. Mes su tėčiu laukėme, kad tau tai atsitiks. Kiekvienam tai atsitinka. Ir tavo tėčiui taip atsitiko, kai jis buvo tavo metų. Ir man taip buvo. Kurią nors dieną tai atsitiks ir Lilei. Ir labai dažnai, – pridūrė mama, – tai prasideda sapnuose.

Geiduliai. Jis buvo tą žodį girdėjęs. Prisiminė, jog *Taisyklių* knygoje buvo skyrelis apie geidulius, bet kas ten

rašoma, neprisiminė. Kartkarčiais juos paminėdavo per garsiakalbį. „DĖMESIO. PRIMENAME, JOG APIE GEIDULIUS PRIVALOMA PRANEŠTI, KAD BŪTŲ GALIMA LAIKU JUOS IŠGYDYTI.“

Jis niekad nekreipė dėmesio į šį skelbimą, nes nežinojo, kas tai yra, ir niekad nemanė, kad tai gali būti sakoma jam. Kaip ir dauguma piliečių, jis nepaisė daugelio nurodymų ir priminimų, kurie skambėdavo per garsiakalbį.

– Ar aš turiu apie tai pranešti? – paklausė jis mamos.

Mama nusijuokė.

– Tu jau pranešei, kai pasakojai savo sapną. Šito pakanka.

– Bet kaip dėl gydymo? Pranešėjai skelbia, kad juos reikia gydyti.

Jonas nuliūdo. Nejaugi, kai ceremonija čia pat, – jo Dvylikametystės ceremonija! – jam teks kažkur vykti gydytis? Vien per tą kvailą sapną?

Tačiau mama vėl nusijuokė ir švelniai jį nuramino.

– Ne ne, – pasakė ji. – Pakaks piliulių. Tau laikas pradėti vartoti piliules. Tas geidulių gydymas toks ir tėra.

Jonas nušvito. Apie piliules jis žinojo. Jo tėvai gerdavo jas kiekvieną rytą. Ir žinojo, jog kai kurie jo draugai geria. Vieną sykį važiavo dviračiais su Eišeru į mokyklą, ir Eišero tėtis šuktelėjo, pravėręs būsto duris: „Eišerai, pamiršai piliulę!“ Eišeras geraširdiškai atsiduso ir apgręžęs dviratį nuvažiavo atgal. Jonas jo luktelėjo.

Tai buvo vienas iš tų dalykų, kai net draugo nieko neklausinėdavai, kad jis neatsidurtų nemalonioje padėtyje, jog yra „kitoks“. Eišeras jau kas rytą gerdavo piliulę, Jo-

nas – dar ne. Visada geriau ir mandagiau kalbėtis apie tokius dalykus, kurie būdingi abiem.

Taigi dabar mama padavė jam mažą piliulę, ir jis ją nurijo.

– Ir viskas? – paklausė jis.

– Viskas, – atsakė mama ir pastatė buteliuką atgal į spintelę. – Tačiau nevalia jų pamiršti. Pirmąsias savaites aš tau priminsiu, bet paskui turėsi vartoti jas pats. Jeigu pamirši, geiduliai vėl pasikartos. Vėl sapnuosi geidulingus sapnus. Kartais jų dozę reikia padidinti arba sumažinti.

– Eišeras irgi jas vartoja, – prisipažino žinąs Jonas.

Mama linktelėjo nė kiek nenustebusi.

– Tikriausiai daugelis tavo grupės draugų vartoja. Bent jau berniukai. O netrukus tikrai vartos visi. Mergaitės irgi.

– Kiek laiko turėsiu jas vartoti?

– Kol atsidursi Senuolių namuose, – paaiškino ji. – Visą suaugusiojo gyvenimą. Bet tai taps įprastu dalyku ir po kurio laiko tu net nebekreipsi dėmesio.

Mama žvilgtelėjo į laikrodį.

– Jeigu tuoj pat išvažiuosi, net ir nepavėluosi į mokyklą. Paskubėk.

– Ir dar kartą ačiū tau, Jonai, – pridūrė ji, kai Jonas jau buvo prie durų, – už sapną.

Skubiai mindamas dviratį taku, Jonas jautė savotišką pasididžiavimą, kad jis prisijungė prie tų, kurie vartoja piliules. Tačiau vieną akimirką vėl prisiminė sapną. Tai buvo malonus sapnas. Nors išgyvenimai kėlė sąmyšį, jis

pagalvojo, kad tie troškimai, kuriuos mama pavadino geiduliais, jam buvo malonūs. Prisiminė, jog pabUSDamas norėjo pajusti juos dar kartą.

Bet netrukus, kai pasukus dviratį už kampo iš akių išnyko jų būstas, iš galvos išgaravo ir sapnas. Dar sekundėlę, jausdamasis truputį kaltas, pabandė jį susigrąžinti. Tačiau jausmai išnyko. Geiduliai praėjo.

VI SKYRIUS

— **L**ile, *prašau* pastovėti ramiai, – dar sykį paprašė mama.

Lilė, stovėdama prieš ją, tiesiog nenustygo vietoje.

– Juk galiu juos ir pati susirišti, – spurdėjo ji. – Visada taip darydavau.

– Žinau, – atsakė mama ir dar sykį timptelėjo kaspinių galus mergaitės kasose. – Bet žinau ir tai, kad jie tau nuolat atsiriša ir popiečiais dažniausiai jau karo ant nugaros. Bent jau šiandien mes norime juos surišti stipriai, kad neatsirištų.

– Man kaspiniai nepatinka. Labai džiaugiuosi, kad liko tik metai, kai privalu juos ryšėti, – irzliai pasakė Lilė. – Ir be to, kitąmet gausiu nuosavą dviratį, – jau žvaliau pridūrė ji.

– Kiekvienais metais būna kas nors gera, – priminė jai Jonas. – Šiomet tau jau bus savanoriškos veiklos valandos. O prisimink, kokia laiminga buvai pernai, kai tau sukako septyneri ir gavai švarkelį su sagomis iš priekio?

Mergaitė linktelėjo galvą ir pasižiūrėjo į savo švarkelį su didelių sagų eile priekyje, kuris buvo jai paskirtas su laukus septynerių. Ir keturmečiai, ir penkiamečiai, ir šešiamečiai – visi dėvėjo švarkelius, užsagstomus nugaroje, kad rengdamiesi išmoktų vienas kitam pagelbėti ir taip įgustų priklausyti vienas nuo kito.

Švarkelis su sagomis priekyje buvo pirmasis nepriklausomybės ženklas, aiškiai rodantis, kad tu nebe mažylis. O dviratis, kurį gauna devynmečiai, – tai jau išvis įspūdinga emblema, bylojanti, kad pamažu išsivaduoja iš šeimos globos ir žengi į bendruomenę.

Lilė pasivaipė ir pagaliau išsprūdo iš mamos rankų.

– O tu šiais metais gausi paskyrimą, – susijaudinusi pasakė ji Jonui. – Viliuosi, kad tave paskirs lakūnu ir kad tu mane paskraidinsi!

– Žinoma! – atsakė Jonas. – Aš gausiu tokį mažą parašiotą, kuris bus tau kaip tik, tada nuskraidinsiu aukštai aukštai – na, gal dvidešimt tūkstančių pėdų aukščio, – atidarysiu liuką ir...

– *Jonai!* – perspėjo mama.

– Aš tik pajuokavau, – šypsojosi Jonas. – Beje, nenoriu būti lakūnas. Jeigu paskirs į lakūnus, paduosiu prašymą, kad persvarstytų.

– Na, paskubėkim, – paragino mama. Ji paskutinį kartą timptelėjo Lilės kaspinus. – Jonai, ar tu jau pasirengęs? Ar išgėrei piliulę? Noriu spėti užsiimti geresnę vietą Auditorijoje. – Ji stumtelėjo Lilę durų link, o Jonas nusekė iš paskos.

Iki Auditorijos buvo labai netoli. Lilė, sėdėdama ant dviračio mamai už nugaros, vos spėjo pamajuoti draugams. Jonas pastatė savo dviratį šalia mamos ir nusiyrė per minią ieškoti savo grupės draugų.

Šitoje ceremonijoje kiekvienais metais dalyvaudavo visa bendruomenė. Tėvai ta proga gaudavo dvi dienas atostogų, jie sėdėdavo vienas šalia kito milžiniškoje salėje. Vaikai sėdėdavo su savo grupe, kol ateidavo eilė vienam po kito užlipti į sceną.

Tačiau Jono tėčio iš pradžių šalia mamos nebuvo. Mat per pirmąją, tai yra Vardų teikimo ceremoniją ugdytojai turėjo įnešti naujavaisius į sceną. Jonas, sėdėdamas balkone kartu su kitais vienuolikmečiais, žvilgsniu ieškojo po Auditoriją tėvo. Ugdytojų padalinį aptiko greitai – jis buvo pačiame priekyje, iš kur sklido ant ugdytojų kelių besimuistančių kūdikių verksmai ir klyksmai. Visas kitas viešas ceremonijas publika stebėdavo tyliai ir dėmesingai. Tačiau vieną sykį per metus visi sėdėdavo atlaidžiai šypsodamiesi iš to mažylių, laukiančių savo vardų, sambrūzdžio.

Pagaliau Jonas susidūrė su tėvo žvilgsniu ir pamojavo jam. Tėvas nusišypsojo ir taip pat jam pamojavo, tada pakėlė ant kelių gulinčio mažylio rankutę ir su ja taip pat pamojavo. Tai nebuvo Gabrielio rankutė. Gabrielis

šiandien vėl Ugdymo centre, jį prižiūri naktinė pamaina. Komitetas priėmė labai neįprastą, ypatingą nuosprendį – paskyrė jam dar vienus metus papildomo ugdymo, ir tik tada jam bus suteiktas vardas ir jis bus atiduotas tėvams. Jono tėtis pats padavė malonės prašymą Gabrielio vardu, mat šis dar nepriaugo jo amžiui reikalingo svorio ir nepradėjo ramiai miegoti, tad jo dar nebuvo galima atiduoti į šeimą. Paprastai tokiam vaikui būdavo priklijuojama etiketė „Neatitinka reikalavimų“ ir jis pašalinamas iš bendruomenės.

Tačiau po Jono tėčio malonės prašymo Gabrieliui pripildė etiketę „Abejotinas“ ir paskyrė tuos papildomus metus. Jis ir toliau bus ugdomas centre, o naktis praleis Jono šeimoje. Kiekvienas šeimos narys, net ir Lilė, turėjo pasirašyti, kad jie per daug neprisiriš prie mažojo laikino svečio ir kad be jokių protestų ir prašymų atiduos vaiką, kai jis bus paskirtas į šeimos darinį per kitų metų ceremoniją.

Juk pagaliau, mąstė Jonas, kai Gabrielis kitąmet bus kam nors paskirtas, jie vis tiek jį dažnai matys, nes jis gyvens bendruomenėje. Jeigu jį būtų pašalinę, jie daugiau jo niekad nebeišvystų. Visus, kuriuos pašalindavo – net ir naujagimius, – išsiųsdavo Kitur, ir jie niekad į bendruomenę nebegrįždavo.

Tėčiui šiomet dar neteko pašalinti nė vieno naujagimio, taigi Gabrielis būtų reiškęs tikrą nesėkmę ir liūdesį. Netgi Jonas, nors jis ir netūpčiojo apie mažylį taip kaip Lilė ir jo tėtis, džiaugėsi, kad Gabis liko.

Pirmoji ceremonija prasidėjo nustatytu laiku, ir Jonas stebėjo, kaip kūdikiai vienas po kito gauna vardus ir ugdytojai juos įteikia šeimoms. Kai kurioms tai buvo pirmas vaikas. Tačiau dauguma užlipdavo į sceną kartu su pirmuoju vaiku, švytinčiu iš pasididžiavimo, kad gauna broliuką arba sesutę, – kaip ir Jonas, kai jam buvo maždaug penkeri.

Eišeras kumštelėjo Jonui į alkūnę.

– Prisimeni, kai mes gavome Filipą? – garsiai sušnibždėjo jis.

Jonas linktelėjo. Tai įvyko tik pernai. Eišero tėvai gana ilgai laukė, kol ryžosi paduoti prašymą dėl antro vaiko. Galbūt, spėliojo Jonas, juos taip iškankino Eišero išdaišgos, kad turėjo truputį palaukti.

Dviejų grupės draugių, Fionos ir dar vienos, vardu Tėja, tarp jų kol kas nebuvo, nes jos su tėvais laukė atsiimti vaikų. Tačiau toks didelis amžiaus skirtumas tarp vaikų tame pačiame šeimos darinyje buvo retas.

Kai toji šeimos ceremonija pasibaigė, Fiona atsisėdo į jai paliktą kėdę eilėje priešais Eišerą ir Joną. Ji atsigrėžė ir sušnibždėjo:

– Jis žavus. Bet jo vardas man nelabai patinka.

Ji vyptelėjo ir sukikeno. Naujojo brolio vardas buvo Brunas. Tai nėra puikus vardas, pamanė Jonas, kaip... na, kaip, pavyzdžiui, Gabrielis. Bet visai nieko.

Publikos plojimai, kurie visada per vardų teikimą būna entuziastingi, dabar pavirto tiesiog ovacijomis, kai viena

tėvų pora, švytinti iš pasididžiavimo, paėmė berniuką ir išgirdo jo vardą – Kalebas.

Tas naujasis Kalebas užėmė kito vietą. Toji pora buvo netekusi pirmojo Kalebo, linksmo keturmečio mažylio. Prarasti vaiką pasitaikydavo labai retai. Bendruomenėje buvo nepaprastai saugu, kiekvienas pilietis rūpestingai globojo visus vaikus. Bet kažkokiu būdu tas pirmasis Kalebas nepastebėtas nuklydo į šalį ir įkrito į upę. Visa bendruomenė kartu surengė Praradimo ceremoniją: visą dieną murmėjo Kalebo vardą, vis lėčiau ir lėčiau, švelniau ir tyliau, kol toji ilga ir niūri diena užgeso, o kartu su ja mažojo keturmečio vardas pamažu tarytum išpleveno iš visų atminties.

Dabar, per šias ypatingas Vardynas, bendruomenė pirmą kartą po anos netekties vėl pakartojo tą vardą: iš pradžių tyliai ir lėtai, paskui greičiau ir garsiau, o tėvai tuo metu stovėjo ant scenos su kūdikiu, miegančiu ant mamos rankų. Atrodė, tarsi sugrįžo pirmasis Kalebas.

Kitam kūdikiui suteikė Roberto vardą, ir Jonas prisiminė Senuolių namų Robertą, kuris pašalintas praeitą savaitę. Tačiau šįkart salėje nenuskambėjo visų kartojamam naujojo Roberto vardas. Pašalinti – ne tas pats, kas Prarasti.

Jonas mandagiai išsėdėjo per Dvimečių, Trimečių ir Keturmečių ceremonijas, jausdamas, kaip ir kasmet, vis didėjantį nuobodulį. Tada prasidėjo pietų pertrauka – pietūs buvo patiekti kitoje patalpoje – ir vėl visi grįžo į

savo vietas stebėti Penkiamečių, Šešiamečių, Septynmečių ir galų gale Aštuonmečių, kurių ceremonija tą dieną buvo paskutinė.

Jonas stebėjo ir džiūgavo, kai Lilė išdidžiai užlipo į sceną, tapo aštuonerių ir gavo naują išskiriamąjį švarkelį, kurį šiemet turės vilkėti, – šį kartą su mažesnėmis sagom ir – pirmą kartą! – su kišenėmis, o tai reiškė, kad ji jau pakankamai užaugusi ir gali nešiotis įvairias smulkmenas. Ji iškilmingai stovėjo ir klausėsi pamokomosios kalbos apie aštuonmečiams tenkančią atsakomybę ir prasižadančias savanoriškos veiklos valandas. Bet Jonas matė, kad Lilė, nors atrodo labai dėmesinga, vis dėlto ilgesingai žvelgia į blizgančius dviračius, kurie rytoj rytą bus įteikti devynmečiams.

„Kitąmet, Lile zyle“, – pagalvojo Jonas.

Diena buvo labai varginanti, ir netgi Gabrielis, parneštas pintinėje iš Ugdyimo centro, tą naktį kietai miegojo.

Pagaliau išaušo Dvylikamečių ceremonijos rytas.

Šį kartą tėtis atsisėdo salėje su mama. Jonas matė, kaip jie pareigingai ploja devynmečiams, kurie vienas po kito vedasi nuo scenos dviračius, ant kurių sėdynių iš užpakalio buvo pritvirtintos blizgančios plokštelės su vardais. Jis žinojo, kad tėvai, kaip ir jis, truputį susigūžė, kai Fricas, kuris gyvena kaimynystėje, vos gavęs dviratį, tučtuoju bumbtelėjo su juo į scenos paaukštinimą. Fricas buvo labai nerangus, nuolat už ką nors baudžiamas vaikas. Jo nusidėjimai visad būdavo smulkūs: tai batus apsiauna ne

ant tos kojos, tai sąsiuvinius supainioja, tai nepasiruošia pamokoms. Bet kiekviena tokia klaida mesdavo šešėlį ant jo tėvų ir pažeisdavo bendruomenėje galiojančią tvarkos ir sėkmės nuostatą. Jonas ir jo šeima nė kiek nelaukė, kad Fricas gautų dviratį, nes suprato, jog šis turbūt dažniau gulės parvirtęs priešais duris, o ne tvarkingai stovės įstatytas į stovą.

Pagaliau visi devynmečiai susistatė dviračius už durų, kur jie lauks šeiminkų iki vakaro, ir sugrįžo į savo vietas. Aplinkiniai visad kikendavo ir švelniai šaipydavosi iš devynmečių, kai jie pirmą kartą važiuodavo namo: „Gal pamokyti tave važiuoti? – šūkaudavo vyresnieji draugai. – Juk žinau, kad nesi sėdėjęs ant dviračio!“ Bet paprastai devynmečiai, kurie, pažeisdami taisykles, slapta jau būdavo per keletą savaitių išmokę, sėsdavo ant dviračių ir išsišiepę nuvažiuodavo nė kiek nesvyruodami ir nė sykio neatsispyrę į žemę.

Tada dešimtmečiai. Dešimtmečių ceremonija Jonui neatrodė labai įdomi – tik laiko gaišimas. Visiems atitinkamai nukirpdavo plaukus: mergaitės, sulaukusios dešimties, netekdavo kasų, o berniukai – ilgų vaikiškų garbanų ir pasidabindavo vyriškesne trumpa šukuosena, kuri atidengdavo ausis.

Valytojai skubiai užlipo į sceną su šepčiais ir nušlavė krūvą nukirptų plaukų. Jonas matė, kaip dešimtmečių tėvai bruzda ir murma, ir žinojo, jog šį vakarą daugelyje būstų jie karpys ir lygins skubotai nukirptus plaukus, patrupins juos, kad atrodytų lygiau ir tvarkingiau.

Vienuolikmečiai. Atrodo, visai neseniai Jonas dalyvavo Vienuolikmečių ceremonijoje, bet prisiminė ją kaip ne itin įdomią. Nuo vienuolikos kiekvienas įtemptai laukdavo dvylikos. Ji paprasčiausiai paženklindavo tavo amžių, bet jokių reikšmingų pokyčių neįvykdavo. Tiesa, gaudavo naujus drabužius: mergaitės, kurių kūno formos imdavo keistis, – kitokius apatinius, o berniukai – ilgesnius šortus su specialia kišene nešiotis kalkuliatoriams, nes tais metais jais naudosis mokykloje. Bet kalkuliatoriai būdavo paprasčiausiai įteikiami įpakuoti be jokių iškilmingų kalbų.

Pertrauka pietums. Jonas pasijuto išalkęs. Jis ir jo grupės draugai susirinko prie stalų, sustatytų Auditorijos priekyje, ir pasiėmė maisto paketus. Vakar čia per pietų pertrauką buvo daug linksmybės, erzelio ir triukšmo. Tačiau šiandien jų grupė stovėjo susirūpinusi, atsiskyrusi nuo kitų vaikų. Jonas matė, kaip devynmečiai slenka prie savo dviračių, kaip grožisi plokštele su savo vardu. Matė, kaip dešimtmečiai glostinėjasi savo sutrumpėjusius plaukus, mergaitės purtosi galvas, kad pajustų, kokios jos neįprastai lengvos – be sunkių, taip ilgai nešiotų kasų.

– Girdėjau apie vieną vaikėžą, kuris buvo įsitikinęs, kad jį paskirs inžinieriumi, – kramtydamas sumurmėjo Eišeras, – o jį paskyrė šiukšliavežiu. Kitą dieną jis išėjo, išoko į upę, perplaukė ją ir įstojo į kitą bendruomenę. Niekas jo daugiau nebematė.

Jonas nusijuokė.

– kažkas šią istoriją išgalvojo, Eišai, – pasakė jis. – Mano tėtis sakė girdėjęs tą istoriją, kai jam buvo dvylika.

Bet Eišeras nepatikėjo. Jis žvilgčiojo į upę, kuri matėsi anoje pusėje už Auditorijos.

– Aš net plaukti gerai nemoku, – pabėdojo jis. – Plaukimo instruktorius sakė, kad man trūksta tikro pūdrumo ar kažko...

– Plūdrumo, – pataisė jį Jonas.

– Koks skirtumas. Vis tiek aš jo neturiu. Aš skęstu.

– O beje, – atkreipė dėmesį Jonas, – ar tu pažinėjai nors vieną – tikrai pažinėjai, Eišerai, o ne šiaip girdėjai istoriją, – kas būtų perėjęs į kitą bendruomenę?

– Ne, – nenoriai burbtelėjo Eišeras, – bet tai įmanoma. Taisyklėse taip parašyta. Jeigu tau čia netinka, gali pasiprašyti Kitur ir būti pašalintas. Mano mama sako, kad sykį, maždaug prieš dešimt metų, kažkas pasiprašė ir kitą dieną jo nebebuvo. – Tada jis sukikeno. – Ji man taip pasakė, kai aš ją kone išvedžiau iš kantrybės. Pagrasino pasiprašysianti Kitur.

– Ji pajuokavo.

– Žinau. Bet tai, ką ji sakė – apie tą žmogų, – buvo tiesa. Sakė, kad tai tikra teisybė. Šiandien dar čia, o rytą – tavęs nebėra. Ir niekas nebematė. Net Pašalinimo ceremonijos nebuvo.

Jonas gūžtelėjo pečiais. Jis dėl to nesijaudino. Kaip gali nerasti čia sau vietos? Jų bendruomenė taip skrupulingai sutvarkyta, viskas taip atsakingai sprendžiama.

Netgi sutuoktinių pasirinkimas būdavo taip rimtai svarstomas, jog kartais suaugęs žmogus, padavęs prašymą gauti sutuoktinį, laukdavo kelis mėnesius arba net *metus*,

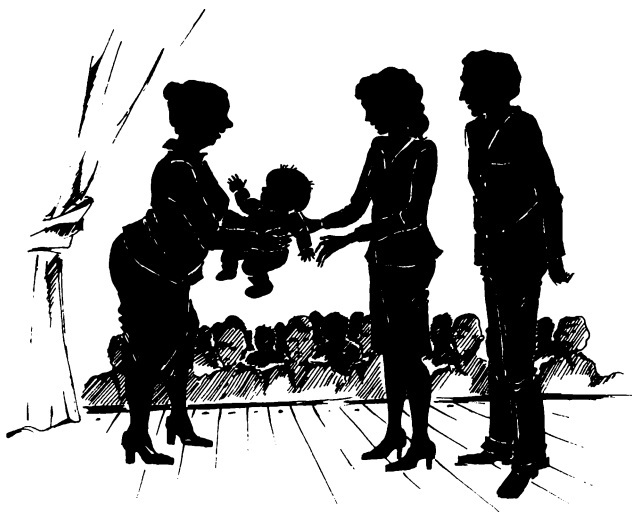
kol būdavo patvirtinama ir paskelbiama, jog pora tinka vienas kitam. Būdas, energija, intelektas ir interesai – viskas turėdavo tobulai atitikti ir susiderinti. Pavyzdžiui, Jono mamos intelektas aukštesnis nei tėvo, tačiau tėvas ramesnio būdo. Jiedu vienas kitą papildo. Jų tinkamumas vieno kitam, kurį Vyresniųjų komitetas taip pat tikrino trejus metus ir tik tada leido jiems duoti prašymą dėl vaikų, niekada nekėlė abejonių.

Vyresniųjų komitetas skrupulingai apgalvodavo ir su-tuoktinių atitikimą, ir vardų teikimą, ir kam leisti pasiim-ti vaikus, ir... paskyrimus.

Jis neabejojo, kad ir jo, ir Eišero paskyrimas bus visiškai tinkamas. Tiktai troško, kad pietų pertrauka veikiai praeitų, kad publika grįžtų į Auditoriją ir kad toji įtampa greičiau pasibaigtų.

Tarsi atsakas į šį nebylų norą pasigirdo skambutis, ir minia pajudėjo durų link.

VII SKYRIUS

Dabar Jono grupė įsitaisė naujoje Auditorijos vietoje, jie susikeitė su vienuolikmečiais ir atsidūrė pačiame priekyje, visai prie pat scenos. Juos surikiavo pagal įprastus numerius, kuriuos gavo gimę. Po Vardų suteikimo tų numerių retai kada prisireikdavo. Bet, aišku, kiekvienas savo numerį žinojo. Kartais juos primindavo tėvai, norėdami pabarti prasižengusį vaiką – esą jis nevertas savo vardo. Jonas visad kikendavo išgirdęs, kaip supykę tėvai, rūsčiai bara vos rėpliojantį ir unksčiantį mažylį: „Liaukis, dvidešimt trečiasis!“

Jono numeris – devynioliktas. Jis buvo devynioliktas tais metais gimęs vaikas. Taigi gaudamas vardą jis jau stovėjo, netrukus turėjo pradėti vaikščioti ir kalbėti, jo žvilgsnis buvo guvus. Pirmuosius dvejus ar trejus metus

jis buvo pranašesnis už savo grupės draugus, gimusius vėlesniais tų pačių metų mėnesiais. Bet kaip visad būna, sulaukę trejų, visi susilygino.

Nuo trejų metų vaikai augo maždaug vienodai, nors iš jų numerių visada galėjai nustatyti, kuris iš grupės yra keliais mėnesiais vyresnis už kitus. Oficialus Jono numeris buvo vienuolika–devyniolika, nes, suprantama, ir kitose amžiaus grupėse buvo devynioliktųjų numerių. Na, o šiandien, kai iš ryto dešimtmečiai buvo pakelti į vienuolikmečių grupę, egzistavo du vienuolikti–devyniolikti numeriai. Per pietų pertrauką jis pasikeitė šypsenom su tuo naujuoju numeriu – drovia mergaite, vardu Harieta.

Tačiau tokie dublikatai egzistavo tik kelias valandas. Netrukus jis bus ne vienuolikmetis, o dvylikametis, ir toliau jam amžius nebeturės reikšmės. Jis bus suaugęs, kaip ir jo tėvai, tačiau dar jaunas ir neišėjęs visų mokslų.

Eišero numeris buvo ketvirtas, ir jis dabar sėdėjo kitoje eilėje priešais Joną. Jis ketvirtasis iš jų visų gaus paskyrimą.

Fiona, aštuonioliktas numeris, sėdėjo jam iš kairės, iš kito šono sėdėjo berniukas, vardu Pjeras, kuris Jonui ne labai patiko. Pjeras išrodė labai rimtas, beveik nesijuokdavo, tačiau buvo geras nenuorama ir skundikas. „Ar pasitikrinai taisykles, Jonai? – visad iškilmingai šnibždėdavo Pjeras. – Aš abejoju, ar tai pagal taisykles.“ Dažniausiai tai būdavo kokia nors kvailystė, į kurią niekas nekreipdavo dėmesio, – pavyzdžiui, atsisagstyti palaidinę vėjuotą dieną, valandėlei nučiupti draugo dviratį, kad pajustum skirtumą.

Įžanginę Dvylikamečių ceremonijos kalbą pasakė Vyresniųjų vadovė – bendruomenės lyderė, renkama kas dešimt metų. Kalba kasmet būdavo beveik vienoda: priemenami vaikystės metai, pasirengimo periodas, būsimoji kiekvieno suaugusiojo atsakomybė, pabrėžiama paskyrimo svarba, būsimų profesinių studijų rimtumas.

Tada Vyresniųjų vadovė kalbėjo toliau.

– Tai metas, – pasakė ji žvelgdama tiesiai į juos, – kai mes įteisiname skirtumus. Jūs, vienuolikmečiai, iki šiol visą laiką mokėtės prisitaikyti, suvienodinti savo elgesį, neišsiskirti iš grupės. Bet šiandien mes pripažįstame ir įvertiname jūsų skirtingumą. Tai nulems jūsų ateitį.

Ji pradėjo aptarinėti šių metų grupę ir asmenybių įvairovę joje, tačiau nė vieno neįvardijo konkrečiai. Paminėjo, kad vienas iš jų išsiskiria gabumais slaugyti, kitas labai myli naujagimius, dar kitas turi nepaprastų mokslinių gabumų, o ketvirtajam malonumą teikia fizinis darbas. Jonas sujudėjo kėdėje, stengdamasis atpažinti, apie kuriuos iš jo draugų kalbama. Slaugytojos gabumų, be abejonių, turėjo Fiona, sėdinti iš kairės. Jis prisiminė, kaip švelniai ji maudydavo senuolius. Tas su moksliniais polinkiais greičiausiai bus Benjaminas, berniukas, kuris išrado naują, svarbų aparatą Reabilitacijos centrui.

Jonas neišgirdo nieko, iš ko būtų atpažinęs save.

Galų gale Vyresniųjų vadovė padėjo savo vadovaujamam Komitetui, kuris atliko sunkų darbą – visus metus taip kruopščiai juos stebėjo. Vyresniųjų komitetas atsi-

stoją ir dėkingai paplojo Vadovei. Jonas pastebėjo, kad Eišeras, mandagiai prisidengęs burną delnu, nusižiovavo.

Tada – pagaliau! – Vyresniųjų vadovė pašaukė pirmąjį numerį į sceną, ir prasidėjo paskyrimai.

Kiekvienas paskyrimas buvo skelbiamas ilgai, jį lydėdavo naujamam dvylikamečiui skirta kalba. Jonas stengėsi atidžiai sekti, kaip pirmoji mergaitė, paskirta į žuvų veisyklą, baimingai šypsodamasi iš klausė pagyrimus dėl to, kad daugelį savanoriškos veiklos valandų ji ir praleido toje veisykloje, ir dėl akivaizdaus jos susidomėjimo tuo svarbiu bendruomenės mitybos procesu.

Numeris pirmas, vardu Madelaina, galų gale aidint plojimams grįžo į savo vietą prisisegusi veisyklos patarnautojos ženklelį. Jonas nuoširdžiai džiaugėsi, kad to paskyrimo nebeliko, nes jam jo visiškai nesinorėjo. Tačiau Madelainą jis pasveikino šypsniu.

Kai antrasis numeris, mergaitė, vardu Ingrė, gavo gimdytojos paskyrimą, Jonas prisiminė, kaip mama sakė, jog tai nėra garbingas darbas. Bet, jo nuomone, Komitetas parinko teisingai. Ingrė buvo graži mergaitė, bet kažkokia tingi ir tvirto kūno sudėjimo. Jai patiks trejus metus būti lepinamai, paskui, po trumpų apmokymų, ji nesunkiai ir sėkmingai gimdys. O kai taps darbininke, jai labai pravers jėga, darbas išsaugos jos sveikatą ir išmokys savitvardos. Sugrįžusi į savo kėdę Ingrė šypsojosi. Gimdytojos darbas buvo svarbus, tegul ir nelabai garbingas.

Jonas pastebėjo, kad Eišeras nervinasi. Jis vis gręžiojosi ir žvilgčiojo į Joną, kol grupės vadovas jį galų gale sudrausmino – liepė sėdėti tyliai ir žiūrėti į priekį.

Trečiasis numeris, Isakas, buvo paskirtas šešiamečių mokytoju, ir tai jam akivaizdžiai buvo malonu, beje, jis šito ir nusipelnė. Dabar jau buvo paskelbti trys paskyrimai, nė vieno iš jų Jonas netroško – net jeigu ir būtų galėjęs tapti gimdytoja, nusišaipė pats iš savęs. Jis bandė mintyse perbėgti per sąrašą, kokių dar paskyrimų liko. Bet jų buvo dar tiek daug, o be to – dabar Eišero eilė. Jonas labai atidžiai sekė, kaip jo draugas užlipo į sceną ir oriai atsistojo greta Vyresniųjų vadovės.

– Visa mūsų bendruomenė pažįsta Eišerą ir juo žavisi, – pradėjo kalbą vadovė.

Eišeras šyptelėjo ir su dešine pėda pasikasė kairę koją. Publika negarsiai prunkstelėjo.

– Kai Komitetas pradėjo svarstyti Eišero paskyrimą, – kalbėjo ji, – kai kurie siūlymai iškart atkrito. Tie, kurie Eišerui akivaizdžiai nebūtų tinkami. Pavyzdžiui, nušypsojo ji, – mes nesvarstėm kad ir tokio atvejo, ar nepaskyrus Eišero trimečių mokytoju.

Salė sugriaudėjo nuo juoko. Eišeras, kuris atrodė suglumęs, bet patenkintas dėl jam parodyto dėmesio, irgi nusijuokė. Trimečių mokytojas buvo atsakingas už taisyklingos vaikų kalbos įgūdžius.

– Tiesą sakant, – šypsodamasi kalbėjo toliau Vadovė, – mes net pagalvojome, ar nenubausti atgaline data to, kuris buvo mokytojas, kai Eišerui buvo treji. Per tą posėdį, kai svarstėme Eišero paskyrimą, prisiminėme daugybę istorijų iš jo kalbos įgūdžių pamokų. Ypač, – tyliai nusi juokė ji, – koks skirtumas tarp lazdelės ir bandelės. Prisi-
meni, Eišerai?

Eišeras liūdnam linktelėjo galvą, ir visi salėje garsiai nusijuokė. Jonas irgi nusijuokė. Nors pats tada irgi buvo tik trejų, bet ir jis viską atsiminė.

Maži vaikai buvo baudžiami plakant tam tikra plona lanksčia lazdele. Vaikų priežiūros specialistai rūpestingai mokėsi ja naudotis: lengvai pliaukštelėdavo per delnus – už menką nusižengimą, triskart pliaukštelėdavo per nuogas blauzdas smarkiau – už antrąjį nusikaltimą.

Vargšas Eišeras visada kalbėdavo per greitai ir lyg mažas pyplys painiodavo žodžius. Vieną dieną trimečių grupėje jis, stovėdamas eilėje ir laukdamas priešpiečių, užuot paprašęs „bandelės“, pasakė „lazdelės“.

Jonas tarsi dabar regėjo mažąjį Eišerą, nekantriai tryptįčiojantį eilėje, ir prisiminė jo linksmą balselį: „Aš noriu lazdelės!“

Kiti trimečiai – Jonas irgi – išsigandę nusijuokė. „Bandelės! – pataisė jie. – Tu nori pasakyti bandelės, Eišerai!“ Bet klaida jau buvo padaryta. O kalbos tikslumas buvo vienas iš svarbiausių reikalavimų. Taigi Eišeras prisiprašė lazdelės.

Baudų lazdelė švilptelėjo vaikų priežiūros tarnautojo rankose ir pliaukštelėjo Eišerui per delnus. Eišeras susinkstė, susigūžė ir tučtuojau pasitaisė: „Bandelės“, – sušnibždėjo jis.

Bet kitą rytą jis ir vėl susipainiojo. Ir kitą savaitę susipainiojo. Atrodė, kad jis niekaip neišmoks pasakyti, nors už kiekvieną klaidą vis gaudavo lazdele, o smūgiai būdavo

vis stipresni ir ant Eišero blauzdų likdavo randai. Galų gale trimetis Eišeras išvis nustojo kalbėti.

– Kurį laiką, – pasakojo Vadovė, – mes turėjome bežadį Eišerą! Bet jis išmoko. – Ji šypsodamasi atsigręžė į jį. – Kai jis vėl ėmė kalbėti, kalbėjo daug tiksliau. Ir dabar jau labai retai padaro klaidų, o padaręs labai greitai pasitaiso ir atsiprašo. Ir puikus jo humoras neblėsta.

Publika pritardama sugaudė. Linksmas Eišero būdas buvo gerai žinomas visai bendruomenei.

– Eišerai, – pakėlė ji balsą, kad skambėtų oficialiau. – Mes tave paskyrėme Pramogų parko direktoriaus pavaduotoju.

Ji prisegė šalimais stovinčiam ir švytinčiam Eišerui ženklelį. Tada Eišeras pasisuko ir, publikai džiugiai šurmuliuojant, nulipo nuo scenos. Kai jis atsisėdo į savo vietą, Vyresniųjų vadovė pažiūrėjo į jį ir ištarė žodžius, kurie dabar nuskambėjo jau ketvirtą kartą ir kurie dar nuskambės kiekvienam dvylikamečiui.

– Eišerai, – pasakė ji, – ačiū tau už vaikystę.

Paskyrimai buvo skelbiami toliau, Jonas stebėjo ir klausėsi dabar jau palengvėjusia širdimi, kadangi jo geriausias draugas gavo nuostabų paskyrimą. Bet vis labiau ir labiau nuogaštavo, kai priartėjo jo numeris. Pirmoje eilėje sėdintys dvylikamečiai jau visi buvo su ženkleliais. Jie baksnojo į juos pirštais, ir Jonas žinojo, kad kiekvienas galvoja apie mokslus, kurie jų laukia ateity. Kai kuriems – vienas stropuolis buvo išrinktas gydytoju, viena mergaitė – inžiniere, o kita – teisės ir įstatymų specialiste – tai bus ilgi ir

sunkūs studijų metai. Kitiems, tokiems kaip darbininkai ir gimdytojos, ruoštis darbui teks daug trumpiau.

Pašaukė aštuoniolikąją, Fiona, jam iš kairės. Jono manymu, ji turėjo nervintis, bet Fiona buvo romi mergaitė. Ji per visą ceremoniją sėdėjo tyliai ir ramiai.

Net ir plojimai, kai Fiona gavo reikšmingą senuolių prižiūrėtojos paskyrimą, atrodė ramūs, nors ir entuziastingi. Paskyrimas tobulai tiko tokiai jautriai, švelniai mergaitei, ir vėl atsisėdusi šalia Jono ji patenkinta maloniai nusišypsojo.

Kai plojimai nutilo ir Vadovė, paėmusi kitą aplanką ir žvilgtelėjusi į grupę, jau buvo bešaukianti kitą dvylikametį, Jonas pasirengė lipti į sceną. Jis giliai įkvėpė ir ranka brūkstelėjo sau per plaukus.

– Dvidešimtas, – išgirdo jis aiškų balsą. – Pjeras.

„*Ji mane peršoko*“, – apstulbęs pagalvojo Jonas. Gal jis nenugirdo? Ne. Salė staiga sušurmuliavo, ir jam pasidarė aišku, jog visa bendruomenė suvokė, kad Vadovė nuo aštuonioliktojo numerio perėjo prie dvidešimto, vieną numerį peršoko. Pjeras, sėdėjęs dešinėje, išsigandęs pakilo nuo kėdės ir nuėjo į sceną.

Klaida. Ji padarė klaidą. Bet Jonas, nors taip ir pagalvojo, žinojo, kad tai ne klaida. Vyresniųjų vadovė nedaro klaidų. Ypač per Dvylikamečių ceremoniją!

Jam svaigo galva, negalėjo sukaupti dėmesio. Net negirdėjo, kokį paskyrimą gavo Pjeras, ir tik per miglą išgirdo plojimus, kai berniukas grįžo su prisegtu ženkleliu. O tada: dvidešimt pirmas. Dvidešimt antras.

Numeriai ėjo iš eilės. Jonas sėdėjo apsvaigęs, kai prasidėjo trisdešimtieji, paskui keturiasdešimtieji numeriai, iki pat galo. Kiekvieną sykį, nuskambėjus naujam skelbimui, jo širdis pašokdavo, o galvoje sukosi baisios mintys. Galbūt dabar išgirs savo vardą? O gal jis pamiršo savo numerį? Ne. Jis visą laiką buvo devynioliktas. Jis ir sėdėjo kėdėje, kurios numeris devynioliktas.

Bet jinai jį peršoko. Matė, kaip kiti iš grupės sutrikę žvilgteli į jį ir skubiai nusuka akis. Matė susirūpinusį savo grupės seniūną.

Jis susikūprino, stengėsi atrodyti mažesnis. Norėjo išnykti, išgaruoti, nebūti. Nedrįso atsigręžti atgal ir susirasti minioje savo tėvus. Negalėjo matyti iš gėdos pajuodusių jų veidų.

Jonas nulenė galvą ir sunkiai rausėsi mintyse. *Ką jis padarė ne taip?*

VIII SKYRIUS

•
Buvo akivaizdu, jog ir publika susierzinusi. Visi plopjo po paskutinio paskyrimo, bet tie plojimai buvo padriki, be veržlaus entuziazmo. Daugelis sutrikę murmėjo.

Jonas susinėrė rankas ir pasidėjo ant kelių, bet tai buvo nevalingas, bereikšmis judesys, kurio jis nė pats nepastebėjo. Jam iš galvos išgaravo visi ankstesni išgyvenimai: laukimas, jaudulys, pasididžiavimas ir netgi malonus draugų artumo jausmas. Šiuo metu jis jautė tik pažeminimą ir siaubą.

Vyresniųjų vadovė palaukė, kol nuščiuvo nervingi plojimai. Tada ji vėl prabilo.

– Matau, – pasakė virpančiu maloniu balsu, – kad jūs visi susirūpinę. Kad jaučiate, jog aš padariau klaidą.

Ji nusišypsojo. Bendruomenė nuo tų malonių jos žodžių truputį lengviau atsikvėpė. Žmonėms kiek atlėgo. Salėje spengė tyla.

Jonas pakėlė galvą.

– Aš išties sukėliau nerimą, – pasakė ji, – ir dėl to atsiprašu visą bendruomenę, – plaukė jos balsas virš suklausios minios.

– Priimame jūsų atsiprašymą, – suskambo kolektyvinis atsakymas.

– Jonai, – pasakė žvelgdama tiesiai į ją, – ypač atsiprašu tavęs. Aš priverčiau tave kentėti.

– Priimu jūsų atsiprašymą, – drebedamas atsakė Jonas.

– Kviečiu tave dabar į sceną.

Iš ryto, rengdamasis savo kambaryje, jis išbandė nerūpestingą, pasitikinčią eiseną – įsivaizdavo, kad taip ir įžengs į sceną, kai ateis jo eilė. Dabar viską buvo pamiršęs. Jis paprasčiausiai prisivertė atsistoti, privertė judėti sunkias ir glebias savo kojas, žengė pirmyn, užlipo laipteliais, perėjo pakyla ir atsistojo šalia Vadovės.

Ji ramindama apglėbė ranka susikausčiusius jo pečius.

– Jonas nebuvo paskirtas, – pranešė ji miniai, o Jono širdis sustingo.

Tada ji pasakė:

– Jonas buvo *išrinktas*.

Jis sumirkčiojo. Ką tai reiškia? Jautė, jog toks pat, bendras klausimas sukaustė ir publikos dėmesį. Jie irgi buvo sumišę.

Tvirtu, valdingu balsu Vadovė paskelbė:

– Jonas išrinktas naujuoju mūsų Atminties Saugotoju.

Tada jis išgirdo aiktelėjimą – visi iki vieno staiga žiopotelėjo iš nuostabos ir garsiai įkvėpė oro. Jonas matė jų veidus, jų akis, kuriose atsispindėjo pagarba ir baimė.

Bet jis dar vis nieko nesuprato.

– Mes išrenkame labai labai retai, – kalbėjo publikai Vyresniųjų vadovė. – Mūsų bendruomenė turi tik vieną Saugotoją. Tai jis ir mokys savo įpėdinį. Dabartinis mūsų Saugotojas eina savo pareigas jau labai seniai, – pridūrė ji.

Jonas pasekė Vadovės žvilgsnį ir pamatė, kad ji žiūri į vieną iš Vyresniųjų. Vyresniųjų komitetas sėdėjo visi kartu, ir dabar Vadovės akys buvo įsmeigtos į vieną iš jų, sėdintį vidury, bet kažkaip keistai nuo visų atskirtą. Tai buvo vyras su barzda ir šviesiomis akimis, kurio Jonas niekad anksčiau nebuvo matęs. Jis įdėmiai stebėjo Joną.

– Paskutiniai mūsų rinkimai nepasisekė, – iškilmingai pasakė Vadovė. – Tai buvo prieš dešimt metų, kai Jonas dar tik mokėsi vaikščioti. Aš prie tų įvykių ilgėliau neapsistosiu, nes jie visiems baisiai nemalonūs.

Jonas nesuprato, ką ji turi galvoje, bet matė, kad visiems besiklausantiems išties nemalonu. Žmonės nepatenkinti bruzdėjo kėdėse.

– Šį kartą mes neskubėjome, – kalbėjo ji, – nenorėjome dar vienos nesėkmės. Kartais, – pasakojo jau kiek žvalesniu balsu, ir publikos įtampa atlėgo, – mes nesame visiškai tikri dėl paskyrimų, net jei ir uoliausiai stebėjome. Kartais mes nerimaujame, kad kuris nors paskirtasis, nepaisant gausių pratybų, neišsiugdys visų reikalingų savybių. Juk

vienuolikmečiai dar visai vaikai. Mūsų įžvelgtas žaismingumas ir kantrybė – savybės, būtinos ugdytojui, – vaikui bręstant gali virsti kvailumu ir ištižimu. Taigi ir po paskyrimų mes toliau stebime visus besimokančius, o prireikus keičiame nusistatymą. Tačiau besimokančio Saugotojo negalima nei stebėti, nei ką nors keisti. Tai labai aiškiai pasakyta taisyklėse. Jis turi būti vienas, atsiskyres, kol dabartinis Saugotojas jį parengs pačiam garbingiausiam mūsų bendruomenėje darbui.

Vienišas? Atsiskyres? Jonas klausėsi su vis didėjančiu nerimu.

– Štai kodėl šis parinkimas turi būti labai pamatuotas. Komitetas privalo balsuoti vieningai. Neturi likti net menkiausių abejonių. Jeigu per svarstymus kas nors iš Vyresniųjų pasisako sapnavęs sapną, palikusį netikrumo jausmą, ir tas sapnas nulems, jog kandidatas tučtuojau bus atmestas. Jonas jau prieš keletą metų buvo numatytas į Saugotojus. Mes jį stebėjome labai skrupulingai. Jokie sapnai nesukėlė nepatiklumo jausmo. Jis pasirodė turįs visas Saugotojui privalomas savybes.

Vis dar tvirtai laikydama ranką ant Jono pečių, Vyresniųjų vadovė vardijo tas savybes.

– Jonas *protingas*, – tarė ji. – Visi žinome, kad mokykloje jis visad buvo pirmūnas.

– Jonas *doras*, – paminėjo ji antrą savybę. – Jis, kaip ir mes visi, yra padaręs keletą nedidelių pražangėlių. – Ji nusišypsojo Jonui. – Mes šito tikėjomės. Bet taip pat mes

tikėdavomės, kad jis pats netrukus prisipažins ir atliks bausmę, taip visada ir būdavo.

– Jonas *ištvermingas*, – vardijo ji toliau. – Tik vienas iš šiandien čia tarp mūsų sėdinčių yra atlaikęs griežtų ir negailestingų pratybų krūvį, privalomą Saugotojui. Jis, žinoma, ir yra garbingiausias bendruomenės narys – tai dabartinis Saugotojas. Tai jis nuolat mums primena, kad turime būti ištvermingi. Jonai, – pasisukusi į jį, garsiai, kad visi girdėtų, kreipėsi Vadovė, – mokantis tau teks patirti net ir skausmą. Fizinį skausmą.

Jo širdyje suplazdėjo baimė.

– Tu jo dar niekad nepatyrėi. Taip, tiesa, esi nusibrozdinęs kelius, kai kritai nuo dviračio. Taip, pernai tarp durų prisivėrei pirštą...

Jonas, prisiminęs tuos nuotykius ir tą menką skausmą, linktelėjo.

– Bet dabar, – švelniai aiškino ji, – tu susidursi su didžiu skausmu, kurio nė vienas iš čia esančių neįsivaizduojame, nes jo nepatyrėme. Net pats Saugotojas negalėjo jo apibūdinti, tik priminė mums, kad tu jį patirsi, kad tau reikės begalinės ištvermės. Mes negalime tavęs tam parengti. – Bet mes esame įsitikinę, kad tu drąsus, – pasakė ji jam.

Jis visai nesijautė drąsus. Bent jau dabar.

– Ketvirta esminga savybė, – pasakė Vyresniųjų vadovė, – yra *išmintis*. Jonas jos dar neturi. Išminties jis įgis lavindamasis. Mes esame tikri, kad Jonas sugebės jos įgyti. Mes tokio ir ieškojome.

– Pagaliau Saugotojui privaloma dar viena savybė, ir ją aš galiu tik paminėti, bet ne paaiškinti. Aš jos nesuprantu. Ir jūs, bendruomenės nariai, irgi jos nesuprasite. Galbūt tik pats Jonas supras, nes dabartinis Saugotojas mums sakė, kad Jonas tą savybę turi. Jis vadina tai gebėjimu matyti anapus.

Vyresniųjų vadovė klausiamai pažvelgė į Joną. Salė irgi į jį žiūrėjo. Visi tylėjo.

Valandėlę, apimtas nevilties, jis sustingo. Jis *neturi* tos savybės, kad ir ką ji sakytų. Jis nežino, kas tai yra. Ir dabar pats laikas jam prisipažinti, pasakyti: „Ne, aš nesuprantu. *Negaliu* suprasti.“ Ir atsiduoti jų malonei, atsiprašyti jų, paaiškinti, kad jį pasirinko per klaidą, kad jis visiškai tam netinka.

Bet kai jis pažvelgė į minią, į veidų jūrą, vėl nutiko tas pats dalykas. Tas pats, kas buvo nutikę su obuoliu.

Jie visi *pasikeitė*.

Jonas sumirksėjo, ir viskas dingo. Jis nepastebimai ištiesė pečius. Pirmąsyk vieną akimirką širdis pajuto mažutėlę pasitenkinimo kibirkštėlę.

Vadovė vis dar jį stebėjo. Visi jį stebėjo.

– Manau, jog taip ir yra, – pasakė jis Vadovei ir visai bendruomenei. – Aš šito dar nesuprantu. Nežinau, kas tai yra. Bet kartais aš kažką įžvelgiu ir, matyt, iš anapus.

Vadovė nuėmė ranką Jonui nuo pečių.

– Jonai, – kreipėsi ji ne vien į jį, bet į visą bendruomenę, kuriai ir pati priklausė, – tu pasirengsi būti naujuoju mūsų Atminties Saugotoju. Dėkojame tau už vaikystę.

Tada ji apsisuko ir nulipo nuo scenos, palikusi joje Joną vieną akis į akį su minia, kuri nejučia pradėjo kartoti jo vardą.

„Jonas. – Iš pradžių tai buvo šnabždesys – tylus, vos girdimas. – Jonas. Jonas.“

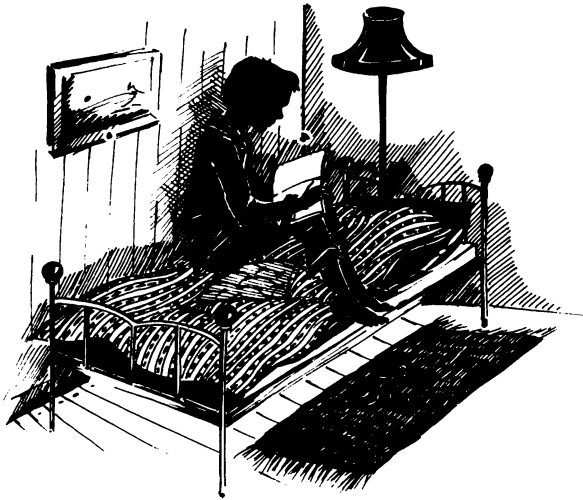
Paskui garsiau, greičiau: „JONAS! JONAS! JONAS!“

Jonas suprato, jog ta skanduote bendruomenė priima jį ir naują jo vaidmenį, įkvepia jį naujam gyvenimui – taip, kaip vakar įkvėpė mažąjį Kalebą. Jo širdis pritvino dėkin-gumo ir pasididžiavimo.

Bet jautė ir baimę. Nežinojo, ką reiškia tas išrinkimas. Nežinojo, kuo jis turės tapti.

Arba kas jam atsitiks.

IX SKYRIUS

Dabar, pirmą kartą per dvylika savo gyvenimo metų, Jonas pasijuto atskirtas, kitoks. Jis prisiminė, ką sakė Vyresniųjų vadovė: kad jis lavinsis vienas, atskirai nuo visų.

Bet jokie mokslai dar neprasidėjo, o jis jau palikdamas Auditoriją pasijuto atskirtas. Laikydamas aplanką, kurį jam įteikė Vadovė, jis skynėsi kelią per minią, ieškodamas savo šeimos ir Eišero. Žmonės traukėsi jam iš kelio. Jie sekė jį akimis ir šnabždėjosi.

– Eišai! – pašaukė jis, išvydęs savo draugą prie dviračių eilės. – Važiuosim namo kartu?

– Aišku. – Eišeras nusišypsojo kaip visada, draugiškai ir nuoširdžiai, tačiau Jonas pajuto, jog draugas akimirka sudvejojo, nežinodamas kaip pasielgti.

– Sveikinu, – pasakė Eišeras.

– Ir aš tave, – atsakė Jonas. – Buvo tikrai juokinga, kai ji priminė tą lazdelę. Tau visi plojo daug daugiau nei kitiems.

Kiti ką tik iškepti dvylikamečiai būriavosi netoliese, rūpestingai dėjosi savo aplankus į bagažines, pritvirtintas prie dviračių šonų. Visuose būstuose šįvakar jie studijuos instrukcijas, ir taip prasidės naujieji mokslai. Ankstesniais metais visi kas vakarą stengėsi įsiminti mokyklos užduotis, dažnai žiovaudami iš nuobodulio. Šįvakar jie su noru dėsis galvon suaugusiųjų gyvenimo taisykles.

– Sveikinu, Eišerai! – kažkas šūktelėjo. Ir paskui... vėl toji dvejonė. – Ir tave, Jonai!

Eišeras su Jonu sveikinimais atsakė į grupės draugų sveikinimus. Paskui jis pamatė savo tėvus, stebinčius jį iš ten, kur buvo palikti jų dviračiai. Lilė jau įsitaisė ant sėdynės ir prisisėgė diržą.

Jis pamojavo. Jiedu šypsodamiesi pamojavo jam atgal, tačiau Jonas pastebėjo, kad Lilė žvelgia į jį iškilmingai, įsikandusi nykštį.

Jis nuvažiavo tiesiai į savo būstą, pakeliui persimetęs su Eišeru keliais juokeliais ir nereikšmingomis pastabomis.

– Susitiksime rytoj rytą, Pramogų parko direktoriau! – prie savo durų nulipdamas nuo dviračio šūktelėjo jis Eišerui, kuris važiavo toliau.

– Gerai! Iki rytojaus! – atsakė jam Eišeras. Ir vėl akimirką jis pajuto, kad kažkas yra nebe taip, kaip būdavo per ilgus jų draugystės metus. Gal jam tik taip atrodo?.. Su Eišeru santykiai negali pasikeisti...

Vakarieniavo visi tyliau negu visada. Lilė čiauškėjo apie būsimas savanoriškos veiklos valandas: ji sakė pradėsianti nuo Ugdymo centro, nes jau daug išmokusi maitindama Gabrielį.

– Žinau, žinau, – skubiai pridūrė ji, pagavusi įspėjantį tėvo žvilgsnį. – Neminėsiu jo vardo. Žinau, kad man negalima žinoti jo vardo. – Negaliu sulaukti, kada išauš tas rytojus, – laiminga atsiduso ji.

O Jonas atsiduso sunkiai.

– O aš jo nelaukiu, – suniurnėjo jis.

– Tu labai pagerbtas, – ištarė mama. – Tėtis ir aš labai didžiuojamės.

– Tai pats reikšmingiausias darbas mūsų bendruomenėje, – pritarė tėtis.

– Bet juk vakar vakare sakei, kad reikšmingiausias darbas yra parinkti paskyrimą!

Mama linktelėjo.

– Tai kas kita. Tai iš tikrųjų net ir nėra *darbas*. Aš niekad nemaniau, niekad nesitikėjau... – Ji nutilo. – Saugotojas yra vienas vienintelis.

– Bet Vyresniųjų vadovė sakė, kad jie ir anksčiau kažką buvo išrinkę ir kad jiems nepavyko. Apie ką ji kalbėjo?

Abu tėvai nesiryžo atsakyti. Pagaliau tėvas papasakojo apie ankstesnius rinkimus.

– Buvo panašiai kaip ir šiandien, Jonai: tokia pat įtampa, kai vienas vienuolikametis skelbiant paskyrimus buvo apeitas. Tada paskelbė, kad jie išskyrę vieną...

Jonas įsiterpė:

– Kuo jis buvo vardu?

Į klausimą atsakė mama:

– Tai buvo ji, ne jis. Mergaitė. Bet mes negalime minėti jos vardo. Ir negalime jo suteikti kitam vaikui.

Jonas apstulbo. Vardas, kurio nevalia ištarti, reiškia patį didžiausią pasmerkimą.

– Kas jai atsitiko? – susijaudinęs paklausė jis.

Tačiau tėvai sumišo.

– Mes nežinome, – kažkaip drovėdamasis atsakė tėvas. – Mes jos daugiau nebematėme.

Kambaryje įsivyravo tylą. Jie žiūrėjo vienas į kitą. Galų gale mama, pakilusi nuo stalo, ištarė:

– Tu labai pagerbtas, Jonai. Labai.

Likęs vienas savo miegamajame, pasiklojęs lovą, Jonas pagaliau atsivertė savo aplanką. Jis matė, jog kai kurie kiti dvylikamečiai gavo storus aplankus, su gausybe spausdintų lapų. Jis įsivaizdavo Benjaminą, savo grupės mokslininką, su malonumu pradėjusį skaityti savąsias taisykles. Regėjo mintyse Fiona, kuri šypsojosi savo švelnia šypsena palinkusi virš sąrašo pareigų ir metodų, kuriuos jai teks įsiminti per artimiausias dienas.

Bet jo paties aplankas buvo neįtikėtinai plonas, beveik tuščias, jame buvo tik vienas spausdintas lapas. Jis perskaitė jį du kartus.

JONAS

ATMINTIES SAUGOTOJAS

1. Pasibaigus pamokoms mokykloje, iškart eiti į priestatą už Senuolių namų ir prisistatyti tarnautojai.
2. Pasibaigus pratyboms, iškart grįžti į savo būstą.
3. Nuo šio momento tau nebegalioja mandagumo taisyklė, draudžianti klausinėti. Gali bet kuriam piliečiui užduoti bet kokį klausimą ir visada sulaukti atsakymo.
4. Nė su vienu bendruomenės nariu, net ir su savo tėvais bei Vyresniaisiais, neturi kalbėtis apie tai, ko mokaisi.
5. Nuo šio momento tau draudžiama pasakotis sapnus.
6. Nevartok jokių vaistų, nebent susirgtum arba susižeistum ne per pratybas.
7. Neturi teisės prašyti, kad tave pašalintų.
8. Turi teisę meluoti.

Jonas suglumo. O kaip bus su jo draugyste? Kaip dėl nerūpestingo kamuolio spardymo arba važinėjimosi dviračiu paupyje? Tai buvo laimingos ir džiugios jo gyvenimo vailandos. Ar dabar jis jų nebetenka? Paprasčiausios elgesio taisyklės – kur ir kada nueiti ir pareiti. Aišku, kiekvienam

dvylikamečiui buvo nurodyta, kur, kaip ir kada atsiskaityti už pratybas. Bet Jonas truputį nusivylė, kad jo tvarkaraštyje akivaizdžiai nebuvo palikta laiko pramogoms.

Jis labai nustebė, kad jam nebeprivalomos mandagumo taisyklės. Tačiau dar sykį perskaitęs, suprato, kad jis neskatinamas būti įžūlus, – paprasčiausiai jam leista rinktis. Nė kiek neabejojo, kad šia laisve niekad nepasinaudos. Jis buvo taip pripratęs prie mandagaus bendravimo, kad vien nuo minties paklausti kitą pilietį kokio labai asmeniško klausimo, atkreipti kieno nors dėmesį į nemalonų dalyką jį nupurtė.

Draudimas pasakotis sapnus, pagalvojo jis, nesukels jokių nepatogumų. Jis taip retai sapnuodavo, jog beveik neturėdavo ko pasakoti, ir džiaugėsi, kad dabar yra nuo to atleistas. Tačiau akimirką pagalvojo, kaip reikės elgtis per pusryčius. O kas, jeigu jis ką nors *susapnuos*, – ar turės savo šeimai paprasčiausiai pasakyti, kaip dažnai darydavo, – jog nieko nesapnavo? Tai bus melas. Tiesa, paskutinė taisyklė leidžia... tiek to, jis dar nepasirengęs svarstyti paskutinės taisyklės.

Draudimas vartoti vaistus jį suerzino. Gydymas prienamas visiems piliečiams, net ir vaikams. Kai nuspaudė tarp durų pirštą, tučtuojau, gaudydamas orą, per garsiakalbį pranešė apie tai mamai, o mama skubiai užsakė skausmą malšinančių vaistų, kurie tuoj pat buvo pristatyti į jų būstą. Ir beveik akimirksniu kankinantis skausmas rankoje pavirto lengvu tvilkčiojimu, kurį dabar jis ir teprisimena.

Skaitydamas iš naujo šeštą taisyklę, jis suprato, kad durų privertas pirštas priklauso prie tų sužeidimų, kurių gali būti „ne per pratybas“. Taigi jei vėl kada nors kas panašaus nutiks, – o jis neabejojo, kad nenutiks, nes nuo to sykio sunkias duris verdavo labai atsargiai, – jis ir vėl galės gauti vaistų.

Piliulė, kurią dabar gerdavo rytais, irgi nesusijusi su jo būsimomis pratybomis. Taigi piliulę jis ir toliau vartos.

Bet jis sunerimo prisiminęs, kad Vyresniųjų vadovė kalbėjo apie skausmą, kurį patirs per pratybas. Ji pavadinė jį neapsakomu.

Jonas nurijo gumulą gerklėje, beviltiškai stengdamasis įsivaizduoti, koks gali būti tas skausmas, nuo kurio nėra jokių vaistų. Tačiau jam nieko neišėjo.

Septintoji taisyklė nesukėlė jokių minčių nei jausmų. Jam niekad neateidavo į galvą, kad kas nors galėtų jį priversti prašyti pašalinimo.

Pagaliau ryžosi dar sykį perskaityti paskutinę taisyklę. Nuo pat mažens, nuo pirmųjų kalbos įgūdžių pamokų jis buvo pratinamas niekad nemeluoti. Sykį, kai buvo ketverių metų, visai prieš pat priešpiečius mokykloje, jis pasakė: „Aš mirštu iš bado.“

Tą pačią minutę jį nusivedė į šalį, ir jis turėjo išklausti trumpą kalbos tikslumo pamokėlę. „Tu nemiršti iš bado, – buvo pabrėžta jam. – Tu tik *išalkęs*.“ Niekas jų bendruomenėje nebadauja, niekad nėra badavęs ir niekad nebadaus. Jei sakai, kad „badauji“ – meluoji. Žinoma, tai netyčinis melas. Bet kalbos tikslumo tam ir mokomės,

kad ir netyčia melas niekad neišsprūstų. Ar jis tai suprato? – klausė jo. Jis suprato.

Kiek siekė Jono atmintis, jam niekad neknietėjo pameluoti. Ir Eišeras nemelavo. Ir Lilė nemelavo. Ir jo tėvai nemeluodavo. Niekas. Nebent tik...

Dabar Jonui toptelėjo į galvą mintis, kuri niekad anksčiau nebuvo atėjusi. Toji mintis jį išgąsdino. O ką, jeigu ir *kiti* – *suaugusieji*, – sulaukę dvylikos, savo instrukcijų aplanke rado tokį pat baisų sakinį?

O ką, jeigu jiems visiems buvo nurodyta: *Jūs galite meluoti?*

Jis sutriko. Dabar, gavęs teisę užduoti pačius nemaloniausius klausimus, – ir sulaukti atsakymų, – jis *galės* (nors beveik neįmanoma to įsivaizduoti) ką nors iš suaugusiųjų, galbūt savo tėtį, paklausti: „Ar tu meluoji?“

Tačiau jis negalės įsitikinti, jog į jo klausimą bus atsakyta teisingai.

X SKYRIUS

— Aš einu čia, Jonai, – pasakė Fiona, kai jiedu priėjo Senuolių namų duris, pastatę dviračius nurodytoje vietoje.

– Nežinau, kodėl aš taip jaudinuosi, – prisipažino ji. – Juk tiek sykių anksčiau esu čia buvusi. – Ji pavartė savo aplanką, kurį laikė rankose.

– Na, dabar viskas kitaip, – priminė jai Jonas.

– Netgi plokštelės su vardais ant dviračių, – nusijuokė Fiona.

Per naktį Remontininkų tarnyba nuėmė visų dvylikamečių plokšteles su vardais ir pakeitė jas kitomis, kurios iškart rodė, jog dviratis priklauso jau gavusiajam paskyrimą.

– Nenoriu vėluoti, – skubotai ištarė ji ir ėmė kopti laip-
tais. – Jeigu baigsime tuo pačiu laiku, važiuosim namo
kartu.

Jonas linktelėjo galvą, pamojavo jai ir pasuko link
priestato – nedidelio fligelio iš kitos pusės. Jis, žinoma,
taip pat nenorėjo pačią pirmą dieną pavėluoti.

Priestatas buvo tradicinis, jo durys visai nekrito į akis.
Paėmęs už rankenos, ant sienos pastebėjo skambučio
mygtuką. Taigi jį ir spustelėjo.

– Klausau? – pasigirdo balsas pro mažą garsiakalbį virš
mygtuko.

– Tai a-aš, Jonas. Aš esu naujasis... tai yra...

– Įeik, – spragtelėjimas reiškė, kad durų velkė atstumta.

Vestibiulis buvo labai mažas, jame stovėjo tik stalas,
už kurio sėdėjo tarnautoja ir tvarkė kažkokius popierius.
Jonui įėjus, ji pakėlė akis, o paskui, didelei jo nuostabai,
atsistojo. Tai buvo smulkmena – tas atsistojimas, bet iki
šiول dar niekas nėra taip atsistojęs, Jonui pasirodžius.

– Sveiki atvykę, Atminties Saugotojau, – pagarbiai iš-
tarė ji.

– Oi, labai prašau, – sutrikęs atsakė jis, – vadinkite
mane Jonu.

Ji nusišypsojo, paspaudė mygtuką, ir Jonas išgirdo
spragtelint kitų durų iš kairės pusės velkę.

– Galite eiti ten iškart, – pasakė jam tarnautoja.

Tada ji, atrodo, pastebėjo Jono sutrikimą ir suprato ko-
dėl. Visoje bendruomenėje jokios durys niekada nebūda-
vo rakinamos. Bent jau Jonas tokių atvejų nežinojo.

– Užraktai yra tik tam, kad laiduotų Saugotojo vienumą, nes jam reikia labai susikaupti, – paaiškino ji. – Būtų sunku, jeigu piliečiai čia užklystų ieškodami Dviračių taisyklos ar dar ko nors.

Jonas nusijuokė, įtampa truputį atslūgo. Moteris atrodė labai draugiška, iš tiesų taip ir buvo, – bendruomenėje buvo juokaujama, kad Dviračių taisyklą, tą mažą dirbtuvėlę, taip dažnai kilnoja iš vienos vietos į kitą, kad niekas pagaliau nebežinodavo, kur ji yra.

– Čia nėra jokių pavojų, – pasakė ji jam. – Bet, – pridūrė, žvilgtelėjusi į sieninį laikrodį, – jis nemėgsta laukti.

Jonas nuskubėjo pro duris ir atsidūrė jaukioje gyvenamojoje patalpoje su visais būtiniais baldais. Ji atrodė kitaip nei jų šeimos būstas: praktiški, tvirti baldai, kiekvienas daiktas aiškios paskirties. Lova – miegoti. Stalas – valgyti. Rašomasis stalas – mokytis.

Tokių baldų buvo ir šiame erdviame kambaryje, bet kiekvienas kuo nors truputį skyrėsi nuo tų, kurie stovėjo jų būste.

Kėdės apmušalų ir sofos gobelenas buvo truputį storesnis ir prabangesnis, stalo kojos ne tiesios, kaip jo namuose, bet grakščiai išlenktos, o prie žemės pagražintos smulkiais raižiniais. Lova kitame kambario gale, nišoje, užtiesta nuostabiu, išsiuvinėtu dailiais raštais užklotu.

Bet labiausiai į akis krito knygos. Jų pačių būste buvo keletas būtinausių informacinių knygų, kokias turėjo visi: žodynas ir stora bendruomenės knyga, kurioje buvo

aprašytos visos įstaigos, gamyklos, pastatai ir Komitetas. Ir, žinoma, Taisyklių knyga.

Ir tos knygos iš jų būsto buvo vienintelės Jono apskritai matytos knygos. Jis nė nežinojo, kad esama dar ir kitokių.

Tačiau šio kambario sienos iki lubų buvo užstatytos knygų lentynomis. Turbūt kokie keli šimtai – gal net tūkstančiai – knygų, jų pavadinimai spindėjo ant nugarėlių.

Jonas į jas įsispoksojo. Jis neįsivaizdavo, kas rašoma tuose tūkstančiuose puslapių. Ar, be tų taisyklių, kurios galioja jų bendruomenėje, būna ir daugiau taisyklių? O gal dar daugiau įstaigų ir gamyklų, ir komitetų aprašų?

Jis turėjo tik sekundę laiko apsižvalgyti, nes pajuto, kad jį stebi krėslė prie stalo sėdintis vyras. Jis skubiai žengė pirmyn, sustojo prie to vyro, linktelėjo ir pasakė:

– Aš esu Jonas.

– Žinau. Sveikas gyvas, Atminties Saugotojau.

Jonas atpažino tą vyrą. Jis buvo tas Vyresnysis, kuris per ceremoniją atrodė atsiskyręs nuo kitų, nors ir vilkėjo tokius pat drabužius, kuriuos vilki tik Vyresnieji.

Jonas droviai pažvelgė vyriškiui į pilkas akis, kuriose atsispindėjo jo paties akys.

– Sere, atleiskite, kad ne visai suprantu...

Jis laukė, bet vyriškis neištarė įprasto atsakymo į atsiprašymą.

Po kurio laiko Jonas vėl prakalbo:

– Bet aš pagalvojau... Tai yra, aš *manau*, – pasitaisė jis, prisiminęs, kad jeigu kalbos tikslumas visad buvo svarbus, juo labiau jis svarbus *dabar*, to vyro akivaizdoje, –

kad *jūs* ir esate Atminties Saugotojas. Aš esu tiktai, na, aš tik vakar buvau paskirtas, tai yra išrinktas. Aš dar nesu... Aš dar esu niekas.

Vyriškis mįslingai, tyliai žvelgė į jį. Tame žvilgsnyje tilpo ir susidomėjimas, ir smalsumas, ir susirūpinimas, ir, ko gero, truputis gailesčio.

Pagaliau jis prakalbo.

– Nuo šios dienos, nuo šios akimirkos tu esi – bent jau man – Saugotojas. Aš išbuvau Saugotoju daugybę metų. Labai labai ilgai. Tu juk pats tai matai, ar ne?

Jonas linktelėjo. Vyriškio veidas buvo raukšlėtas, o akys, nors ir spinduliavo įstabią šviesą, atrodė pavargusių. Paakiuose juodavo tamsūs šešėliai.

– Aš matau, kad *jūs* labai senas, – pagarbiai atsakė Jonas. Senus žmones visada privalėdavai gerbti.

Vyriškis nusišypsojo. Jis valiūkiškai timptelėjo savo nukarusį skruostą.

– Iš tiesų aš nesu toks senas, kaip atrodau, – pasakė jis Jonui. – Tai šis darbas mane pasendino. Žinau, kad atrodau taip, lyg netrukus jau reiktų išeiti. Bet iš tikrųjų man dar likę nemažai laiko. Tačiau apsidžiaugiau, kai tave išrinko. Tai truko ilgai. Ankstesnieji rinkimai sužlugo prieš dešimt metų, o mano energija jau mažta. Man dar reikės jėgų, kol tave parengsiu. Mums reikės daug ir skausmingai dirbti – ir tau, ir man.

– Prašau sėstis, – paliepė jis ir parodė į netoli stovinčią kėdę. Jonas atsisėdo ant minkštos, apmuštos kėdės.

Vyriškis užsimerkė ir kalbėjo toliau:

– Kai man sukako dvylika, mane, kaip ir tave, taip pat išrinko. Aš išsigandau, kaip ir tu dabar išsigandęs. – Jis trumpam atsimerkė ir įdėmiai pažiūrėjo į Joną. Kai Jonas linktelėjo, vėl užsimerkė. – Atėjau į šitą patį kambarį pradėti mokslų. Tai buvo taip seniai. Ankstesnysis Saugotojas man atrodė toks pat senas, koks aš atrodau tau. Jis buvo toks pat pavargęs, koks šiandien esu aš.

Staiga vyriškis atsitiesė, atsimerkė ir pasakė:

– Tu gali klausinėti. Aš nelabai sugebėsiu apibūdinti mūsų mokslus. Apie tai uždrausta kalbėti.

– Žinau, sere. Aš perskaičiau instrukciją, – pasakė Jonas.

– Tai aš per daug nesistengsiu visko išaiškinti, – nusijuokė vyriškis. – Mano darbas svarbus ir neapsakomai garbingas. Tačiau tai nereiškia, kad aš esu tobulas, ir kai pirma bandžiau išsiugdyti sau pamainą, man nepavyko. Prašau klausti, ko tik nori, kad tau pasidarytų aiškiau.

Jono galvoje kirbėjo aibė klausimų. Koks tūkstantis. Gal milijonas. Tiek pat klausimų, kiek tų knygų aplink sienas. Bet jis dar neuždavė nė vieno. Dar ne.

Vyriškis atsiduso, lyg norėdamas surikiuoti savo mintis. Tada vėl prakalbo.

– Paprastai sakant, – ištarė jis, – nors iš tiesų tai visai nėra paprasta, mano darbas yra persiųsti tau visus savo prisiminimus. Prisiminimus apie praeitį.

– Sere, – nedrąsiai kreipėsi Jonas, – man būtų labai įdomu išgirsti jūsų gyvenimo istoriją ir išklausyti jūsų prisiminimus. – Atsiprašau, kad jus pertraukiau, – skubiai pridūrė.

Vyriškis nekantriai sumosavo ranka.

– Šiame kambaryje – jokių atsiprašymų. Neturime tiek daug laiko.

– Na, – toliau kalbėjo Jonas, nejaukiai jausdamas, kad jis ir vėl bus nutraukęs vyriškio mintį, – man tikrai įdomu, nenorėjau pasakyti, kad neįdomu. Tačiau ne visai suprantu, kodėl tas taip svarbu. Galėčiau dirbti bendruomenėje kokį nors suaugusiųjų darbą, o per atgaivos valandas galėčiau užėiti čia ir klausytis jūsų vaikystės istorijų. Man tai patiktų. Iš tikrųjų, – pridūrė jis, – aš tai jau darydavau Senuolių namuose. Senuoliai mėgsta pasakoti apie savo vaikystę, ir klausytis jų visada smagu.

Vyriškis papurtė galvą.

– Ne, ne, – pasakė jis, – gal aš neaiškiai pasakiau? Tai nėra *mano* praeitis, tai ne apie savo vaikystę aš privalau tau papasakoti.

Jis atsilošė, atrėmė galvą į paminkštintą kėdės atlošą.

– Tai viso pasaulio atmintis, – atsidusęs pasakė jis. – Tai, kas buvo prieš tave, prieš mane, prieš ankstesnįjį Saugotoją ir prieš kartų kartas.

Jonas suraukė kaktą.

– Viso pasaulio? – paklausė jis. – Nesuprantu. Jūs turite galvoje ne tik save ir mane? Ne tik mūsų bendruomenę? Ar jūs turite omeny ir tą vietą, vadinamą Kitur? – Jis bandė suvokti minties esmę. – Atsiprašau, sere. Aš ne visai suprantu. Gal aš nepakankamai nuovokus? Nežinau, ką turite galvoje sakydamas „viso pasaulio“ ir „prieš kartų

kartas“. Maniau, kad egzistuojame tik mes. Maniau, kad viskas yra tik dabar.

– Yra daug daugiau. Yra tai, kas nueina anapus, – yra tasai Kitur, – ir tai, kas nusitęsia tolyn į praeitį. Kai buvau išrinktas, aš visa tai įgijau. Ir štai šitame kambaryje, būdamas vienas, aš visa tai išgyvenau vis iš naujo ir iš naujo. Štai taip randasi išmintis. Ir taip mes formuojame ateitį.

Giliai kvėpuodamas jis truputį pailsėjo.

– Aš taip esu nuo jų *apsunkęs*, – pasakė jis.

Staiga Jonas pajuto siaubingą nerimą dėl to žmogaus.

– Tai tarsi... – Vyriškis nutilo, lyg ieškodamas tinkamų žodžių savo minčiai išreikšti. – Tai panašu, lyg leistumeis nuo šlaito per gilų sniegą rogutėmis, – pagaliau pasakė jis. – Iš pradžių labai linksma: greitis, veidą glostantis ty-ras oras, – bet paskui sniego daugėja, jis ima lipti prie pavažų, ir imi važiuoti lėčiau, iš visų jėgų turi stumtis, kad judėtum į priekį, ir...

Staiga jis papurtė galvą ir įdėmiai pasižiūrėjo į Joną.

– Tau tai nieko nesako, ar ne? – paklausė jis.

Jonas sutriko.

– Aš nesupratau, sere.

– Žinoma, tu nieko nesupratai. Tu juk nežinai, kas yra sniegas, ar ne?

Jonas papurtė galvą.

– O rogutės? Pavažos?

– Nežinau, sere, – atsakė Jonas.

– Šlaitas? Šis žodis tau nieko nesako?

– Nieko, sere.

– Ką gi, nuo to ir pradėsime. Aš sukau galvą, nuo ko pradėti. Eik ir atsigulk lovon ant pilvo. Pirmiausia nusi-vilk palaidinę.

Jonas, truputį nuogaštaudamas viską įvykdė. Po savo nuoga krūtine jautė minkštas to nuostabaus lovos užkloto klostes. Jis sekė akimis, kaip vyriškis atsistojo ir iš pradžių nuėjo prie sienos, kur įtaisytas mikrofonas. Tai toks pat mikrofonas, koks buvo kiekviename būste, – tik vienas skirtumas: šis turėjo rankenėlę, kurią vyriškis mitriai pasuko iki galo, ties žodžiu IŠJUNGTA.

Jonas vos neaiktelėjo. Turėti tiek galios, kad išjungtum mikrofoną! Tai stulbinantis poelgis.

Tada vyriškis stebėtinai greitai atskubėjo kampan prie lovos. Atsisėdo ant kėdės prie Jono, kuris sustingęs laukė, kas bus toliau.

– Užsimerk. Atsipalaiduok. Šįkart neskaudės.

Jonas prisiminė, kad jam leidžiama, kad jam netgi liepiama klausinėti.

– Ką jūs darysite, sere? – paklausė vildamasis, kad balsas neišduos jo susijaudinimo.

– Aš tau persiūsiu sniego prisiminimą, – pasakė senasis ir uždėjo rankas ant nuogos Jono nugaros.

XI SKYRIUS

Iš pradžių Jonas nejautė nieko ypatinga. Jautė tik lengvą senojo vyriškio rankų prisilietimą prie nugaros.

Stengėsi atsipalaiduoti, kvėpuoti lygiai. Kambaryje tvyrojo visiška tyla, ir Jonas net išsigando, kad gali užmigti ir jau pačią pirmą dieną užsitraukti gėdą.

Ir tada jis krūptelėjo. Pajuto, jog iš jį liečiančių rankų staiga pasklido šaltis. Tą pačią akimirką pajuto, jog oras keičiasi, jog jis įkvepia šaltį. Apsilaižė lūpas ir liežuvio galiuku pajuto, kaip atšalo.

Visa tai labai stebino, tačiau dabar jis kažkodėl visai nebejautė baimės. Buvo sklidas energijos, dar sykį giliai įkvėpė ir pajuto, kad įtraukė aštrią šalto oro srovę. Dabar jau ir visu kūnu jautė verpetuojantį šaltį. Pajuto, kaip jis persmelkia rankas, prispaustas prie šonų, nuvilniija per nugarą.

Atrodė, kad vyriškio rankos jo nebeliečia.

Dabar jis pajuto kažką visai nauja: segtuko dūriai? Ne, nes jie buvo švelnūs ir neskaudėjo. Visą jo kūną ir veidą tarytum kas apibarstė smulkučiais, šaltais spurgeliais. Jis vėl iškišo liežuvį ir sugavo vieną tokį šaltą taškelį. Taškelis akimirksniu išnyko, bet jis sugavo kitą tokį pat, paskui dar vieną. Nuo to pojūčio jis nusišypsojo.

Viena jo sąmonės dalis aiškiai suvokė, kad jis vis dar guli ant lovos tame pačiame priestato kambaryje, o kita, atsiskyrusi jo esybės dalis dabar sėdėjo tiesiai ir jautė, kad sėdi ne ant minkšto, puošnaus lovos užkloto, o ant kažkokio lygaus, kieto paviršiaus. Rankose jis laikė (nors rankos tuo pat metu ramiai gulėjo prispaustos prie šonų) šiurkščią, drėgną virvę.

Ir, be to, jis *matė*, nors ir buvo užsimerkęs. Matė aplink sūkuriojančias baltų kristalėlių saujas, matė, kaip jie gula ant jo plaštakų lyg šalta vilna.

Matė paties iškvepiamą orą.

O pro tuos sūkurius, kurie, kaip jis dabar kažkokiu būdu suvokė, ir buvo tas senojo vyriškio minėtas *sniegas*, jis regėjo tolimas erdves – ir aplink, ir apačioje. Jis buvo kažkur aukštai. Žemė padengta storu puraus sniego sluoksniu, bet jis sėdi truputį aukščiau, ant kažkokio kieto, lygaus daikto.

„Rogutės!“ – staiga toptelėjo jam. Jis sėdi ant to daikto, kuris vadinasi *rogutės*. Ir tos rogutės, atrodo, pakibusios ant kažkokio ilgo, ištįsusio kauburio viršūnės, nuo kurios

žemyn driekiasi šlaitas. Vos tik mintyse ištarė žodį „kauburys“, naujoji sąmonė pašnibždėjo: *kalva*.

Tada rogutės, ant kurių sėdėjo Jonas, slystelėjo per sniegą, ir jis tuoju suprato, kad čiuožia žemyn. Niekas balsu jam to nepaaiškino. Pati patirtis jam pasakė.

Veidą spigino šaltis, kai jis ėmė slysti žemyn, per tą masę, vadinamą sniegu, ant važiuoklės, vadinamos rogu-tėmis, kurios pačios šliuožė pirmyn ant tų dviejų šliužių, vadinamų *pavažomis*.

Vis smagiau leisdamasis, jis ne tik atpažino visus tuos daiktus, bet ir patyrė kvapą gniaužiantį žavesį aplinkui: greitį, tyrą ir šaltą orą, spengiančią tylą ir darnos, džiugesio, ramybės jausmą.

Paskui, kai nuolydis pasidarė nebe toks status, nes kauburys – arba *kalva* – artėjant prie papėdės pasidarė lėkštesnė, rogutės ėmė slysti lėčiau. Sniego pusnys aplink pagilėjo, ir jis pats, savo kūnu linkčiodamas į priekį, dar skatino rogutes judėti, nenorėdamas, kad tas gairus pasi-važinėjimas baigtųsi.

Pagaliau sniegas per daug aplipdė siauras rogučių pa-važas, ir jis sustojo. Kurį laiką taip ir sėdėjo šnupuoda-mas, sušalusiomis rankomis įsikibęs į virvę. Nedrąsiai, lyg nesiryždamas atsimerkė – ne ten, sniege, ant kalvos, su rogutėmis; ten jis per visą tą keistą kelionę buvo atsi-merkęs. Jis atsimerkė iš tikrųjų ir pamatė, jog tebeguli ant lovos, jog nė nebuvo pakrutėjęs iš vietos.

Senasis vyriškis vis dar sėdėjo šalia ir stebėjo Joną.

– Kaip jautiesi? – paklausė jis.

Jonas atsisėdo ir stengėsi atsakyti kuo nuoširdžiau.

– Esu kupinas nuostabos, – patylėjęs pasakė jis.

Vyriškis savo rankove nušluostė Jonui kaktą.

– Uk, – atsiduso jis. – Labai pavargau. Bet supranti, net ir tą mažytį prisiminimą persiuntus tau, man pačiam, atrodo, pasidarė truputėlį lengviau.

– Ar jūs norėjote pasakyti... Juk sakėt, kad aš galiu klausinėti?

Vyriškis linktelėjo ragindamas klausti.

– Ar jūs norite pasakyti, kad dabar to prisiminimo jau nebeturite, – na, to lėkimo žemyn ant rogučių?

– Taip. Mano senas kūnas neteko truputį sunkumo.

– Bet buvo taip smagu! Ir jūs dabar viso to netekote! Aš iš jūsų tai *perėmiau!*

Tačiau senasis tik nusijuokė.

– Visa, ką tau persiunčiau, tebuvo tik viena kelionė vienomis rogutėmis per vieną sniegą ant vienos kalvos. Mano atmintyje jų dar gyvas galas. Galėčiau persiųsti tau juos vieną po kito tūkstančius kartų ir vis tiek dar nesibaigtų.

– Ar jūs norite pasakyti, kad aš – tai yra mes – galėtume tai pakartoti? – paklausė Jonas. – Aš tikrai norėčiau. Man rodos, galėčiau su virve tas rogutes valdyti. Šįkart nebandžiau, nes man visa tai buvo nauja.

Senasis nusijuokė ir papurtė galvą.

– Galbūt kitą dieną, tavo malonumui. Bet iš tikrųjų mums nėra laiko žaidimams. Aš tik norėjau tau pradžiai parodyti, kaip viskas vyksta.

– O dabar, – jau dalykiškai paliepė jis, – vėl gulkis. Aš noriu...

Jonas atsigulė. Jam buvo smalsu, ir tiek, – nesvarbu, ką jis toliau patirs. Bet staiga kilo aibė klausimų.

– O kodėl pas mus nėra nei sniego, nei rogučių, nei kalvų? – paklausė jis. – Ir kada mes visa tai turėjome? Ar seniai? Ar mano tėvai turėjo rogutes, kai buvo maži? O jūs pats?

Senasis gūžtelėjo pečiais ir nusijuokė.

– Ne, – pasakė jis Jonui. – Tai labai tolimi prisiminimai. Štai todėl aš taip ir pavargau – aš turėjau atgaivinti ir priartinti tai, ką jau yra užmiršusios kelios kartos. Aš gavau tuos prisiminimus, kai tapau naujuoju Saugotoju, o ankstesnysis Saugotojas irgi turėjo prisišaukti juos iš tolimos praeities.

– Tačiau kur dėjosi visi tie dalykai? Sniegas ir visa kita?

– Klimato valdymas. Sniegas trukdė maisto gamybai, žemės ūkiui palankūs sezonai atrodė per daug trumpi. Nenuspėjamos oro permainos kai kada beveik visiškai sustabdydavo transportą. Tai buvo labai nepraktiška, ir kai ėmėme siekti Vienodumo, tie reiškieniai atgyveno, kalvos irgi, – pridūrė jis. – Jos labai trukdė transportui. Sunkvežimiams, autobusams. Lėtino jų greitį. Taigi... – Jis mostelėjo ranka, lyg tuo gestu priversdamas visas kalvas išnykti. – Suvienodinta, – užbaigė jis.

Jonas suraukė kaktą.

– Norėčiau, kad mes visa tai turėtume. Ir dabar, ir anksčiau.

Senasis nusišypsojo.

– Aš irgi, – pasakė jis. – Bet ne mes sprendžiame.

– Bet, sere, – kilo mintis Jonui, – kadangi jūs turite tiek daug galios...

Vyriškis jį pataisė.

– Garbės, – griežtai ištarė jis. – Aš esu labai gerbiamas. Tu irgi būsi. Tačiau suprasi, kad garbė nėra tas pats, kas galia.

– Dabar gulėk ramiai. Kad jau pradėjome klimato temą, perteiksiu tau dar ką nors. Ir šįkart nesakysiu, kaip viskas vadinasi, nes noriu patikrinti, kaip man pavyks. Turėtum pats suvokti, kaip kas vadinasi. Aš išdaviau tau žodžius sniegas, rogutės ir šlaitas, ir pavažos, nes iš anksto apie viską papasakojau.

Negavęs jokių nurodymų, Jonas vėl užsimerkė. Vėl ant nugaros pajuto rankas. Ir laukė.

Dabar pojūčiai pasireiškė greičiau. Šįkart rankos netaupo šaltos, o kaip tik ėmė siųsti į jo kūną šilumą. Jos truputį sudrėko. Šiluma užliejo visą kūną – perbėgo per pečius, per kaklą, įkaitino vieną skruostą. Jis jautė tą šilumą ir po drabužiais – jautė visą kūną apėmusį malonumą. O kai lyžtelėjo lūpas, šįkart oras buvo karštas ir tvankus.

Jis nejudėjo. Nebuvo jokių rogučių. Jo kūno padėtis nepasikeitė. Tiesiog gulėjo vienas kažkur lauke, o šiluma sklido į jį iš aukštybių. Tai nejaudino taip, kaip lėkimas per sniegą, bet buvo labai malonu ir gera.

Staiga jis surado tinkamą žodį: *saulėkaita*. Suvokė, kad šiluma sklinda iš dangaus.

Tada viskas baigėsi.

– Saulėkaita, – atsimerkdamas ištarė jis garsiai.

– Gerai. Suradai teisingą žodį. Tai palengvina mano darbą. Mažiau reikia aiškinti.

– Ir šiluma sklido iš dangaus.

– Teisingai, – pasakė senasis. – Taip ir būdavo.

– Prieš Suvienodinimą. Prieš Klimato valdymą, – pridūrė Jonas.

Vyriškis nusijuokė.

– Tu gerai perimi pojūčius ir greitai viską įsimeni. Aš tavimi labai patenkintas. Šiai dienai, manyčiau, pakaks. Pradėjome visai sėkmingai.

Jonui rūpėjo dar vienas klausimas.

– Sere, – paklausė jis, – Vyresniųjų vadovė man sakė – ji visiems garsiai tą sakė, – o ir jūs pats sakėte, kad man skaudės. Tad aš truputį baiminausi. Bet man visai neskaudėjo. Man netgi labai patiko. – Jis šelmiškai pažvelgė į mokytoją.

Vyriškis atsiduso.

– Aš pradėjau nuo malonių prisiminimų. Ankstesnė nesėkmė mane šio to išmokė. – Jis kelis kartus giliai įkvėpė. – Jonai, – pasakė jis, – tau dar *skaudės*. Bet kol kas šito dar nereikia.

– Aš drąsus. Aš tikrai drąsus. – Jonas atsisėdo ir pasitempė.

Senasis kurį laiką žvelgė į jį. Ir šypsojosi.

– Matau, – pasakė jis. – Na, kad jau paklausei tokių dalykų, – manau, turėsiu energijos dar vienam persiun-

timui. Dar sykį atsigulk. Tai bus jau paskutinis kartas šią dieną.

Jonas mielai pakluso. Jis užsimerkė ir laukė, kol vėl pajuto ant nugaros rankas, tada lyg iš dangaus pasklido saulės šiluma, – jau perėjus į tą kitą, tokią jam naują sąmonės būseną. Šį sykį, gulėdamas ir mėgaudamasis šiluma, jis jautė laiko tėkmę. Jo tikrasis „aš“ juto, kad tai truko tik vieną ar dvi minutes, o tas kitas Jonas, atmintį perimantis Jonas, jautė, kaip gulint saulėje slenka valandos. Ėmė perštėti odą. Jis nerimastingai pajudino vieną ranką, sulenkė ją ir per alkūnę dilgtelejo aštrus skausmas.

– Oi, – ištarė jis garsiai ir pasitaisė lovoje. – O-oi, – dar smarkiau sudejavo krūptelėjęs nuo skausmo, net žiodamasis kažką sakyti pajuto skausmą.

Jis suvokė, kad turi būti kažkoks žodis, bet skausmas neleido jo prisiminti.

Tada viskas baigėsi. Krūpčiodamas nuo nemalonių pojūčių, jis atsimerkė.

– Skaudėjo, – pasakė jis vyriškiui, – ir aš neradau tinkamo žodžio.

– Tai nudegimas, – atsakė jam senasis.

– Jis labai skaudus, – tarė Jonas, – bet džiaugiuosi, kad jį man persiuntėt. Buvo įdomu. Dabar geriau suprantu, ką reiškia įspėjimas, kad man skaudės.

Vyras nieko neatsakė. Valandėlę jis sėdėjo tylėdamas. Pagaliau prakalbo:

– Dabar kelkis. Tau jau metas namo.

Jiedu abu sugrįžo į kambario vidurį. Jonas apsiliko palaidinę.

– Sudie, sere, – atsisveikino jis. – Ačiū jums už pirmą dieną.

Senasis jam linktelėjo. Jis atrodė išsekęs ir truputį liūdnas.

– Sere? – drovėdamasis vėl kreipėsi Jonas.

– Klausau. Tu nori dar ko nors paklausti?

– Tik tiek, kad nežinau, kuo jūs vardu. Maniau, kad jūs esate Saugotojas, bet sakote, kad dabar jau aš esu Saugotojas. Taigi nežinau, kaip į jus kreiptis.

Vyriškis vėl atsisėdo į patogų, apmuštą krėslą. Jis pasukiojo pečius, lyg norėdamas nuginti skausmą. Atrodė siaubingai pavargęs.

– Vadink mane Siuntėju, – pasakė jis Jonui.

XII SKYRIUS

— Ar gerai miegojai, Jonai? – per pusryčius paklausė mama. – Nieko nesapnavai?

Jonas tik šyptelėjo ir linktelėjo galvą, nei ketindamas meluoti, nei norėdamas sakyti tiesos.

– Miegojau labai gerai, – teištare jis.

– O, kad ir šis taip miegotų, – pasakė tėtis, pasilenkęs nuo kėdės ir liedsdamas ištiestą Gabrielio kumštelį. Pintinė stovėjo šalia jo ant grindų. Jos kampe, prie Gabrielio galvytės, tūnojo žaislinis begemotukas išsproginęs savo neregės akis.

– Išties būtų gerai, – sušnairavusi pritarė mama. – Naktimis jis toks irzlus!

Jonas naktį negirdėjo naujavaikio zirzimo, nes pats kaip visada miegojo kietai. Tačiau netiesa, kad nieko nesapnavo.

Sapne jis vis leidosi ir leidosi rogutėmis nuo kalvos. Ir kiekvieną sykį jam vis atrodydavo, lyg jis nori kažką pasiekti: *kažką* – jis negalėjo tiksliai suvokti ką, – kas slypėjo anapus sniego pusnies, kuri priversdavo rogutes sustoti.

Prabudęs dar kurį laiką jautė tą norą, netgi savotišką poreikį, pasiekti tą kažką, kas laukė jo tolumoje. Tai buvo geras jausmas. Malonus ir prasmingas.

Tačiau Jonas nežinojo, kaip ten nusigauti.

Stengdamasis atsikratyti to sapno nuotrupų, jis ėmė dėliotis sąsiuvinius ir ruoštis naujai dienai.

Šiandien mokykla atrodė truputį kitaip. Pamokos buvo tos pačios: kalba ir bendravimas, prekybos ir pramonės pagrindai, mokslas ir technologijos, piliečių teisės ir valstybės valdymas. Bet per pertraukas, skirtas atgaivai, ir per pietų pertrauką visi naujieji dvylikamečiai pasakojosi vienas kitam apie pirmąją profesinių studijų dieną. Visi kalbėjo iš karto, vienas kitą nutraukdami, paskubom, pagal taisykles atsiprašydami, kad pertraukia, tada vėl užsimiršdavo ir susijaudinę dėstė naujuosius įspūdžius.

Jonas klausėsi. Jis labai gerai įsidėmėjo draudimą pasakoti savo įspūdžius. Tačiau tai netgi nebūtų įmanoma. Neįmanoma apsakyti draugams to, ką jis patyrė ten, tame priestato kambarėlyje. Kaip apibūdinti rogutes, nepapasakojęs, kas yra kalva arba sniegas? O kaip apibūdinti kalvą ir sniegą tam, kuris niekad nepatyrė, kas yra aukštis arba vėjas, arba tas glostantis, stebuklingas šaltis?

Netgi po tokių gausių kalbos tikslumo pamokų, kurias jie visi išėjo, – kokiais žodžiais pasakyti kitam, kas tai yra saulėkaita?

Taigi Jonui nebuvo sunku tylėti ir klausytis kitų.

Po pamokų iš mokyklos jiedu vėl kartu su Fiona važiavo Senuolių namų link.

– Vakar aš tavęs dairiausi, – pasakė ji jam, – kad galėtume kartu grįžti namo. Tavo dviratis dar stovėjo čia, ir aš truputį palūkuriavau. Tačiau ėmė vakarėti, ir aš išvažiavau.

– Atsiprašau, kad priverčiau tave laukti, – pasakė Jonas.

– Priimu tavo atsiprašymą, – automatiškai atsakė ji.

– Užsibuvau truputį ilgiau, negu tikėjausi, – pasiaiškino Jonas.

Ji tylėdama mynė dviratį, ir Jonas suprato, kad Fiona laukia paaiškinimo, kodėl jis užsibuvo. Ji laukė, kad jis papasakos apie savo pirmąją pratybų dieną. Bet klausti negalėjo – būtų pažeista mandagumo taisyklė.

– Tu tiek daug savanoriškos veiklos valandų praleidai Senuolių namuose, – keisdamas temą, prabilo Jonas. – Tikriausiai tau jau beveik nebėra ko mokytis?

– O, dar daug ką turiu išmokti! – atsakė Fiona. – Administravimo, dietos taisyklių, bausmių už nepaklusnumą – ar tu žinojai, kad jie ir Senuolius lupa tokia pat lazdele kaip mažus vaikus? O dar yra darbo terapija ir veikla atgauti jėgoms, ir gydymas, ir...

Jiedu privažiavo pastatą ir nulipo nuo dviračių.

– Atrodo, kad man tikrai čia patinka labiau negu mokykloje, – prisipažino Fiona.

– Man irgi, – pritarė Jonas, stumdamas dviratį į jam skirtą vietą.

Fiona valandėlę tylėjo, tarsi ir vėl tikėdamasi, kad jis pasakys ką nors daugiau. Tada žvilgtelėjo į laikrodį, pamojavo ir nuskubėjo prie durų.

Jonas apstulbęs kurį laiką sustingo šalia dviračio. Tai ir vėl pasikartojo – pasikartojo tai, ką dabar jis buvo linkęs įvardyti kaip „matyti anapus“. Šįkart toji trumpalaikė nenusakoma permaina įvyko su Fiona. Tai nutiko, kai jis pakėlė akis ir žiūrėjo, kaip ji žengia pro duris, – tada ji ir pasikeitė. Iš tikrųjų, – bandydamas tą vaizdą atkurti mintyse, pagalvojo Jonas, – tai buvo ne visa Fiona. Gal tik jos plaukai... Ir tik vieną akimirką...

Jis pagalvojo visus tuos nutikimus. Buvo aišku, kad tai ima kartotis vis dažniau ir dažniau. Pirmiausia su tuo obuoliu prieš keletą savaitių. Paskui publikos veidai Auditorijoje lygiai prieš dvi dienas. O dabar, šiandien, Fionos plaukai.

Jonas raukydamas kaktą patraukė priestato link. Paklausiu jo, nusprendė.

Kai Jonas įžengė į kambarį, senasis vyriškis šypsodamasis pakėlė į jį akis. Jis jau sėdėjo prie lovos ir šiandien atrodė energingesnis, truputį atsigavęs ir džiaugėsi, išvydęs Joną.

– Sveikas, – pasakė jis. – Turime pradėti. Tu pavėlavai vieną minutę.

– Atsi... – prasižiojo Jonas ir sutrikęs nutilo, nes prisiminė, kad čia nereikia atsiprašinėti.

Jis nusivilko palaidinę ir nuėjo prie lovos.

– Aš pavėlavau minutę, nes kai kas man nutiko, – paaiškino jis. – Ir norėčiau jūsų apie tai paklausti, jeigu leisite.

– Tu gali manęs klausti bet ko.

Jonas pabandė susikaupti, kad galėtų išdėstyti viską kuo aiškiau.

– Man rodos, įvyko tai, ką jūs vadinate „matyti anapus“, – pasakė jis.

Siuntėjas linktelėjo.

– Apibūdink plačiau, – paliepė jis.

Jonas jam papasakojo apie nutikimą su obuoliu. Paskui apie tą akimirką, kai stovėjo scenoje ir žiūrėdamas į minią pamatė tokį pat reiškinį žmonių veiduose.

– Ir štai šiandien, ką tik, už kelių žingsnių, tai atsitiko su mano drauge Fiona. Ji pati iš tikrųjų nepasikeitė. Bet kai kas joje pasikeitė. Jos plaukai pasidarė kitokie. Bet ne jų išvaizda pasikeitė, ne jų ilgis. Aš nemoku... – Jonas nutilo susierzinęs dėl savo negebėjimo tiksliai suvokti ir nusakyti tai, kas jiems *atsitiko*.

Pagaliau jis paprasčiausiai pasakė:

– Jie pasikeitė. Nežinau, kaip ir kodėl. Štai kodėl aš vieną minutę pavėlavau, – užbaigė jis ir klausiamai pasižiūrėjo į senąjį.

Ir labai nustebo, kai senasis uždavė jam klausimą, kuris, atrodo, nieko bendra neturėjo su „anapusiniu regėjimu“.

– Kai vakar aš tau persiunčiau prisiminimą, tą pirmąjį, su rogutėmis, ar tu daireisi aplink?

Jonas linktelėjo.

– Taip, – pasakė jis. – Bet toji minkštuma – tai yra sniegas, – krintantis iš viršaus, kliudė man ką nors įžiūrėti.

– Ar tu žiūrėjai į rogutes?

Jonas pabandė prisiminti.

– Ne. Aš tik jaučiau jas po savimi. Be to, aš jas pereitą naktį sapnavau. Tačiau neprisimenu, ar ir sapne aš *mačiau* rogutes. Tiesiog jaučiau jas.

Siuntėjas, atrodo, susimąstė.

– Kai dar prieš rinkimus aš tave stebėjau, įtariau, kad tu tikriausiai turi tą savybę, ir tai, ką dabar apsaimei, mano spėjimą patvirtino. Man tai atsitikdavo truputį kitaip, – pasakė jam Siuntėjas. – Kai buvau tavo metų, visai prieš naujojo Saugotojo rinkimus, aš irgi ėmiau tai patirti, nors tai vykdavo šiek tiek kitaip. Man tai... tiek to, dabar tau šito neaiškinsiu, tu dar nesuprasi.

Bet manau, kad galiu spėti, kaip tai vyko tau. Leisk, atliksiu nedidelį bandymą, kad savo spėjimą patvirtinčiau. Atsigulk.

Jonas vėl atsigulė ant lovos ir prie šonų prispaudė rankas. Dabar čia jautėsi visai patogiai. Užsimerkė ir laukė pažįstamo jausmo, kai Siuntėjo rankos prisilies prie jo nugaros.

Bet to jausmo nesulaukė. Užtat išgirdo Siuntėjo pamokymus:

– Atgaivink atmintyje, kai važiavai rogutėmis nuo kalvos. Tik pačią *pradžią*, kai sėdi viršukalnėje, o rogutės dar nejuda. Ir tą akimirką pasižiūrėk į rogutes.

Jonas nustebeš atsimerkė.

– Atleiskite, – mandagiai paklausė, – bet ar ne *jūs* perduosit tą prisiminimą?

– Dabar tai jau tavo prisiminimai, nebe mano, kuriuos ilgai saugojau. Aš jų nebeturiu.

– Bet kaip man juos atgaivinti?

– Tu gali prisiminti praeitus metus arba tuos metus, kai buvai septynerių arba penkerių, ar ne?

– Žinoma.

– Tai beveik tas pats. Kiekvienas bendruomenės narys išlaiko vienos kartos tokio pobūdžio prisiminimus. Bet tu dabar jau galėsi atsiminti daug ankstesnius dalykus. Pamegink. Tik susikaupk.

Jonas vėl užsimerkė. Jis giliai įkvėpė ir savo vaizduotėje ėmė ieškoti rogučių ir kalvos, ir sniego.

Ir štai viską išvydo be didelių pastangų. Jis vėl sėdėjo tame sūkuriuojančių snaigių pasaulyje, ant kalvos viršūnės.

Jonas susižavėjęs nusišypsojo ir paleido iš burnos garą. Tada, kaip buvo lieptas, pasižiūrėjo žemyn. Pamatė savo rankas, aplipusias sniegu, laikančias virvę. Pamatė savo kojas ir praskėtė jas, kad galėtų žvilgtelti į rogutes.

Ir spoksojo į jas apstulbęs. Šįkart tai buvo ne akimirksnio įspūdis. Šįkart rogutės suspindėjo – ir netgi jam sumirksėjus ir žvilgtelėjus iš naujo, tebespindėjo taip pat – kaip ir tas paslaptinai pasikeitęs obuolys, kurį matė taip

trumpai. Ir Fionos plaukai. Tik rogutės nepasikeitė. Jos paprasčiausiai tokios buvo – kaip ir visi daiktai.

Jonas atsimerkė ir ramiai gulėjo. Siuntėjas jį smalsiai stebėjo.

– Taip, – létai ištarė Jonas. – Aš mačiau tą patį su rogutėmis.

– Leisk, pabandyčiau kitą dalyką. Pasižiūrėk štai ten, į tą knygų spintą. Ar matai pačią viršutinę knygų eilę, tą, kur virš stalo, ant aukščiausios lentynos?

Jonas susirado jas akimis. Jis įsistebeilijo į tas knygas, ir jos pasikeitė. Bet pasikeitimas truko akimirksnį. Kitą akimirką jis baigėsi.

– Tai nutiko, – pasakė Jonas, – tai nutiko ir su knygomis, bet ir vėl išnyko.

– Tada aš teisus, – pasakė Siuntėjas. – Tu pradėdi skirti raudoną spalvą.

– Ką taip?

Siuntėjas atsiduso.

– Kaip tau paaiškinti? Kažkada, jau seniai užmirštais laikais, visa kas turėjo savo formą ir dydį – kaip yra ir dabar. Tačiau viskas turėjo dar vieną ypatybę, kuri vadinosi *spalva*. Spalvų buvo daugybė, ir viena iš jų buvo raudona. Tai ir yra toji, kurią tu pradėdi skirti. Tavo draugė Fiona yra rusvaplaukė – iš tikrųjų, tai labai neįprasta, – aš tai pastebėjau jau anksčiau. Kai paminėjai Fionos plaukus, tai ir pakišo man mintį, kad tu greičiausiai pradėdi skirti raudoną spalvą.

– O žmonių veidai? Tie, kuriuos pamačiau per ceremoniją?

Siuntėjas papurtė galvą.

– Ne, žmogaus oda nėra raudona. Bet joje yra raudonų atspalvių. Iš tikrųjų buvo laikai, – vėliau tu tai išvysi, gavęs naujų prisiminimų, – kai kūnai buvo įvairių spalvų. Kol mes dar nebuvome pasiekę Vienodumo. Dabar visų žmonių kūno spalva yra vienoda, ir tai, ką matei, buvo tik rausvas atspalvis. Tikriausiai, kai matei taip raustelėjusius veidus, jie neatrodė tokie ryškūs ir nesimainė kaip tas obuolys ar tavo draugės plaukai.

Staiga Siuntėjas nusijuokė.

– Mes niekad nepasieksim absoliutaus Vienodumo. Tikriausiai mokslininkai genetikai dar turės daug paplušėti, kol išnarplios visus galelius. Tokie plaukai kaip Fionos turėtų juos vesti iš proto.

Jonas klausėsi labai stengdamasis suprasti.

– O rogutės? – paklausė jis. – Jos irgi buvo raudonos spalvos. Bet ji *nesikeitė*, Siuntėjau. Ji tokia ir *buvo*.

– Tai dėl to, kad jų prisiminimas siekia tuos laikus, kai toji spalva iš tiesų *buvo*.

– Ji buvo tokia... ak, kad kalba būtų dar tikslesnė! Toji raudona spalva buvo tokia graži!

Siuntėjas linktelėjo.

– Taip ir yra.

– Ar jūs ją visada matote?

– Aš jas visas matau. Visas spalvas.

– Ir aš jas matysiu?

– Žinoma. Kai perimsi visus prisiminimus. Tu turi gebėjimą matyti anapus. Taigi tu įgysi išminties ir kartu išmoksi skirti spalvas. Ir dar daug ko.

Išmintis Jono tuo metu nedomino. Jį sužavėjo spalvos.

– Kodėl negali kiekvienas to matyti? Kodėl spalvos išnyko?

Siuntėjas gūžtelėjo pečiais.

– Taip nusprendė mūsų žmonės – jie nusprendė siekti Vienodumo. Jau labai seniai, kai manęs dar nebuvo ir kai ankstesnio Saugotojo dar nebuvo, – seniai seniai. Mes atsisakėme spalvų, kai atsisakėme saulės šviesos ir panaikino me skirtumus. – Jis susimąstė. – Mes išmokome valdyti daugybę dalykų. Bet daugybės dalykų turėjome netekti.

– Neturėjo to būti! – tūžmingai šūktelėjo Jonas.

Siuntėją labai nustebino toks karštas Jono įsitikinimas. Jis kreivai šyptelėjo.

– Tu labai greitai priėjai šią išvadą, – pasakė jis. – Man prireikė daugybės metų. Gal tu ir išminties įgysi daug greičiau negu aš.

Senasis žvilgtelėjo į sieninį laikrodį.

– Dabar gulkis. Mums dar daug ką reikia nuveikti.

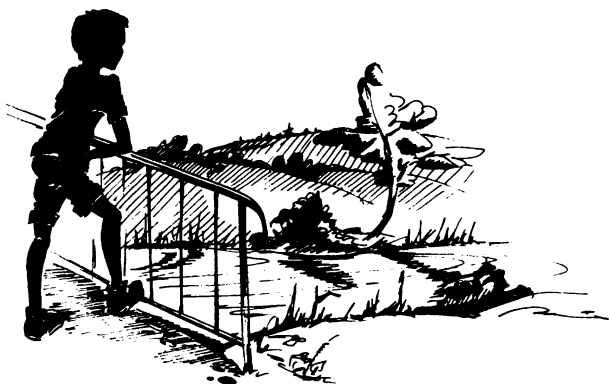
– Siuntėjau, – vėl įsitaisęs ant lovos paklausė Jonas, – kaip buvo jums, kai ėmėte rengtis Saugotojo darbui? Sakėt, kad tų regėjimų pasitaikydavo ir jums, tačiau kitaip.

Jono nugarą palietė senojo rankos.

– Kitą dieną, – švelniai pasakė Siuntėjas. – Papasakosiu kitą dieną. Dabar turime dirbti. Ir aš sugalvojau, kaip padėti tau greičiau atpažinti spalvas.

Užsimerk ir ramiai gulėk. Aš tau persiųsiu vaivorykštės prisiminimą.

XIII SKYRIUS

Ėjo dienos, savaitės. Jonas per atminties pamokas išmoko spalvų pavadinimus ir dabar pradėjo visas jas matyti ir įprastame gyvenime (nors jis žinojo, kad jo gyvenimas nebėra įprastas ir niekad nebus). Tačiau mokydavo tik trumpai. Štai švysteli žalia spalva – pievelė aplink Centrinę aikštę, koks nors krūmas prie upės. Štai iš dirbamų laukų už bendruomenės ribų atveža sunkvežimį šviesiai oranžinių moliūgų – akys vos spėja sučiupti jų šviesų blizgesį, ir vėl viskas išnyksta, moliūgai pasidaro bespalviai ir nebegražūs.

Siuntėjas jam paaiškino, jog prireiks ilgo laiko, kol jo akys galės spalvas išlaikyti.

– Bet aš noriu jų! – piktokai ištare Jonas. – Tiesiog nepakenčiama, kai viskas aplink be spalvų!

– Nepakenčiama? – susidomėjęs paklausė Siuntėjas. – Paašškink, ką turi omeny?

– Na... – Jonui teko truputėlį pagalvoti. – Kai viskas yra vienoda, tada nėra jokio pasirinkimo! Aš noriu prabudęs iš ryto *pasirinkti*, ką rengsiuos: melsvą palaidinę ar tą raudoną?

Jis nužvelgė save, savo drabužius iš bespalvio audinio.

– Bet visi jie vienodi, visada.

Tada jis nusijuokė.

– Žinau, kad visai nesvarbu, kaip tu apsirengęs. Jokio skirtumo. Bet...

– Tačiau svarbu turėti galimybę rinktis, ar ne? – paklausė Siuntėjas.

Jonas pritariamai linktelėjo.

– Mano broliukas... – pradėjo sakyti jis, bet paskui pasitaisė. – Ne, ne taip. Jis iš tikrųjų nėra mano broliukas. Tai tas naujavaikis, kuriuo rūpinasi mano šeima, – jo vardas Gabrielis.

– Taip, aš žinau apie Gabrielį.

– Tai va, jis dabar tokio amžiaus, kad viską labai greit įsidėmi. Jis čiumpa už žaislų, kai tik jam juos atkiši, – tėtis sako, kad jis mokosi valdyti raumenis. Ir jis tikrai protingas.

Siuntėjas linktelėjo.

– Bet dabar, kai aš bent retkarčiais matau spalvas, man štai atėjo į galvą mintis: kas būtų, jeigu mes jam duotume ne tuos vienspalvius, o ryškiai raudonus arba ryškiai geltonus daiktus ir jis galėtų *rinktis*?

– Jis galėtų pasirinkti neteisingai.

– Aha, – Jonas valandėlę patylėjo. – Aha, suprantu, ką norite pasakyti. Dėl vaikiškų žaislų tai visai nesvarbu. Bet vėliau tai pasidaro *svarbu*, ar ne? Mes neleidžiame žmonėms spręsti patiems.

– Kadangi nesaugu? – pasitikslino Siuntėjas.

– Be abejonių, nesaugu, – tvirtai atsakė Jonas. – Kas būtų, jeigu leistum jiems patiems pasirinkti draugą? Ir jie pasirinktų *klaidingai*? Arba kas būtų, – beveik juokdamasis, nes tai atrodė absurdiška, toliau samprotavo Jonas, – jeigu jie patys pasirinktų sau *darbą*?

– Baisu net pagalvoti, ar ne? – pasakė Siuntėjas.

Jonas nusijuokė.

– Tikrai baisu. Net įsivaizduoti šito negaliu. Mes tikrai turime apsaugoti žmones nuo klaidingų pasirinkimų.

– Taip yra saugiau.

– Taip, – sutiko Jonas. – Kur kas saugiau.

Bet kai kalba pasisuko prie kitų dalykų, Jonas vis dėlto jautėsi sugniuždytas, nes negalėjo visko suprasti.

Dabar jis dažnai pagaudavo save pykstant: be jokio pagrindo supykdydavo grupės draugai – todėl, kad jie buvo patenkinti savo gyvenimu, kuris neturi nieko bendra su juo. Ir supykdydavo ant savęs, kad negali jų gyvenimo pakeisti.

Beje, jis pabandė. Neklausęs Siuntėjo leidimo, nes bi-jojo – tiksliau, žinojo, – kad gaus neigiamą atsakymą, jis pabandė naują savo matymą įteigti draugams.

– Eišerai, – vieną rytą kreipėsi Jonas, – atidžiai atidžiai pasižiūrėk į tas gėles.

Jiedu stovėjo prie snapučių lysvės, netoli Viešųjų įrašų salės. Jis uždėjo rankas Eišerui ant pečių ir nukreipė jo žvilgsnį į raudoną vainiklapį, stengdamasis išlaikyti kuo ilgiau ir per tą laiką perteikti draugui raudonos spalvos pojūtį.

– O kas yra? – sutrikęs paklausė Eišeras. – Kas nors ne taip? – Jis išsilaisvino iš Jono rankų. Vienam piliečiui liesti kitą už šeimos darinio ribų buvo bausis įžūlumas.

– Ne, nieko. Man pasirodė, kad jos vysta ir kad mes turėtume Sodininkų komandai pasakyti, jog reikia palaisyti. – Jonas atsiduso ir nusigrėžė.

Vieną vakarą jis grįžo po pratybų namo prislėgtas naujojo žinojimo. Siuntėjas tą dieną buvo parinkęs gąsdinančių ir trikdančių prisiminimų. Paliestas senojo rankų, Jonas staiga pasijuto esąs visiškai svetimoje jam aplinkoje – karštoje, vėjams atviroje erdvėje po aukštu žydro dangaus skliautu. Aplinkui tik skurdžios žolės kuokštai, krūmai ir akmenys, o netoliese sodresnė augalija – plačiašakiai, neaukšti medžiai dangaus fone. Girdėjo ir garsus: šaižų ginklų tratėjimą (jis greitai surado tinkamą žodį – *šautuvai*), o paskui – riksmus, kažkas dunkstelėjo su didžiausiu triukšmu ir nuplėšė medžių šakas.

Girdėjo, kaip kažkas kažką šaukia. Žvilgčiodamas iš už krūmų, kur lindėjo pasislėpęs, jis prisiminė, kaip Siuntėjas sakė, jog buvę laikai, kai žmonių kūno spalva skyrėsi. Du vyrai buvo tamsiai rudi, kiti – šviesūs. Priėjęs arčiau, jis pamatė, kaip jie iškapojo ant žemės gulinčio nušauto

dramblio iltis ir apsitaškę krauju patraukė toliau. Jį sukrėtė naujas santykis su raudona spalva.

Paskui tie vyrai, sunkvežimio ratais į šalis taškydami žvirgždakmenius, greit nuvažiavo horizonto link. Vienas akmenukas skaudžiai cvaktelėjo Jonui į kaktą. Bet atmintis nenutrūko. Taigi Jonas kentėjo iki galo.

Dabar jis išvydo kitą dramblių, kuris išniro iš savo slėptuvės tarp medžių. Lėtai lėtai jis prisiartino prie sudarkyto kūno ir žiūrėjo į jį. Savo lanksčiu straubliu paglostė milžinišką negyvėlį, paskui iškėlė straublį, nu-laužė kelias šakas su lapais ir užmetė jas ant išdraskyto, stambaus kūno.

Galų gale pakreipė savo didelę galvą, ištiesė straublį dangun ir per tyrlaukius nuaidėjo jo ūksmas. Jonas niekad nebuvo tokio riksmo girdėjęs. Jame pynėsi ir įniršis, ir sielvartas – ir atrodė, kad jam nebus galo.

Tas trimitavimas tebeskambėjo jam ausyse net ir atsi-merkus, kai gulėjo skausmo prislėgtas lovoje, kurioje jam buvo siunčiami prisiminimai. Tebeskambėjo, kai iš lėto mynė dviratį namo.

– Lile, – užklausė jis, kai sesutė nuo lentynos pasiėmė miegojimo žaislą, minkštą drambliuką, – ar tu žinai, kad kažkada dramblių iš tikrųjų buvo? Gyvų dramblių?

Ji žvilgtelėjo į medžiaginį žaislą ir nusišypsojo.

– Tikrai, – pasakė nepatikliai. – Žinoma, Jonai.

Kai tėtis, išrišęs kaspinus, šukavo Lilei plaukus, Jonas nuėjo ir prisėdo šalia jų. Jis uždėjo savo rankas vienam ir kitam ant peties. Ir iš visų jėgų pabandė perteikti jiems

nors dalelę prisiminimų: ne tą kančios ūksmą, kurį ištrimitavo dramblys, bet kad apskritai būta tokių stambių padarų – dramblių, ir tą atsargų, švelnų paskutinį draugo prisilietimą.

Tačiau tėtis ir toliau šukavo ilgus Lilės plaukus, o Lile nekantraudama išsilaisvino nuo brolio prisilietimo.

– Jonai, – pasakė ji, – tavo ranka man *spaudžia*.

– Atsiprašau, kad spaudžiau, Lile, – suniurnėjo Jonas ir atitraukė ranką.

– Priimu tavo atsiprašymą, – glostydama žaislinį dramblį abejingai tarstelėjo Lilė.

– Siuntėjau, – sykį paklausė Jonas, kai jis rengėsi naujam seansui, – ar jūs turite sutuoktinę? Ar jums neleidžiama jos turėti?

Nors jam ir negaliojo mandagumo taisyklės, vis dėlto suvokė, koks nemandagus šis klausimas. Tačiau Siuntėjas skatindavo jį klausinėti, ir, atrodo, joks klausimas nei trikdė jį, nei įžeisdavo – net ir labai asmeniškai.

Siuntėjas nusijuokė.

– Ne, jokios taisyklės to nedraudžia. Ir aš turėjau sutuoktinę. Tu pamiršti, Jonai, koks aš senas. Mano buvusi sutuoktinė dabar gyvena su bevaikiais.

– Ak taip, žinoma. – Jonas *tikrai* pamiršo Siuntėjo amžių. Kai bendruomenės suaugusieji pasendavo, jų gyvenimas pasikeisdavo. Jiems nebereikėdavo kurti šeimos darinių. Paties Jono tėvai, kai jis ir Lilė užaugs, persikels gyventi su bevaikiais.

– Ir tu, Jonai, galėsi paduoti prašymą dėl sutuoktinės, jeigu norėsi. Tačiau iš anksto įspėju, kad tai bus sunku. Tavo gyvenimo būdas skirsis nuo daugelio šeimos dariinių, nes piliečiams draudžiama turėti knygų. Tik tu ir aš turime teisę į knygas, daugiau niekas.

Jonas perbėgo akimis per tas stulbinančias knygų rietuves. Dabar jau retkarčiais pamatydavo ir jų spalvas. Per tas pas Siuntėją praleistas valandas, skirtas pašnekesiams ir atminties perteikimui, jis dar nebuvo atsivertęs nė vienos knygos. Bet perskaitydavo tai vienos, tai kitos knygos pavadinimą ir žinojo, kad į jas sudėtos ištisų šimtmečių žinios ir kad vieną dieną jos priklausys jam.

– Vadinasi, jeigu aš turėsiu sutuoktinę ir galbūt vaikų, aš privalėsiu nuo jų slėpti knygas?

Siuntėjas linktelėjo.

– Aš neturėjau teisės leisti skaityti knygas savo sutuoktinei, tas tiesa. Bet dar yra ir kitokių sunkumų. Prisimeni taisyklę, kad naujasis Saugotojas negali pasakoti apie savo studijas?

Jonas linktelėjo. Žinoma, jis prisimena. Ilgainiui paaiškėjo, jog šios taisyklės sunkiausia laikytis.

– Kai tu tapsi Saugotoju, kai mes viską čia užbaigsi-me, tau bus pateiktas naujas taisyklių sąrašas. Taisyklių, kurioms paklūstu aš. Tu, aišku, nenustebsi išgirdęs, kad man draudžiama kam nors pasakoti apie savo darbą, išskyrus naująjį Saugotoją. Taigi labai didelę gyvenimo dalį tu turėsi slėpti nuo savo šeimos. Tai sunku, Jonai. Man tai buvo sunku.

Juk tu supranti, ar ne, kad visa tai – tie prisiminimai – yra *mano* gyvenimas?

Jonas vėl linktelėjo, bet atrodė sumišęs. Argi gyvenimas susideda ne iš to, ką tu veiki kiekvieną dieną? Iš tikrųjų juk daugiau nieko nėra.

– Mačiau, jūs einate pasivaikščioti, – pasakė jis.

Siuntėjas atsiduso.

– Aš einu pasivaikščioti. Per pietus aš valgau. O kai mane iškviečia Vyresniųjų komitetas, aš stoju prieš juos ir aiškinu, patarinėju.

– Ar jūs dažnai jiems patarinėjate? – Joną šiek tiek baugino mintis, kad vieną dieną ir jis turės patarinėti valdantiesiems.

Tačiau Siuntėjas atsakė neigiamai.

– Retai. Tik tada, kai jie susiduria su kokiais nors dar nepatirtais dalykais. Tada jie mane prašo pasitelkti atmintį ir patarti. Bet tai atsitinka retai. Kartais man norisi, kad jie dažniau pasiremtų mano išmintimi – aš jiems galėčiau tiek daug pasakyti. Pasakyti, ką, mano galva, jie turėtų pakeisti. Bet jie nenori permainų. Gyvenimas čia toks sutvarkytas, toks aiškus... ir toks beskausmis. Štai tokį gyvenimą jie pasirinko.

– Nesuprantu, kam tada apskritai jiems *reikalingas* Saugotojas, jeigu jie niekad į jį nesikreipia, – nusistebėjo Jonas.

– Jiems manęs reikia. Ir tavęs, – pasakė Siuntėjas, bet nieko neaiškino. – Jiems tai buvo priminta prieš dešimt metų.

– O kas atsitiko prieš dešimt metų? – paklausė Jonas. – Ak, žinau. Jūs bandėte parengti savo įpėdinį ir jums nepavyko. Kodėl? Kodėl tas įvykis jiems priminė apie Saugotoją?

Siuntėjas niūriai nusišypsojo.

Kai naujoji Saugotoja neišlaikė, prisiminimai, kuriuos ji buvo perėmusi, dingo. Man jie nebesugrįžo. Jie pasklido... – Jis nutilo, lyg bandydamas pats išsiaiškinti. – Tiksliai nė nežinau. Jie pasklido ten, kur jau egzistavo, kol dar nebuvo sugalvotas Saugotojas. Kažkur *tenai*... – Jis vangiai mostelėjo ranka. – Ir tada pasidarė žmonėms prieinami. Akivaizdu, jog taip atsitiko ne sykį. Kiekvienas galėjo kai ką prisiminti.

Kilo baisus sąmyšis, – kalbėjo jis. – Kurį laiką jie iš tikrųjų kentėjo. Galų gale viskas nuslūgo, nes prisiminimai suvienodėjo. Bet tai buvo tikra pamoka, jie įsitikino, kaip jiems reikia Saugotojo, kuris laikytų savy visą tą skausmą. Ir žinojimą.

– Bet jums visą laiką teko tą skausmą kentėti, – suprato Jonas.

Siuntėjas linktelėjo.

– Ir tau teks. Toks yra mano gyvenimas. Ir toks bus tavo.

Jonas pagalvojo, kaip tada jam bus.

– Šalia pasivaikščiojimų, valgymo ir... – Jonas apžvelgė knygas pasieniuose. – Ir skaitymo? Ar taip?

Siuntėjas papurtė galvą.

– Tie dalykai paprasti. *Mano gyvenimas* yra čia.

– Šiame kambaryje?

Siuntėjas vėl papurtė galvą. Jis palytėjo rankomis sau veidą, krūtinę.

– Ne. Čia, manyje. Kur visi prisiminimai.

– Mokslo ir technologijų mokytojas mus mokė, kaip veikia žmogaus smegenys, – entuziastingai prabilo Jonas. – Jos sklidinios elektros impulsų. Panašiai kaip kompiuteris. Jeigu stimuliuoji elektrodu vieną smegenų dalį, tai... – Jis nutilo, nes pamatė keistą Siuntėjo žvilgsnį.

– Jie nieko nežino, – su kartėliu pasakė Siuntėjas.

Jonas apstulbo. Nuo pat pirmos dienos šiame kambaryje jie abu nekreipdavo dėmesio į mandagumo taisyklės, ir Jonas prie to priprato. Bet šįkart – visai kas kita, tai jau ne mandagumo klausimas. Tai siaubingas kaltinimas. O ką, jeigu kas nors nugirdo?

Jis žvilgtelėjo į mikrofoną sienoje, baisėdamasis, kad Komitetas kaip visada gali klausytis. Tačiau kaip visada per jūdviejų pamokas jungiklio rodyklė stovėjo ties IŠ-JUNGTA.

– Nežino? – nervingai sušnibždėjo Jonas. – Bet mano mokytojai...

Siuntėjas pliaukštelėjo delnais, lyg norėdamas viską atmesti.

– Ak, tie mokytojai gerai parengti. Jie žino savo mokslų faktus. *Kiekvienas* yra gerai pasirengęs darbui. Tiktai kad... be atminties visa tai beprasmiška. Esmę jie perdavė man. Ir ankstesniajam Saugotojui. Ir tam kitam prieš jį.

– Ir vis tolyn ir tolyn, ir tolyn į praeitį, – pridūrė Jonas tą visada tinkamą frazę.

Siuntėjas nusišypsojo, bet jo šypsena buvo keistai nemaloni.

– Teisingai. O toliau būsi tu. Tai didelė garbė.

– Taip, sere. Jie taip man sakė per ceremoniją. Kad tai pati didžiausia garbė.

Būdavo tokių dienų, kai Siuntėjas jį iškart paleisdavo namo, nė nepradėjęs pratybų. Jonas iškart suprasedavo, kad jį paleis, kai atėjęs rasdavo Siuntėją susikūprinusį, linguojantį krėsele visu kūnu pirmyn atgal, išbalusį.

– Išeik, – pro sukąstus dantis paliepdavo Siuntėjas. – Šiandien man labai skauda. Ateik rytoj.

Tokiomis dienomis Jonas, sunerimęs ir nusivylęs, vienišas vaikštinėdavo palei upę. Nesutikdavo nė vieno žmogaus, nebent ką nors iš Maisto skirstytojų ar Apželdinimo tarnybos. Visi mažieji po pamokų būdavo Vaikų priežiūros centre, o vyresniesiems tai buvo savanoriškos veiklos valandos arba profesinės pratybos.

O jis pats tuo metu tikrindavosi, kaip tobulėja jo atmintis. Dairydavosi aplinkui ir stengdavosi pamatyti žalią spalvą, kuri, kaip žinojo, slypi krūmokšniuose, ir kai tik ji blykstelėdavo jo sąmonėje, jis susitelkdavo į ją, norėdamas sulaikyti, pamatyti ją kuo sodresnę, išlaikyti akyse kuo ilgiau, kol imdavo kvaisti galva, ir tada leisdavo spalvai išblukti.

Jis spoksodavo į lėkštą, bespalvį dangų, kol išvysdavo jį žydrą, ir įsitempęs prisimindavo saulėkaitą, kol galų gale akimirką pajusdavo saulės šilumą.

Sustodavo prie tilto, kuris jungė upės krantus, juo piliečiai galėdavo pereiti tik tarnybos reikalais. Jonas buvo per jį keliavęs, kai su mokyklos grupe lankėsi kitose bendruomenėse, ir žinojo, kad žemė tenai, už tilto, yra lygi ir gerai išdirbta, pritaikyta žemės ūkiui. Kitos bendruomenės, kuriose lankėsi, buvo iš esmės tokios pat kaip ir jų, gal tik šiek tiek skyrėsi pastatų stilius, truputį kitoks pamokų tvarkaraštis mokyklose.

Jis spėliojo, kas yra toliau, ten, kur jis nėra buvęs. Juk žemė nesibaigia už tų bendruomenių. Ar ten, Kitur, yra *kalvų*? Ar yra tokių vėjui atvirų plotų kaip tas, kurį matė atgaivintuose prisiminimuose, kaip toji vieta, kur užgeso dramblio gyvybė?

– Siuntėjau, – kitą dieną po to, kai buvo paleistas namo, paklausė Jonas, – kas sukelia jums tokį skausmą?

Kadangi Siuntėjas neatsakė, Jonas kalbėjo toliau:

– Vyresniųjų vadovė iš pat pradžių man sakė, kad perimdamas atmintį patiri baisius skausmus. O jūs man kalbėjote, kad po nesėkmės su anąja nauja Saugotoja po bendruomenę pasklido skausmingi prisiminimai. Bet aš dar nepatyrčiau skausmo, Siuntėjau. Rimtai dar nekenčiau, – nusišypsojo Jonas. – Ak, prisimenu tą saulės nudegimą, kurį persiuntėt man pačią pirmą dieną. Bet tai nebuvo

labai baisu. Kas jus verčia taip smarkiai kentėti? Jeigu kai ką iš to perduotumėt man, galbūt jūsų kančia sumažėtų?

Siuntėjas linktelėjo.

– Atsigulk, – paliepė jis. – Manau, kad jau laikas. Negaliu amžinai tavęs tausoti. Vis tiek ilgai tau teks viską perimti.

Palauk, truputį pagalvosiu, – pridūrė jis, kai Jonas jau gulėjo ant lovos ir truputį išsigandęs laukė.

– Gerai, – po kurio laiko pasakė Siuntėjas. – Nusprendžiau. Pradėsime nuo ko nors pažįstamo. Dar sykį nukeliaukim ant kalvos, ant rogučių.

Ir jis uždėjo rankas Jonui ant nugaros.

XIV SKYRIUS

Buvo labai panašu, kaip ir pirmą kartą, nors kalva atrodė kitaip: statesnė, ir nesnigo taip tirštai kaip tada.

Be to, Jonas suvokė, kad dabar šalčiau. Sėdėdamas kalvos viršūnėje ir laukdamas, jis matė, kad sniegas po rogutėmis nėra toks gilus ir purus kaip anąsyk, bet kietesnis ir padengtas melsvu leduku.

Ir štai rogutės ėmė slysti, ir Jonas džiaugsmingai nusišypsojo, laukdamas, kada gaivus vėjelis jam maloniai užgniauš kvapą.

Tačiau šį kartą pavažos neslydo per ledo sukaustytą platybę kaip tada per minkštą sniegą. Jos mėtėsi į šalis, o rogutės lėkė vis greičiau. Jonas įtempė virvę, stengdamasis jas suvaldyti, bet šlaito statumas ir greitis buvo stipresni už jo rankas, ir jis jau nebesidžiaugė laisve, tik išsigandęs

atsidavė beprotiškai smarkėjančiam lėkimui žemyn lediniu šlaitu.

Rogutės bloškėsi į šoną, trenkėsi į kažkokį kauburį, ir Jonas, netekęs pusiausvyros, išlėkė į orą. Sulenktomis kojomis žnektelėjo žemėn ir išgirdo kaulo trakstelėjimą. Veidu čiuožtelėjo per aštrų ledo paviršių, ir kai galų gale sustojo, gulėjo sukrėstas ir nieko daugiau nejautė, tik baimę.

Tada plūstelėjo pirmoji skausmo banga. Jis aiktelėjo. Atrodė, lyg kirvis būtų įvartytas į koją ir karštais ašmenimis skrodinėja kiekvieną nervą. Per tą baisų skausmą į jo sąmonę įsiveržė žodis „ugnis“, jis jautė, kaip liepsna laižo jo lūžusį kaulą ir sužeistus raumenis. Bandė pasijudinti, bet negalėjo. Skausmas stiprėjo.

Jis suriko. Bet niekas neatsiliepė.

Kūkčiodamas jis pasuko veidą į šoną ir nusivėmė ant sušalusio sniego. Nuo veido ant vėmalų nulašėjo kraujas.

– Ne-e-e! – suriko jis, bet riksmas išnyko platumose, jį nusinešė vėjas.

Ir staiga vėl pasijuto esąs kambaryje, besiraičiojās ant lovos. Veidas šlapias nuo ašarų. Vėl galėdamas judėti, jis pavartaliojo kūną pirmyn atgal, giliai kvėpuodamas, kad atsikratytų to atsiminto skausmo.

Atsisėdo ir pažiūrėjo į koją, kuri tiesutėlė, nesulaužyta gulėjo ant lovos. Žvėriško skausmo dūrių nebejautė. Tačiau koją vis dar siaubingai gėlė, o skruostas tebedegė.

– Gal galite duoti ko nors nuo skausmo? – paprašė jis.

Įprastame jo gyvenime visada po ranka būdavo ko nors nuo sumušimų ar žaizdų, nuo priverto piršto ar nuo pilvo

skausmo, arba kai nusibrozdini kelį, nukritęs nuo dviračio. Visad gaudavo anestezuojančio tepalo ar piliulių, o sunkesniais atvejais – injekciją, kuri akimirksniu visiškai nuimdavo skausmą.

Tačiau Siuntėjas pasakė „ne“ ir nususuko.

Tą vakarą Jonas šlubuodamas parsistūmė dviratį namo. Saulės nudegimas buvo palyginti toks menkas skausmas, ir jis tada iškart praėjo. O šis skausmas tebesilaikė.

Jis nebuvo toks nepakeliamas, kaip tenai ant kalvos. Jonas stengėsi laikytis narsiai. Prisiminė, kaip Vyresniųjų vadovė sakė, kad jis išsvermingas.

– Ar tau kas nors negerai, Jonai? – per vakarienę paklausė tėtis. – Tu ši vakarą toks tylus. Gal prastai jautiesi? Gal reikia kokių vaistų?

Bet Jonas prisiminė taisyklę. Jokio gydymo, jeigu skausmas susijęs su jo profesiniu rengimu.

Ir jokių pokalbių apie pratybas. Kai visi dalijosi savo išgyvenimais, Jonas paprasčiausiai pasakė, kad blogai jaučiasi, kad tą dieną pamokos mokykloje buvo kaip niekad sunkios.

Jis anksti nuėjo į miegamąjį ir klausėsi, kaip už durų jo tėvai ir sesutė juokiasi iš Gabrielio maudynių prieš miegą.

„Jie nežino, kas yra skausmas“, – pagalvojo jis. Nuo to suvokimo jis pasijuto beviltiškai vienišas ir pasitrynė tvinkčiojančią koją. Pagaliau užmigo.

Ir sapnavo skausmą ir tą bejėgiškumą ant visų užmirštos kalvos.

* * *

Kasdienės pratybos vyko toliau, ir dabar jos visad siedavosi su skausmu. Lūžusios kojos skausmas ėmė atrodyti tik menkas nemalonus, kai Siuntėjas pamažu, bet nuosekliai vedė Joną į galias ir baisingas praeities kančias. Tiesa, Siuntėjas kiekvieną sykį parodydavo gerą širdį ir popietės pratybas užbaigdavo maloniais prisiminimais, susijusiais su kokia nors spalva: gaiviu pasiirstymu virš melsvai žalių ežero bangų, geltonais gėlių žiedais nubarsyta pieva, oranžiniu saulėlydžiu anapus kalnų.

Šito nepakako palengvinti skausmui, kurį Jonas dabar pradėjo pažinti.

– *Kodėl?* – po vieno kankinamo prisiminimo, kuriame jis buvo atstumtas ir nepamaitintas, o nuo alkio jo tuščią išsipūtusį pilvą raižė nepakeliami diegliai, paklausė jis, gulėdamas lovoje ir dejuodamas. – Kodėl jūs ir aš turime saugoti tokius prisiminimus?

– Jie suteikia mums išminties, – atsakė Siuntėjas. – Be išminties aš negalėčiau atlikti savo pareigos kaip Vyresniųjų komiteto patarėjas, kai jie pašaukia.

– Tačiau kokios išminties jums suteikia alkis? – sudejavo Jonas. Jam dar skaudėjo pilvą, nors prisiminimas buvo pasibaigęs.

– Prieš keletą metų, – ėmė pasakoti jam Siuntėjas, – kai tu dar nebuvai gimęs, daugybė piliečių Vyresniųjų komitetą užvertė prašymais. Jie norėjo padidinti gimimų skaičių. Norėjo, kad kiekvienai Gimdytojai būtų skirta gim-

dyti ne tris, o keturis kartus, kad padaugėtų gyventojų ir atsirastų daugiau Darbininkų.

Jonas klausydamasis linktelėjo galvą.

– Tai galima suprasti.

– Mintis buvo ta, kad kiekvienas šeimos darinys galėtų priimti dar vieną vaiką.

Jonas vėl linktelėjo.

– Maniškaiai galėtų, – pritarė jis. – Šiomet mes turime Gabrielių, ir trečias vaikas išties yra džiaugsmas.

– Vyresniųjų komitetas paprašė mano patarimo, – pasakė Siuntėjas. – Jiems tas prašymas irgi atrodė suprantamas, bet mintis buvo nauja, ir jiems prireikė mano išminties.

– Ir jūs pasitelkėte savo prisiminimus?

– Taip. Ir pats stipriausias buvo bado prisiminimas. Jis siekė daugelį ankstesnių kartų. *Šimtmečius*. Gyventojų skaičius buvo taip išaugęs, jog visur siautėjo badas. Alkis ir badas sukėlė karų protrūkį.

Karų? Šitos sąvokos Jonas dar nežinojo. Bet alkis jam jau buvo pažįstamas. Jis nesąmoningai pasiglostė pilvą ir vėl atsiminė, koks skausmas kyla, kai nepavalgai.

– Vadinasi, jūs viską jiems nupasakojote?

– Jie nenori girdėti apie skausmą. Jie tik ieško patarimo. Ir aš paprasčiausiai patariau jiems nedidinti gyventojų skaičiaus.

– Bet sakėte, kad tai buvo dar man negimus. Jie labai retai kada kreipiasi patarimo. Tiktai kada... kaip jūs ten

sakėte? Kai susiduria su visiškai nauja problema. Kada tai buvo paskutinį kartą?

– Ar tu prisimeni tą dieną, kai virš bendruomenės praskriejo lėktuvas?

– Taip. Aš tada išsigandau.

– Štai tada ir buvo paskutinis kartas. Jie norėjo jį pašauti, bet kreipėsi į mane patarimo. Aš liečiau palaukti.

– Bet iš kur jūs žinojot? Iš kur žinojote, kad lakūnas pasiklydo?

– Aš nežinojau. Aš rėmiausi išmintimi, praeities partitimi. Žinojau, kad praeityje būdavo tokių atsitikimų – siaubingų atsitikimų, – kai žmonės sunaikindavo vieni kitus per skubėjimą, iš baimės ir taip pražūdavo patys.

Jonas kažką suprato.

– Vadinasi, – iš lėto pasakė jis, – jūs turite ir naikinimo prisiminimą. Ir jį taip pat privalote man perteikti, nes man reikia įgyti išminties.

Siuntėjas linktelėjo.

– Bet tai bus skausminga, – pasakė Jonas. Ir tai nebuvo klausimas.

– Siaubingai skaudės, – patvirtino Siuntėjas.

– Bet kodėl *kiekvienas* pats negali saugoti atminties? Man atrodo, būtų šiek tiek lengviau pasiskirsčius prisiminimus. Nei jums, nei man nereiktų patiems tiek daug kentėti, jeigu dalyvautų visi.

Siuntėjas atsiduso.

– Tu teisus, – pasakė jis. – Bet tada kiekvieną slėgtų skausmo našta. Jie šito nenori. Ir tai tikroji priežastis, ko-

dėl Saugotojas jiems toks gyvybiškai būtinas ir taip gerbiamas. Jie išsirinko mane – ir tave, – kad nusimestų tą naštą nuo savo pečių.

– Kada jie taip nusprendė? – piktai paklausė Jonas. – Tai buvo nedora. Pakeiskime tai!

– Kaip tu siūlai tą padaryti? Aš neįstengčiau sugalvoti tam tinkamo būdo, o manausi sukauptęs visą išmintį.

– Bet dabar mes dviese, – įkvėptai pasakė Jonas. – Galėtume ką nors drauge sugalvoti!

Siuntėjas žiūrėjo į jį kreivai šypsodamasis.

– Kodėl mums paprasčiausiai nepateikus prašymo pakeisti taisykles? – pasiūlė Jonas.

Siuntėjas nusijuokė, paskui ir Jonas nenoromis sukieno.

– Sprendimas priimtas labai seniai, kai nei tavęs, nei manęs dar nebuvo, – pasakė Siuntėjas, – ir ankstesniojo Saugotojo dar nebuvo, ir... – Jis nutilo ir laukė.

– Ir toliau, ir toliau, ir toliau į praeitį, – pakartojo Jonas pažįstamą frazę. Kartais toji frazė jam atrodydavo juokinga, kartais – prasminga ir svarbi.

Dabar ji buvo grėsminga. Vadinasi, suprato Jonas, nieko pakeisti negalima.

Naujavaikis Gabrielis augo ir sėkmingai perėjo visus brandumo patikrinimus, kuriuos ugdytojai darydavo kiekvieną mėnesį. Jis dabar mokėjo pats sėdėti, galėjo pasiekti ir nučiupti nedidelį žaislą ir jau turėjo šešis dantis. Tėtis sakydavo, kad dienomis jis linksmas ir atrodo nor-

malaus protinio išsivystymo. Bet naktimis jis tebebuvo irzlus, dažnai verkšlendavo, reikalaujavo dėmesio.

– Po viso to papildomo laiko, kurį aš jam skyriau, – vieną vakarą pasakė tėtis, kai Gabrielis išmaudytas kol kas ramiai gulėjo apsikabinęs savo begemotuką mažoje lovelėje, pakeitusioje pintinę, – tikiuosi, kad jie nenuspręs jo atsisakyti.

– Galbūt viskas išeis į gera, – spėjo mama. – Žinau, kad tau nesunku keltis prie jo naktimis. Bet mane miego sto-ka baisiai vargina.

– Jeigu jie Gabrielio atsisakys, ar mes galėsime laikinai priglauti kitą naujajaikį? – paklausė Lilė. Ji klūpojo prie lovytės ir rodė jam įvairias grimasas, o mažylis jai šypsojosi.

Jono mama išsigandusi išplėtė akis.

– Ne, – šypsodamasis atsakė tėtis ir sušiaušė Lilei plaukus. – Labai retai naujagimių padėtis būna tokia neapibrėžta kaip Gabrielio. Tikriausiai tai greit nepasikartos. Šiaip ar taip, – atsiduso jis, – kol kas jie nepriims jokio sprendimo. Šiuo metu mes rengiamės atsisakyti kito naujajaikio, ir tai greičiausiai įvyks netrukus. Viena gimdytoja kitą mėnesį turėtų pagimdyti dvynukus.

– O varge, – purtydama galvą pasakė mama. – Jeigu jie bus visiškai vienodi, tikiuosi, tu nebūsi tas, kuris...

– Būsiu. Aš dabar pirmas sąrašė. Aš turėsiu išrinkti, kurį ugdysime, o kurio atsisakysime. Beje, dažniausiai tai nebūna sunku. Paprastai nulemia gimusiųjų svoris. Mes atsisakome smulkesniojo.

Jonas klausėsi ir staiga prisiminė tiltą, prie kurio stovėdamas spėliojo, kur yra tas Kitur. Ar tenai kas nors laukia ir priims tą mažylį, vieną iš dvynukų? Ar jis ten, Kitur, užaugs, taip ir nežinodamas, kad šioje bendruomenėje gyvena būtybė, kuri atrodo visiškai tokia pat kaip jis?

Akimirką jis širdy pajuto rusenančią mažą vilties kibirkštelę, nors žinojo, kad tai visiška kvailystė. Jis vylėsi, kad tai bus Larisa, kuri lauks. Senuolė Larisa, kurią jis maudė. Jis prisiminė jos spindinčias akis, švelnų balsą, jos tylų juoką. Fiona jam neseniai pasakojo apie nuostabią Larisos išėjimo ceremoniją.

Bet jis žinojo, kad senuoliams neduodama auginti vaikų. Larisos gyvenimas ten, Kitur, bus ramus ir giedras, kaip ir pridera senuoliams, – kam jai priiimti atsakomybę už naujavaikio ugdymą. Kūdikio, kurį reikia maitinti ir prižiūrėti ir kuris, ko gero, naktimis verkėtų.

– Mama! Tėti! – jam netikėtai į galvą šovė mintis. – O gal šiąnakt perneškime Gabrielio lovytę į mano kambarį? Aš moku jį pamaitinti ir nuraminti. O jūs su tėte galėsit ramiai išsimiegoti.

Tėtis suabejojo.

– Tu taip kietai miegi, Jonai. O jeigu neišgirsi jo zireziant?

Į šį klausimą atsakė Lilė.

– Jeigu niekas prie Gabrielio neprieina, – tarė ji, – jis ima verkti labai garsiai. Jis pažadins mus *visus*, jeigu Jonas nenubus.

Tėtis nusijuokė.

– Tu teisi, Lile zyle. Gerai, Jonai, pamėginkim, bent šià-nakt. Aš vienà naktį pabūsiu laisvas, o ir mamai leisime išsimiegoti.

Iš pradžių Gabrielis miegojo ramiai. Jonas kurį laiką gulėjo savo lovoje nemiegodamas. Kartkarčiais jis pasiremdavo ant alkūnės ir pasižiūrėdavo į lovytę. Kūdikis gulėjo ant pilvuko, rankytės prie galvos, užsimerkęs, kvėpavo ritmingai ir ramiai. Pagaliau Jonas irgi užmigo.

Atėjus vidurnakčiui, Gabrielis ėmė zirzenti ir išbudino Joną. Vaikas muistėsi po antklodėle, mosikavo rankytėm ir pradėjo verkšlenti.

Jonas atsikėlė ir priėjo prie lovytės. Švelniai paglostė Gabrieliui nugarą. Kartais šito ir pakakdavo jam vėl užliūliuoti. Bet dabar kūdikis vis dar neramiai rangėsi po jo ranka.

Toliau ritmingai jį glostydamas, Jonas ėmė prisiminti tą nuostabų pasiirstymą, kurį Siuntėjas neseniai buvo jam perteikęs: saulėta diena, švelnus vėjelis, skaidrus turkio spalvos ežeras, o virš jo – balta burė, besiplaikstanti nuo gaivaus vėjo.

Jis neketino perduoti to prisiminimo, bet staiga suvokė, kad šis pasidarė blankesnis, kad jis nusruveno per jo rankas į vaiką. Gabrielis nurimo. Išsigandęs Jonas staiga sulaikė kas dar buvo likę iš to prisiminimo. Atitraukė ranką nuo mažylio nugaros ir ramiai stovėjo prie lovytės.

Vėl atgaivino mintyse to pasiplaukiojimo prisiminimą. Jis dar buvo išlikęs, tačiau dangus jau nebeatrodė toks žy-

dras, laivelis judėjo lėčiau, ežero vanduo pasidarė tam-
sesnis ir drumzlinesnis. Kuriam laikui tą vaizdą sustabdė,
kad nuslopintų susijaudinimą, paskui leido jam išnykti ir
grįžo į lovą.

Prieš aušrą vaikas dar sykį prabudo ir pravirko. Jonas
priėjo prie jo. Dabar jau visai sąmoningai ir tvirtai jis už-
dėjo ranką Gabrieliui ant nugaros ir perdavė jam visa, kas
dar buvo likę iš tos dienos ant ežero prisiminimo. Gabrie-
lis vėl užmigo.

Bet Jonas dabar jau gulėjo atsimerkęs. Jis jau nebetu-
rėjo nė kruopelės anų prisiminimų ir toje vietoje, kur jie
glūdėjo, jautė tuštumą. Žinojo, kad gali Siuntėjo paprašyti
dar vieno pasiplaukiojimo. Galbūt kitą kartą jau vandeny-
ne, nes dabar Jonas jau turėjo vandenyno prisiminimą ir
žinojo, kas tai yra. Žinojo, kad ir tenai plaukioja burlai-
viai, kuriuos dar reikia perkelti į savo atmintį.

Tačiau jis abejojo, ar išdrįs prisipažinti Siuntėjui, kad
vieną prisiminimą perdavė kitam. Jis dar nebuvo pasiren-
gęs tapti Siuntėju, o Gabrielis juk nebuvo išrinktas Sau-
gotuju.

Jonas išsigando, kad jau turi tokią galią. Nusprendė
nieko nesakyti.

XV SKYRIUS

Vos įžengęs į priestato kambarėlį, Jonas iškart suprato, kad šiandien jį paleis namo. Siuntėjas sėdėjo kėdėje sustingęs, delnais užsidengęs veidą.

– Aš ateisiu rytoj, sere, – skubiai ištarė Jonas. Paskui susvyravo. – Nebent galėčiau kuo nors jums padėti?

Siuntėjas pakėlė skausmo iškreiptą veidą.

– Būk geras, – sudejavo jis, – paimk iš manęs truputį skausmo.

Jonas padėjo Siuntėjui nueiti iki kėdės prie lovos. Tada skubiai nusivilko palaidinę ir atsigulė ant pilvo.

– Uždėkite ant manęs rankas, – nurodė jis, manydamas, kad dėl baisaus skausmo Siuntėjui reikia priminti, ką daryti.

Ir tuoj pajuto ant savęs rankas ir kartu pajuto iš jų, per jas srūvantį skausmą. Jonas susikaupė ir pasinėrė į prisiminimą, kuris kankino Siuntėją.

Jis atsidūrė judrioje, triukšmingoje, dvokiančioje vietoje. Buvo ankstyvas rytas, jau išaušę, ore kabojo tirštas geltonai rudas dūmų debesis. Aplinkui, kiek akys aprėpė, laukuose gulėjo dejuojantys vyrai. Kažkoks arklys pastėrusiomis akimis, sutraukytomis ir nukarusiomis kamanomis kaip paklaikęs blaškėsi tarp krūvomis suvirtusių žmonių kūnų, kinkavo galvą ir iš baimės prunkščiojo. Pagaliau jis suklupo, paskui pargriuvo ir nebesikėlė.

Kažkur visai netoliese pasigirdo žmogaus balsas.

– Vandens, – tyliai sugargaliavo kažkas sukepusiomis lūpomis.

Jonas pasisuko į tą pusę, iš kur sklido šnabždesys, ir pamatė pusiau pramerktas berniuko, turbūt ne ką vyresnio už jį patį, akis. Berniuko veidas ir susivėlę šviesūs plaukai buvo apdrabstyti purvu. Jis gulėjo suglebęs, pilka jo uniforma blizgėjo nuo persisunkusio kraujo.

Tų skerdynių spalvos buvo groteskiškai linksmos: tamsiai raudona šlapia dėmė ant šiurkštaus, dulkėto audinio, berniuko geltoni plaukai prisivėlę sodriai žalių žolės kuokštų.

Berniukas įsmeigė į Joną akis.

– Vandens, – vėl maldaujamai sušnabždėjo jis.

Jam prabilus, nauja kraujo čiurkšlė permerkė šiurkštaus drabužio rankovę ties krūtine.

Viena Jono ranka buvo sukaustyta skausmo, ir jis per savo paties perplėštą rankovę pamatė kažką panašaus į iš-

draskytą mėsą ir sutrupintą kaulą. Pabandė kilstelti kitą ranką ir pajuto, kad gali ją pajudinti. Iš lėto pasigraibė sau prie šono, apčiuopė metalinę gertuvę ir vis sustodamas ir palaukdamas, kol atlėgs skausmo šuoras, atsuko kamštelį. Pagaliau, kai gertuvė buvo atkimšta, jis pamažu, colis po colio, ištiesė savo ranką virš kraujo prisisunkusios žemės ir pridėjo gertuvę prie berniuko lūpų. Vanduo nuvarvėjo į maldaujantią burną ir nutekėjo per purviną smakrą.

Berniukas atsiduso, atlošė galvą, apatinis jo žandikaulis atkaro tarsi iš nuostabos. Akys žvelgė vangiu, nieko nereginčiu žvilgsniu. Jis tylėjo.

Bet visur aplink tebesklido triukšmas: sužeistieji rėkė, maldavo vandens, šaukėsi motinos ir mirties. Ant žemės parvirtę žvingavo žirgai, tįščiojo aukštyn galvas ir gaivališkai kilščiojo išsipūtusius pilvus.

Tolumoje Jonas girdėjo patrankų dunksėjimą. Sukaustytas skausmo, jis valandų valandas išgulėjo tame baisiame dvoke, girdėjo, kaip miršta žmonės ir gyvuliai, ir patyrė, ką reiškia karas.

Pagaliau, kai suprato, kad daugiau nebeišters ir kad jau geriau pačiam numirti, jis atsimerkė ir vėl suvokė gulįs lovoje. Siuntėjas nusigrėžė, jam buvo sunku matyti, ką jis suteikė Jonui.

– Atleisk man, – paprašė jis.

XVI SKYRIUS

Jonas nebenorėjo leistis į praeitį. Nebenorėjo prisiminimų, nenorėjo garbės, nenorėjo išminties, nenorėjo skausmo. Jis norėjo vėl grįžti į vaikystę, nusibrozdinti kelius, žaisti sviediniu. Sėdėjo vienišas savo būste ir žiūrėjo pro langą, kaip žaidžia vaikai, kaip piliečiai po ramios darbo dienos grįžta dviračiais namo, matė įprastą jų gyvenimą, netrikdomą kančios, nes juk jie išrinko jį, o anksčiau buvo išrinkę kitus, kad atsikratytų savo naštos.

Bet jis neturėjo galimybės rinktis. Kiekvieną dieną eidavo į tą kambarį priestate.

Po tų siaubingų karo prisiminimų Siuntėjas ilgą laiką buvo jam švelnus.

– Yra gausybė gerų prisiminimų, – priminė jis Jonui. Ir tai buvo tiesa. Nuo šiol Jonas patyrė begalę laimės akimirkų, tokių dalykų, kurių iki šiol nežinojo.

Regėjo gimtadienio šventę, kurią šventė vienas vaikas, o ne būrys, taigi dabar jis suprato, koks džiaugsmas būti išskirtam, ypatingam, vieninteliame ir išdidžiam.

Apsilankė muziejuose ir išvydo daug tapybos darbų, kurių visas spalvas jis jau pažino ir žinojo jų pavadinimus.

Per vieną siautulingos palaimos kupiną prisiminimą jis tviskančiu bėru žirgu jojo per lauką, kvepiantį šlapia žole, ir nušoko iš balno prie mažo upokšnio, iš kurio ir jis, ir žirgas atsigėrė šalto, tyro vandens. Dabar jis turėjo supratimą apie gyvulius, ir tą akimirką, kai žirgas atsitraukė nuo upokšnio ir meiliai kepštelėjo lūpomis Joną už peties, jis perprato gyvūno ir žmogaus ryšį.

Klajojo po miškus ir naktimis sėdėdavo prie laužo. Nors per ankstesnius prisiminimus jis jau pažino praradimo ir vienišumo skausmą, dabar jis suprato, kad esama ir vienu-
mos, kuri gali teikti džiaugsmą, ir kad tai gali būti malonu.

– Kokį prisiminimą jūs labiausiai mėgstate? – paklausė Jonas Siuntėjo. – Jūs neprivalote tuoj pat man jo persiųsti, – skubiai pridūrė. – Tik papasakokit man apie jį, kad aš galėčiau jo laukti, nes kol baigsite savo darbą, aš vis tiek turėsiu jį gauti.

Siuntėjas nusišypsojo.

– Gulkis, – pasakė jis. – Mielai tau jį perteiksiu.

Vos tik paniręs į tą prisiminimą, Jonas iškart pajuto džiaugsmą. Kartais reikėdavo laiko, kol jis suvokdavo, kaip elgtis, kol rasdavo savo vietą. Bet šį kartą jis akimirksniu pasijuto kaip žuvis vandeny ir iškart patyrė tąją atmintį persmelkusią palaimą.

Jis atsidūrė pilname žmonių kambaryje, šokčiojanti židinio liepsna skleidė aplinkui šilumą. Pažvelgęs į langą, pamatė, kad už jo naktis ir kad sninga. Išvydo spalvotus žiburėlius – raudoną ir žalią, ir geltoną, kurie blykčiojo tarp medžio, kažkodėl atsidūrusio kambaryje, šakų. Ant stalo spindinčiose aukso žvakidėse pleveno švelnios žvakių liepsnelės. Užudė virtuvės kvapus, girdėjo tylų juoką. Ant grindų gulėjo šuo geltonais gaurais.

Dar ant grindų buvo pridėta kažkokių paketų, suvyniotų į šviesų spalvotą popierių ir perrištų blizgančiais kaspinėliais. Jonui bežiūrint, maži vaikai pradėjo tuos paketus nešioti po kambarį ir dalinti: kitiems vaikams, suaugusiems, kurie, aišku, buvo tėvai, ir dviem vyresniesiems – tokiai ramiai porelei, vyrui ir moteriai, kurie sėdėjo šalia vienas kito ant sofos ir šypsojosi.

Jonas stebėjo, kaip visi vienas po kito atriša kaspinėlius, kaip nuvynioja šviesų popierių, atidaro dėžutes ir išsiima iš jų žaislus, drabužėlius, knygas. Visi iš džiaugsmo aikčiojo. Ir glėbesčiavo vienas kitą.

Vienas mažylis nuėjo ir atsisėdo senajai moteriškei ant kelių, ir ši, priglaudusi jo skruostą prie savojo, ėmė meiliai linguoti.

Jonas atsimerkė ir patenkintas gulėjo lovoje, vis dar mėgaudamasis malonaus prisiminimo šiluma. Viską tebergėjo akyse, visus tuos dalykus, kuriuos jis išmoko branginti.

– Ką tu pajutai? – paklausė Siuntėjas.

– Šilumą, – atsakė Jonas, – ir palaimą. Ir... leiskit pagalvoti. Šeimą. Tai buvo kažkokios iškilmės, kažkokia šventė. Ir dar kažkas... Negaliu surasti tam žodžio.

– Aš tau padėsiu.

– Kas buvo tie senieji? Kodėl jie ten buvo? – Jonas stebėjosi, išvydęs juos tame kambaryje. Jų bendruomenės Senuoliai niekada neiškeldavo kojos iš Senuolių namų, kur jais taip puikiai rūpinosi ir juos gerbė.

– Tai buvo senelis ir močiutė.

– Senelis ir močiutė?

– Taip. Taip buvo vadinami tėvų tėvai. Kažkada seniai.

– Ir tolyn, ir tolyn į praeitį? – ėmė juoktis Jonas. Vadinasi, iš tikrųjų būdavo tėvų tėvai?

Siuntėjas irgi nusijuokė.

– Teisingai. Panašiai kaip žiūrėti į veidrodį ir matyti veidrodyje save, žiūrintį į veidrodį.

Jonas suraukė kaktą.

– Bet mano tėvai irgi turėjo turėti tėvus! Niekad apie tai nepagalvojau. Kas yra mano tėvų tėvai? Kur jie yra?

– Galėtum nueiti į Viešųjų įrašų salę ir pasižiūrėti. Rastum jų vardus. Bet pagalvok, sūnau. Jeigu tu nori įsigyti vaikų, kas tada bus jų tėvų tėvai? Kas bus jų seneliai?

– Žinoma, mano tėvai.

– Ir kur jie bus?

Jonas pagalvojo.

– Ak, – iš lėto ištarė jis. – Kai baigsiu savo mokslus pas jus ir tapsiu visiškai suaugęs, man bus skirtas nuosavas būstas. Ir kai paskui po kelerių metų Lilė suaugęs, jai bus

paskirtas jos nuosavas būstas ir galbūt sutuoktinis, ir galbūt vaikai, jeigu ji jų norės, o tada mama ir tėtis...

– Teisingai.

– Kol jie dar dirbs ir prisidės prie bendruomenės gero, persikels gyventi su kitais bevaikiais. Ir jie pasitrauks iš mano gyvenimo.

O vėliau, atėjus laikui, jie persikels į Senuolių namus, – toliau kalbėjo Jonas. Jis garsiai mąstė. – Ir jais puikiai rūpinsis, ir juos gerbs, o kai bus metas išeiti, surengs Išėjimo iškilmes.

– Kuriose tu nedalyvausi, – priminė Siuntėjas.

– Ne, žinoma, ne, nes aš nė nežinosiu apie jas. Tuomet aš rūpinsiuos tik savuoju gyvenimu. Lilė irgi. Taigi mūsų vaikai, jeigu jų turėsime, nežinos, kas yra jų tėvų tėvai. Viskas atrodo taip sklandžiai sutvarkyta, ar ne? Na, mūsų bendruomenėje? – paklausė Jonas. – Aš nė nepagalvojau, kad gali būti kitaip, kol neperėmiau to prisiminimo.

– Sklandžiai, – sutiko Siuntėjas.

Jonas svarstė.

– Tačiau man tikrai patiko tas prisiminimas. Suprantu, kodėl jis jums labiausiai patinka. Aš negaliu rasti visiškai tinkamo žodžio apibūdinti tam jausmui, kuris tiesiog gaubė visus aname kambaryje.

– Meilė, – pasakė jam Siuntėjas.

– Meilė, – pakartojo Jonas. Tai buvo jam naujas žodis ir nauja reikšmė.

Valandėlę jie abu tylėjo. Tada Jonas tarė:

– Siuntėjau?

– Klausau.

– Jaučiuosi labai kvailai dėl to, ką noriu pasakyti. Labai kvailai.

– Be reikalo. Šiame kambaryje niekas nėra kvaila. Pasikliauk prisiminimais ir jausmais, kuriuos jie tau kelia.

– Gerai, – nuleidęs akis pasakė Jonas. – Žinau, kad jūs to prisiminimo jau nebeturite, nes jį perdavėte man, taigi gal šito ir nesuprasite...

– Suprasiu. Nors blankiai, bet dar šiek tiek visa tai prisimenu, o be to, aš turiu daug kitų šeimos švenčių ir laimės prisiminimų. Ir meilės.

Jonas prasitarė, ką jaučia.

– Galvojau apie tai, kad... Na, suprantu, kad nelabai praktiška gyventi kartu, tame pačiame būste, su seneliais, kur tikriausiai būtų sunku juos prižiūrėti taip, kaip juos prižiūri dabar, ir kad mes esame susitvarkę geriau. Bet vis dėlto aš pamaniau, tiksliau – pajutau, kad ir anaip buvo puiku. Ir kad man norėtūsi taip gyventi, ir kad jūs galėtumėt būti mano senelis. Toji šeima iš ano prisiminimo, atrodo, buvo truputį...

Jis nutilo nerasdamas reikiamo žodžio.

– Truputį pilnesnė, – pasakė Siuntėjas.

Jonas linktelėjo.

– Man patiko tas meilės jausmas, – prisipažino jis ir pakėlė baugščias akis į mikrofoną ant sienos, norėdamas patikrinti, ar niekas jo negirdi. – Norėčiau, kad visa tai būtų išlikę, – sušnibždėjo. – Žinoma, – skubiai pridūrė, – suprantu, kad viskas nebūtų taip sklandu. Ir kad daug

lengviau tvarkytis taip, kaip yra dabar. Suprantu, kad to-
kia tvarka yra *pavojinga*.

– Ką tu turi galvoj?

Jonas pagalvojo, kaip atsakyti. Jis išties nebuvo tikras, ką turi galvoje. Jautė, kad toks gyvenimo būdas *rizikingas*, bet nežinojo kodėl.

– Na, – pagaliau pabandė paaiškinti, – na, jie ten, tie-
siog kambaryje, kūreno *ugnį*. Ugnis liepsnojo jų židinyje.
O ant stalo degė žvakės. Aš suprantu, kodėl tokie daly-
kai uždrausti. Ir vis tiek, – tyliai, beveik pats sau, pridūrė
jis, – man patiko jų skleidžiama šviesa. Ir šiluma.

– Tėti? Mama? – nedrąsiai paklausė jis po vakarienės. –
Noriu jūsų kai ko paklausti.

Jis prisivertė suformuluoti klausimą, nors jautė, kad
iš drovumo dega skruostai. Jis dėliojo ir dėliojo tuos žo-
džius mintyse pakeliui į namus.

– Ar jūs mane mylite?

Akimirką tvyrojo nejauki tylą. Tada tėtis nusijuokė.

– *Jonai*. Tau, kaip ir visiems, galioja kalbos tikslumo
taisyklė!

– Kaip suprasti? – paklausė Jonas. Ko jau ko, o sukelti
juoko jis nesitikėjo.

– Tavo tėtis norėjo pasakyti, kad tu pavartojai labai ne-
apibrėžtą žodį, tokį bereikšmį, kad jis dabar beveik nebe-
vartojamas, – rūpestingai paaiškino mama.

Jonas žiūrėjo įsmeigęs į juos žvilgsnį. Bereikšmį? Da-
bar jam niekas neatrodė taip reikšminga, kaip anas pri-
siminimas.

– Ir, suprantama, mūsų bendruomenė negali darniai gyvuoti, kai žmonės nepaiso kalbos tikslumo. Tu galėjai paklausti: „Ar jūs manimi patenkinti?“ Ir atsakymas būtų: „Taip“, – pasakė mama.

– Arba, – papildė tėtis, – „Ar jūs didžiuojatės mano laimėjimais?“ Mūsų atsakymas būtų kuo nuoširdžiausias: „Taip.“

– Ar supranti, kodėl nedera vartoti tokio žodžio kaip „meilė“? – paklausė mama.

Jonas linktelėjo.

– Taip, ačiū. Suprantu, – atsakė jis.

Jis pirmą kartą pamelavo savo tėvams.

– Gabrieli? – sušnibždėjo tą vakarą Jonas. Lovytė vėl stovėjo jo kambaryje. Po to, kai Gabis keturias naktis puikiai išmiegojo Jono kambaryje, tėvai paskelbė, kad eksperimentas pasiteisino ir kad Jonas yra herojus. Gabrielis sparčiai augo, krykštaudamas ropojo po kambarį ir bandė stotis ant kojų. Dabar, kai jis jau gerai miega, Ugdymo centras jį tikrai patvirtins, – laimingas kalbėjo tėvas, – dabar jau gruodžio mėnesį bus galima oficialiai duoti jam vardą ir paskirti šeimai. Iki to laiko teliko pora mėnesių.

Bet kai jį iš jų paėmė, jis vėl nebemiegojo ir naktimis verkdamas.

Tada ir vėl jį grąžino į Jono miegamąjį. Nusprendė duoti jam dar truputį laiko. Kadangi Gabiui, atrodo, patinka Jono kambaryje, jis dar kurį laiką tenakvojas tenai, kol iki galo susidarys įprotis ramiai miegoti. Ugdytojai labai optimistiškai žiūrėjo į Gabrielio ateitį.

Į Jono šnabždesį niekas neatsiliepė. Gabrielis kietai miegojo.

– Daug kas turėtų pasikeisti, Gabi, – toliau šnibždėjo Jonas. – Daug kas turėtų būti kitaip. Nežinau, kaip, bet kai kurie dalykai turėtų pasikeisti. Turėtų atsirasti spalvų. Ir seneliai bei močiutės, – pridūrė jis, bandydamas prietemoje išvelgti savo miegamojo lubas. – Ir kad kiekvienas turėtų prisiminimų.

– Tu juk supranti, kas tai yra, – atsisukęs į lovytę sušnibždėjo jis.

Gabrielis kvėpavo lygiai, giliai. Jonui patiko, kad jis čia, nors ir jautė kaltę dėl išduotos paslapties. Kiekvieną naktį jis perduodavo Gabrieliui kokį nors prisiminimą: apie pasiirstymą valtimi, apie iškylas saulėtą dieną, apie tyliai į langą beldžiančius lietaus lašus, apie šokį ant šlapios vejės basomis kojomis...

– Gabi?

Vaikas krūptelėjo per miegus. Jonas pasižiūrėjo į jį.

– Ir turėtų sugrįžti meilė, – sušnibždėjo.

Kitą rytą pirmąkart Jonas neišgėrė savo piliulės. Kažkas, kas atsirado jo viduje kaupiant prisiminimus, liepė jam išmesti tas piliules.

XVII SKYRIUS

ŠIANDIEN SKELBIAMA NEPLANINĖ POILSIO DIENA. Jonas, jo tėvai ir Lilė – visi nustebę atsisuko ir sužiuro į garsiakalbį ant sienos, iš kurio nuskambėjo šis pranešimas. Tai nutikdavo retai ir būdavo toks džiaugsmas visai bendruomenei, kada tai nutikdavo! Suaugusiems nereikėdavo eiti į darbą, vaikams nereikėdavo eiti į mokyklą, į profesines pratybas ir savanoriškos veiklos valandas. Visus darbus – ugdymą, maisto išnešiojimą, senuolių priežiūrą perimdavo pavaduojantys tarnautojai, kurie poilsio dieną gaus kitą kartą. Visa bendruomenė būdavo laisva.

Jonas nudžiugo ir padėjo į šalį savo namų darbų aplanką. Jis kaip tik buvo bešeinąs į mokyklą. Mokykla jam dabar buvo ne taip svarbi, o po kurio laiko apskritai jos

nebereikės lankyti. Bet kol kas visi dvylikamečiai, nors jie pradėjo lankyti profesines suaugusiųjų pratybas, vis dar turėjo kalti ilgiausius taisyklių sąrašus ir mokytis naujųsių technologijų.

Jis palinkėjo tėvams, sesei ir Gabiui geros dienos ir nuvažiavo taku ieškoti Eišero.

Jau keturias savaites jis nebevartojo piliulių. Vėl pabudo geiduliai, ir jis jautėsi truputį kaltas ir drovėjosi vėl sugrįžusių malonių sapnų. Bet taip pat suprato jau nebegalįs grįžti į tą bejausmį pasaulį, kuriame taip ilgai gyveno.

O tie nauji, stiprėjantys jausmai jau įsiveržė ne vien tik į sapnus. Nors žinojo, kad tai daugiausia dėl to, jog atsisakė piliulių, bet suprato, kad jie plūsta ir iš prisiminimų. Dabar jis jau matė visas spalvas ir net galėjo jas *išlaikyti*, tad ir medžius, ir žolę, ir krūmus jis visą laiką regėjo žalius. Gabrielio, net ir užmigusio, skruostai likdavo rausvi. O obuoliai būdavo visad rausvašoniai.

Dabar tų prisiminimų dėka jis matė ir vandenynus, ir kalnų ežerus, ir upokšnius, gurguliuojančius miškuose. Ir net gerai pažįstama upė, palei kurią dabar važiavo, jam atrodė kitaip. Mat jis regėjo tos upės spindesį ir spalvas, ir praeitį, kuri joje ištirpusi tekėjo lėta srove. Ir žinojo, kad Kažkur yra pasaulis, iš kurio ji atiteka, ir pasaulis Kitur, į kurį ji teka.

Tą netikėtą, nenumatytą poilsio dieną jis jautėsi laimingas – kaip visada per poilsio dienas. Tačiau laimingesnis nei anksčiau. Kaip visad, neišleisdamas iš galvos

kalbos tikslumo taisyklės, Jonas suprato, kad šios dienos jausmai daug *gilesni*. Kažkodėl šie jausmai buvo visai kitoniški negu tie, kuriuos kiekvieną vakarą, kiekviename būste smulkiai analizuodavo kiekvienas jų bendruomenės pilietis.

– Aš labai šiandien pykau, nes kažkas pažeidė žaidimo aikštelės taisykles, – vieną sykį pasakojosi Lilė, sugniaužusi mažą kumštelį, rodydama tuo savo įniršį. Jos šeimynykščiai – Jonas irgi – ėmė kalbėti, kad kartais prisieina sulaužyti taisykles ir kad tai reikia suprasti, kad reikia turėti kantrybės, kol galų gale Lilės kumštelis atsigniauzė, o pyktis praėjo.

Bet dabar Jonas suprato, kad Lilė jokio pykčio nejautė. Tai buvo tik paviršutiniškas susierzinimas ir nepakantumas, daugiau nieko. Jis tuo neabejojo, nes dabar jau žinojo, kas yra tikras pyktis. Dabar, prisiminimuose, jis jau buvo patyręs tikrą neteisybę ir žiaurumą ir dėl jų taip baisiai įniršęs, kad ramiai aptarinėti tokius dalykus prie stalo per vakarienę būtų neįsivaizduojamas dalykas.

– Man šiandien buvo liūdna, – girdėdavo jis sakant motiną, ir visi ją guosdavo.

Bet dabar Jonas jau buvo patyręs tikrą liūdesį. Jis išgyveno širdgėlą. Ir žinojo, kad tokių jausmų greitai nenuraminsi.

Tokie jausmai gilesni ir nėra prasmės jų išsakyti. Juos galima tik išgyventi.

Šiandien jis jautėsi laimingas.

– Eišerai! – jis pastebėjo žaidimų aikštelės gale į medį atremtą savo draugo dviratį. Netoliese ant žemės buvo pamesta ir daugiau dviračių. Poilsio dieną įprastą tvarkos taisyklių galima ir nepaisyti.

Jonas staiga nuspaudė stabdžius, čiuožtelėjo, paskui numetė savo dviratį šalia kitų.

– Sveikas, Eišerai! – dairydamasis aplink šūktelėjo jis. Atrodė, jog žaidimų aikštelėje nieko nėra. – Kur tu?

– Pyyykšt! – iš už krūmo pasigirdo vaikiškas balsas. – Paf! Paf! Tra-ta-ta!

Vienuolikmetė mergaitė, vardu Tania, išlindo iš savo slėptuvės ir susvirduliavo. Ji dramatiškai griebėsi už pilvo ir dejuodama, raivydamosi suklupo. – Tu pataikei į mane! – suriko ji ir išsišiepusi griuvo ant žemės.

– Gult!

Stovėdamas aikštelės pakrašty Jonas atpažino Eišero balsą. Jis pamatė savo draugą su atstatytu įsivaizduojamu šautuvu rankose, skubiai perbėginėjančią nuo vieno medžio prie kito.

– Gult! Tu esi mano pasalos teritorijoje, Jonai. Būk atsargus!

Jonas žengė atgal. Jis šoktelėjo už Eišero dviračio ir susigūžė, kad niekas jo nematytų. Tai buvo žaidimas, kurį jis dažnai žaisdavo su kitais vaikais. Gerų ir blogų vaikūškųjų kovos – nekaltas laiko leidimas, tiktai energijai iškrauti. Žaidimas baigdavosi tik tada, kai visi tysodavo ant žemės keisčiausiomis pozomis.

Anksčiau Jonas niekad nesuvokė, kad jie žaidžia karą.

– Į ataką! – pasigirdo šūksnis iš už mažo sandėliuko, kur buvo laikoma žaidimo ginkluotė. Trys berniūkščiai, atstatę nutaikytus šautuvus, puolė pirmyn.

Iš kito aikštės galo irgi pasigirdo šūksnis:

– Kontrataka!

Būrys vaikų – Jonas tarp jų atpažino Fioną – išpuolė iš savo slėptuvių ir pakniopstomis, šaudydami, nulėkė per lauką. Keletas iš jų stabtelėjo, demonstratyviai griebėsi už pečių ir krūtinių ir apsimetę, kad juos pašovė, susmuko ant žemės ir gulėjo, tramdydami juoką.

Jausmų banga užtelėjo Jonui per širdį. Jis susivokė einąs per aikštelę pirmyn.

– Tu pašautas, Jonai! – iš už medžio klykavo Eišeras. – Paf! Tu dar kartą pašautas!

Jonas vienišas, beginklis stovėjo vidury lauko. Keletas vaikų pakėlė galvas ir sutrikę jį stebėjo. Puolančios grupuotės sulėtino bėgimą, atsitiesė ir žiūrėjo, ką Jonas darys.

O Jonas mintyse vėl išvydo laukuose mirštančio ir vandens maldaujančio berniuko veidą. Jį taip staiga sukrėtė tie išgyvenimai, jog net kvapą užgniauzė.

Vienas iš vaikų pakėlė įsivaizduojamą šautuvą ir pabandė jį nušauti sušukdamas: „Paf!“ Paskui visi sustingo nejaukioje tyloje, ir tik trūkšmingas Jono kvėpavimas drumstė tą tylą. Jis laikėsi iš paskutiniųjų, kad nepravirtų.

Pamažu, kai nieko neatsitiko, kai niekas nepasikeitė, vaikai susierzinę susižvalgė ir išsiskirstė. Jonas girdėjo, kaip jie kelia dviračius ir ima važiuoti iš aikštės.

Liko tik Eišeras ir Fiona.

– Kas yra, Jonai? Juk tik žaidėme, – pasakė Fiona.

– Ir tu viską suardei, – pasipiktinęs tarė Eišeras.

– Niekada, niekada daugiau to nežaiskit, – ėmė prašyti Jonas.

– Aš rengiuosi tapti Pramogų parko direktoriaus pavaduotoju, – piktai priminė Eišeras. – Žaidimai – ne *tavo* sfera.

– Sfera, – automatiškai pataisė Jonas.

– Nesvarbu. Tu negali mums nurodinėti, ką žaisti, net jeigu ir rengiesi tapti naujuoju Saugotoju. – Eišeras atsargiai žvilgtelėjo į Joną. – Atsiprašau, kad nerodau tau tokios pagarbos, kurios tu nusipelnei, – suniurnėjo jis.

– Eišerai, – prabilo Jonas. Jis stengėsi kalbėti pasverdamas kiekvieną žodį ir pagarbiai, stengėsi tiksliai pasakyti tai, ką norėjo. – Tu negali šito žinoti. Ir aš iki šiol nežinojau. Bet tai žiaurus žaidimas. Praeityje būdavo...

– Aš pasakiau, kad *atsiprašau*, Jonai.

Jonas atsiduso. Nėra prasmės aiškinti. Juk Eišeras negali suprasti.

– Priimu tavo atsiprašymą, Eišerai, – pasidavė Jonas.

– Gal nori pasivažinėti paupiu, Jonai? – nervingai kramtydama lūpas paklausė Fiona.

Jonas pažvelgė į ją. Ji atrodė nuostabi. Staiga akimirksniu jam toptelėjo, kad nieko geresnio ir negali būti, kaip

ramiai, juokaujant ir šnekučiuojantis su švelniąja savo drauge, pasivažinėti paupio taku. Bet žinojo, kad tie laikai jam praėjo. Jis papurtė galvą. Netrukus abu jo draugai apsisuko ir nuėjo prie savo dviračių. Jonas žiūrėjo, kaip jie nuvažiuoja.

Sunkiai vilkdamas kojas jis nuėjo iki suoloelio šalia sandėliuko ir atsisėdo, kamuojamas praradimo jausmo. Jo vaikystė, jo draugystės, jo nerūpestingas saugus buvimas – visi tie dalykai dabar, atrodo, sprūdo iš rankų. Nauji, didingesni jausmai atnešė tą liūdesį, kai jis pamatė kitus linksmai ir triukšmingai žaidžiančius karą. Bet jis žinojo ir tai, kad tie kiti, neturintys atminties, šito negali suprasti. Jis taip mylėjo Eišerą ir Fioną! Ir negalėjo jiems tos atminties perteikti. Jonas suprato, kad nieko negali pakeisti.

Tą vakarą jų būste Lilė džiaugsmingai čiauškęjo, kaip nuostabiai praleidusi poilsio dieną, kaip žaidusi su draugais, kaip pietavusi gamtoje ir (prisipažino ji) kaip slapta pabandžiusi truputį pasivažinėti tėčio dviračiu.

– Negaliu sulaukti, kol kitą mėnesį gausiu nuosavą dviratį. Tėčio dviratis man per didelis. Aš nugriuvau, – paaiškino ji viską. – Gerai, kad tuo metu Gabio nebuvo ant užpakalinės sėdynės!

– Tikrai gerai, – pritarė mama, apie tai pagalvojusi. Gabrielis sumojavo rankute, išgirdęs, kad kalbama apie jį. Lygiai prieš savaitę jis pradėjo vaikščioti. Tėtis tada pasakė, kad pirmieji naujajaikio žingsniai Ugdymo cen-

tre visada būna šventė, bet tą dieną jam parodoma ir bausmių lazdelė. Dabar tėvas kas vakarą parsinešdavo namo tą liauną instrumentą – o jeigu kartais Gabrielis ką nors iškrės...

Bet Gabrielis jautėsi laimingas ir labai žvaliai krypuodavo po namus. Štai dabar jis netvirtais žingsniais keliauja per kambarį ir juokiasi.

– Ga! – spygtelėjo jis. – Ga!

Taip jis tardavo savo vardą.

Jonas nušvito. Jam ši diena buvo slogi, nors prasidėjo taip džiugiai. Bet jis nuginė niūrias mintis šalin. Pagalvojo, kaip netrukus po Devynmečių ceremonijos Lilė ims mokytis važinėti, kaip išdidžiai galės minti pedalus. Net sunku patikėti, kad jau vėl čia pat gruodis, kad praėjo beveik metai, kai jam pačiam sukako dvylika.

Jis šypsojosi, žiūrėdamas, kaip Gabrielis atsargiai stato kojas ir džiugiai šypsosi po kiekvieno žengto žingsnio.

– Šiandien noriu atsigulti anksčiau, – pasakė tėtis. – Rytoj man sunki diena. Turi gimti dvynukai, o tyrimai rodo, kad jie bus visiškai vienodi.

– Vienas šiam pasauliui, kitas anam, – sučiauškęjo Lilė. – Vienas čia, kitas Kitur...

– Ar tu tikrai jį išsiūsi, tėti? – paklausė Jonas.

– Ne, aš tik turiu vieną iš jų atrinkti. Pasversiu juos, didesnįjį perduosiu šalia stovinčiam ir laukiančiam ugdytojui, o kitą rausvutį ir ramų mažutėlį paimsiu. Tada – trumputė išsiuntimo ceremonija ir... – Jis šypsodamasis

žvilgtelėjo į Gabrielį. – Ir tada pasakysiu jam ate, ate, –
meiliu balsu pasakė jis, kaip kad kalbindavo naujaveikį.
Kaip buvo įpratęs, pamojavo ranka.

Gabrielis sugugeno ir taip pat pamojavo.

– Ir kas nors ateis jo paimti? Kas nors iš ten, iš
Kitur?

– Teisingai, Jonuk avinuk.

Jonas sušnairavo sutrikęs, kad tėtis ištarė tą kvailą ma-
lonybinį kreipinį.

Lilė kažką giliai mąstė.

– O kas bus, jeigu jie ten, Kitur, tą vieną iš dvynukų
pavadins, pavyzdžiui, Džonatanu? O mūsų bendruome-
nėje tą dvynuką, kuris liks čia, irgi pavadins Džonatanu,
ir tada bus du vaikai su tokiais pat vardais, ir jie *atrodys*
lygiai taip pat, ir vieną kurią nors dieną, galbūt, kai jie bus
šešiamėčiai, viena jų grupė nuvyks autobusu pasisvečiuo-
ti į kitą bendruomenę ir ten, toje bendruomenėje, *kitoje*
šešiamėčių grupėje, bus Džonatanas, kuris atrodys lygiai
taip pat, kaip šitas Džonatanas, ir tada galbūt auklėtojai
juos supainios ir parsiveš namo ne tą, ir galbūt tėvai šito
nepastebės, ir tada...

Ji nutilo pritrūkusi kvapo.

– Lile! – pasakė mama. – Man atėjo į galvą mintis. Gal-
būt, kai tau sueis dvylika, tave paskirs pasakų sekėja! Man
atrodo, mūsų bendruomenėje seniai nėra pasakų sekėjo.
Bet jeigu aš priklausyčiau Komitetui, be jokių abejonių,
tam darbui parinkčiau tave!

Lilė nusišypsojo.

Siuntėjas

– Aš sugalvojau dar geresnę istoriją, – paskelbė ji. –
O ką, jeigu iš tikrųjų mes visi būtume dvyniai ir šito nežinotume, ir tada Kitur būtų kita Lilė ir kitas Jonas, ir kitas mūsų tėtis, ir kitas Eišeras, ir kita Vyresniųjų vadovė, ir kita...

Tėtis atsiduso.

– Lile, – pasakė jis, – laikas į lovą.

XVIII SKYRIUS

— Siuntėjau, – kitą dieną paklausė Jonas, – ar jūs kada nors galvojote apie išėjimą?

– Ar turi galvoje mano paties pasišalinimą, ar apskritai šią temą?

– Turbūt ir tai, ir tai. Atsiprašau... Aš turėjau paklausti tiksliau. Bet pats gerai nežinau, ką turiu galvoje.

– Tada kol kas vėl atsisėsk. Nėra reikalo gulėti, kol mes kalbamės.

Jonas, kuris jau gulėjo išsitiesęs ant lovos, po šio klausimo vėl atsisėdo.

– Ko gero, retkarčiais apie tai pagalvoju, – pasakė Siuntėjas. – Kai mane užplūsta baisūs skausmai, galvoju apie pasišalinimą. Kartais man labai norėtūsi pateikti prašy-

mą, kad mane išleistų. Bet neturiu teisės šito daryti, kol nebus paruoštas naujas Saugotojas.

– Tai yra aš, – prislėgtu balsu ištarė Jonas. Jis nelaukė to meto, kada baigsis jo pratybos ir jis taps naujuoju Saugotoju. Jam jau buvo aišku, kad tai siaubingai sunkus vienišo žmogaus gyvenimas, tegul ir garbingas.

– Aš irgi negaliu prašyti, kad mane išleistų, – prisiminė Jonas. – Taip parašyta mano taisyklėse.

Siuntėjas pašaipiai nusijuokė.

– Žinau. Jie nukalė šias taisykles po anos nesėkmės prieš dešimt metų.

Jonas nuolat girdėdavo minint tą ankstesnę nesėkmę. Bet iš tikrųjų iki šiol taip ir nežinojo, kas prieš dešimt metų nutiko.

– Siuntėjau, – paprašė jis. – Papasakokit man, kas tada nutiko. Būkit geras.

Siuntėjas krūptelėjo.

– Išoriškai viskas buvo labai paprasta. Atėjo laikas rinkti būsimąjį Saugotoją – kaip ir tave. Rinkimai praėjo gana sklandžiai. Įvyko Ceremonija, rinkimai baigėsi. Minia džiūgavo – kaip ir dėl tavęs. Naujasis Saugotojas buvo sutrikęs ir truputį išsigandęs – kaip ir tu.

– Mano tėvai sakė, jog tai buvo mergaitė.

Siuntėjas linktelėjo.

Jonas pagalvojo apie savo draugę Fionaę ir sudrebėjo. Jis nenorėtų, kad jo švelnioji draugė kentėtų, kaip dabar kenčia jis, perimdamas prisiminimus.

– Kaip ji atrodė? – paklausė Jonas.

Siuntėjui, atrodo, buvo liūdna ją prisiminti.

– Ji buvo nuostabi mergina. Labai santūri ir romi. Protinga, imli. – Siuntėjas papurtė galvą ir giliai įkvėpė. – Supranti, Jonai, kai ji įžengė į šį kambarį, kai pasisakė, jog atėjusi pradėti ruoštis...

Jonas staiga nutraukė Siuntėjo sakinį:

– Ar galite pasakyti man jos vardą? Mano tėvai sakė, kad bendruomenėje nebeleidžiama jo ištarti. Bet gal jūs galite pasakyti jį man vienam?

Siuntėjas delsė atsakyti, atrodė, kad ištarti tą vardą garsiai jam yra baisi kančia.

– Jos vardas buvo Rozmarina, – pagaliau išgirdo Jonas.

– Rozmarina. Koks gražus vardas!

Siuntėjas kalbėjo toliau.

– Kai ji pirmąkart pas mane atėjo, atsisėdo tenai ant kėdės, kur ir tu pirmą dieną sėdėjai. Mes pasikalbėjome. Aš bandžiau viską paaiškinti kaip galėdamas suprantamiau.

– Taip, kaip ir man.

Siuntėjas liūdnai nusijuokė.

– Tuos dalykus nėra lengva paaiškinti. Viskas juk yra už patyrimo ribų. Bet aš stengiausi. O ji dėmesingai klausėsi. Prisimenu, kaip švietė jos akys.

Staiga Siuntėjas kilstelėjo galvą.

– Jonai, aš tau perteikiau prisiminimus, kurie, kaip sakiau, yra mano mėgstamiausi. Tačiau dar pluoštelis man jų liko. Prisimeni – kambarys, šeima, senelis ir močiutė?

Jonas linktelėjo. Žinoma, jis prisiminė.

– Taip, – pasakė jis. – Tai sukėlė tokius nuostabius jausmus. Sakėte, kad tai meilė.

– Tada tu gali suprasti, kad tą patį aš jaučiau Rozmari-
nai, – paaiškino Siuntėjas. – Aš ją mylėjau. Ir tau aš tą patį
jaučiu, – pridūrė jis.

– Kas jai atsitiko? – paklausė Jonas.

– Pradėjau su ja dirbti. Ji lengvai kaip ir tu perimdavo
prisiminimus. Buvo kupina entuziazmo. Be galo džiaugė-
si nauja patirtimi. Prisimenu, kaip ji juokdavosi.

Siuntėjas užsikirto ir nutilo.

– Kas atsitiko? – po minutės tylos vėl paklausė Jonas. –
Būkit geras, pasakykit.

Siuntėjas užsimerkė.

– Man širdis plyšo, Jonai, kai turėdavau perteikti jai
skausmą. Bet toks buvo mano darbas. Aš privalėjau tai
daryti – taip pat, kaip ir tau.

Kambaryje tyla. Jonas laukė. Pagaliau Siuntėjas vėl ėmė
pasakoti.

– Penkios savaitės. Tik penkios savaitės. Aš jai perda-
viau laimingų prisiminimų: skrydis karusele... išdaigau-
jantis su tavim kačiukas... iškyla. Kartais aš parinkdavau
viena ar kita, nes žinojau, kad ji ims juoktis, o juokas šia-
me kambaryje, kuris visad skendėdavo tyloje, man buvo
toks brangus. Bet ji buvo panaši į tave, Jonai. Ji norėjo
patirti viską. Suprato, kad tai jos pareiga. Taigi paprašė
manęs sunkesnių prisiminimų.

Jonas akimirką sulaukė kvapą.

– Bet turbūt jūs nepersiuntėt jai karo išgyvenimų, ar ne? Juk praėjo tik penkios savaitės.

Siuntėjas papurtė galvą ir atsiduso.

– Ne. Ir aš jai neperteikiau fizinio skausmo. Bet perteikiau vienatvę. Ir netektį. Perdaviau, ką išgyvena tėvai, kai iš jų atima vaiką. Tai buvo pirmi liūdni prisiminimai. Nuo jų ji apstulbo.

Jonas nurijo gumulą gerklėje. Ir Rozmarina, ir jos juokas jam ėmė rodytis tikri, jis įsivaizdavo ją gulinčią ant tos prisiminimų lovos, apstulbusią.

Siuntėjas kalbėjo toliau.

– Aš tada atsitraukiau, persiunčiau jai džiaugsmingesnių prisiminimų. Bet kai ji pažino skausmą, viskas pasikeitė. Mačiau tai iš jos akių.

– Jai nepakako drąsos? – spėjo Jonas.

Siuntėjas į šį klausimą neatsakė.

– Ji reikalavo, kad aš tęščiau darbą, kad jos netausčiau. Sakė, kad tai jos pareiga. Aš, aišku, supratau, kad ji teisi. Negalėjau prisiversti perteikti jai fizinio skausmo. Bet persiunčiau sielvartą. Skurdą, alkį, žiaurumą. Aš *privalėjau*, Jonai. Toks buvo mano darbas. O ji buvo išrinktoji.

Siuntėjas žvelgė į Joną, lyg maldaudamas atleidimo. Jonas paglostė jo rankas.

– Pagaliau vieną popietę mes užbaigėme tos dienos procedūrą. Ji buvo sunki. Stengiausi užbaigdamas perteikti ką nors laimingo ir džiugaus – taip ir su tavimi elgiuosi. Bet ji jau niekad nebesijuokdavo. Ji atsikėlė la-

bai tyli, suraukusi kaktą, lyg svarstydamą kažką lemtiną. Tada priėjo prie manęs ir apkabino. Ir pabučiavo į skruostą.

Jonas matė, kaip Siuntėjas brūkstelėjo sau per skruostą, lyg norėdamas apčiuopti prieš dešimtmetį paliktą Rozmarinos lūpų prisilietimą.

– Tą dieną ji iš čia, iš šio kambario, išėjo ir negrižo į savo būstą. Man per mikrofoną pranešė, kad ji nuėjo tiesiai pas Vyresniųjų vadovę ir paprašė, kad ją pašalintų.

– Bet tai prieštarauja taisyklėms! Saugotojas mokinyms negali prašyti, kad jį pašalintų.

– Taip parašyta tavo taisyklėse, Jonai. Bet jos taisyklėse to nebuvo. Ji paprašė, kad ją pašalintų, ir jie privalėjo tai padaryti. Aš jos daugiau nebemačiau.

Tai štai kokia toji nesėkmė, mąstė Jonas. Buvo akivaizdu, kad ji nepaprastai prislėgė Siuntėją. Bet galų gale nieko čia baisaus. Ir juk jis, Jonas, niekad taip nepadarys – niekad neprašys, kad jį pašalintų, kad ir kaip sunku jam būtų. Siuntėjui reikia pamainos, ir tam išrinko jį.

Staiga Jonui kilo kita mintis. Rozmariną nušalino labai anksti, pačioj pradžioj. O jeigu taip nutiktų jam? Jis jau visus metus kaupia prisiminimus.

– Siuntėjau, – paklausė jis, – žinau, jog man negalima prašytis, kad pašalintų. Bet jeigu kas nors atsitiktų – kokia nelaimė? Jeigu aš įkrisčiau į upę – kaip tas keturmetis Kalebas? Tiesa, tai nelabai įmanoma, nes aš geras plaukikas. Bet jeigu nemokėčiau plaukti ir įkrisčiau į upę, ir manęs neberastų? Tada vėl išrinktų naują Saugotoją, bet

jūs jau būtumėt netekęs tokios daugybės svarbių prisiminimų, taigi net jeigu jie ir išrinktų naują Saugotoją, daugybė prisiminimų jau būtų dingę, išskyrus tuos likučius, kurie jums dar liko? Ir kas tada, jeigu...

Staiga Jonas ėmė juoktis.

– Kalbu visai kaip ir mano sesė Lilė, – pralinks mėjęs pasakė jis.

Siuntėjas žiūrėjo į jį susirūpinęs.

– Tu gal nevaikščiok arti upės, drauguži, – pasakė jis. – Bendruomenė neteko Rozmarinos po penkių savačių, ir tai buvo baisi nelaimė. Nežinau, ką ji darytų, jeigu netektų tavęs.

– Kodėl tai buvo nelaimė?

– Man regis, sykį jau tau minėjau, – priminė Siuntėjas, – kad po jos netekties, žmonėms sugrižo prisiminimai. Jeigu tu nuskęstum upėje, Jonai, tavo prisiminimai kartu nenuskęstų. Atmintis yra *amžina*. Rozmarina kaupė prisiminimus tik penkias savaites, ir daugiausiai jie buvo geri. Bet buvo ir keletas siaubingų, kurie ją taip paveikė. Kurį laiką jie veikė ir visą bendruomenę. Visi tie *jausmai!* Niekas anksčiau jų nebuvo patyręs. Mane patį toji prarastis ir toji nesėkmė taip prislėgė, kad aš nė nemėginau jiems visiems padėti. Be to, aš buvau supykęs.

Siuntėjas valandėlę sėdėjo tylus, kažką svarstydamas.

– Supranti, – pagaliau ištarė, – jeigu jie netektų *tavęs* su visais tais prisiminimais, kuriuos tu jau turi, visi tie prisiminimai vėl grįžtų jiems.

Jonas kreivai šyptelėjo:

Siuntėjas

– Jie šito nepakęstų.

– Žinoma, kad nepakęstų. Nežinotų, kaip jiems elgtis.

– Jeigu aš būčiau jų vietoje, prašyčiau, kad *jūs* man padėtumėt, – atsidūsėjęs pasakė Jonas.

Siuntėjas linktelėjo.

– Manau, – lėtai ištarė jis, – kad galėčiau...

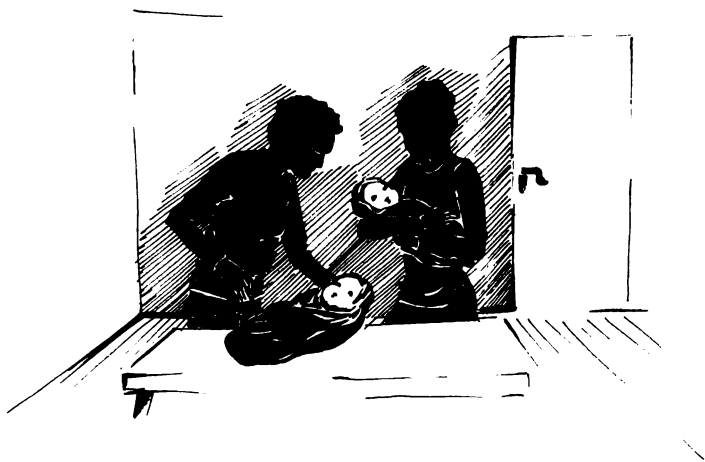
– Ką galėtumėt?

Siuntėjas vis dar buvo paskendęs mintyse. Po valandėlės pasakė:

– Jeigu upės srovė tave iš mūsų išplukdytų, manau, aš galėčiau padėti bendruomenei, kaip padėjau tau. Tai įdomi mintis. Turiu dar šiek tiek pamąstyti. Galbūt pasikalbėsime apie tai kitą kartą, ne dabar. Džiaugiuosi, kad tu geras plaukikas, Jonai. Bet nevaikščiok labai arti upės.

Jis nusijuokė, bet juokas nebuvo linksmas. Atrodė, kad jo mintys klaidžioja kitur, o akys labai susirūpinusios.

XIX SKYRIUS

Jonas žvilgtelėjo į laikrodį. Jiedu su Siuntėju visad turėdavo tiek daug darbo, kad labai retai šitaip, kaip dabar, sėdėdavo ir kalbėdavosi.

– Atsiprašau, kad dėl mano klausimų praradome tiek daug laiko, – pasakė Jonas. – Aš ketinau tik paklausti jūsų apie pašalinimą, nes šiandien mano tėtis turi pašalinti vieną naujaveikį. Vieną iš dvynukų. Turi išrinkti, kuris iš jų liks ir kurio atsisakyti. Tą paprastai nulemia svoris, – Jonas vėl žvilgtelėjo į laikrodį. – Tiesą sakant, manau, kad dabar jis jau viską baigęs. Manau, kad viskas įvyko iš ryto.

Siuntėjo veidas akimirką sustingo.

– O, kad jie nebūtų šito darę! – tyliai, tarsi pats sau, ištarė jis.

– Bet juk negali bendruomenėje būti dviejų visiškai vienodų žmonių! Tik pagalvokit, kiek tai sukeltų sumaištis! – nusijuokė Jonas. – Norėčiau tai pamatyti, – lyg pagavęs naują mintį, pridūrė jis.

Jis įsivaizdavo, kaip jo tėtis atlieka tą ceremoniją, kaip nuprausia ir nuramina tą kūdikį. Jo tėvas toks švelnus.

– Gali pamatyti, – pasakė Siuntėjas.

– Ne, – atsakė Jonas. – Jie vaikams neleidžia stebėti. Tai labai asmeniška.

– Jonai, – pasakė Siuntėjas, – žinau, kad tu labai atidžiai skaitei savo, kaip būsimo Saugotojo, instrukcijas. Ar tu neprisimeni, kad tau leidžiama bet kurį žmogų bet ko klausti ir prašyti?

Jonas linktelėjo.

– Taip, bet...

– Jonai, kai mes viską baigsime, tu tapsi naujuoju Saugotoju. Galėsi skaityti knygas, turėsi visą atmintį. Tau bus leidžiama *viskas*. Tai tavo pasirengimo dalis. Jeigu nori stebėti, kaip kas nors pašalinama, tau tik reikia to paprašyti.

Jonas krūptelėjo.

– Gerai, gal taip ir padarysiu. Bet šįkart jau per vėlu. Neabejoju, kad viskas įvyko jau šį rytą.

Tada Siuntėjas jam pasakė vieną dalyką, kurio jis nežinojo.

– Visos uždaros ceremonijos yra įrašinėjamos. Jos yra Uždarųjų įrašų salėje. *Ar tu nori pamatyti, kas įvyko šį rytą?*

Jonas nežinojo, ką atsakyti. Baiminosi, jog tėčiui nepatiks, kad jis stebi tai, kas labai asmeniška.

– Manau, tu turėtum tai pamatyti, – tvirtai pasakė jam Siuntėjas.

– Ką gi, gerai, – pasakė Jonas. – Pasakykite, kaip.

Siuntėjas pakilo nuo krėslo, nuėjo prie mikrofono ir pasuko jungiklio rodyklę ties žodžiu ĮJUNGTA.

Tučtuojau pasigirdo balsas:

– Klausau, Saugotojau. Kuo galiu jums padėti?

– Norėčiau pamatyti, kaip šį rytą buvo atsisakyta vieno iš dvynukų.

– Palaukite minutę. Ačiū už nurodymą, Saugotojau.

Virš mygtukų eilės Jonas išvydo ekraną. Iš pradžių matėsi banguojančios linijos, paskui pasirodė keletas skaičių, tada data ir valandos. Jis apstulbo ir susižavėjo, kad jam tokie dalykai prieinami, ir nustebo, kad to nežinojo.

Staiga ekrane pamatė mažą belangį kambarį, kuriame stovėjo tik lova, stalas, keletas įrankių ant stalo – Jonas atpažino svarstyklės, nes buvo jas matęs per savanoriškos veiklos valandas Ugdymo centre, – ir spintelė. Ant grindų matė pilką kilimėlį.

– Visai paprastas kambarys, – pakomentavo Jonas. – Maniau, viskas vyksta Auditorijoje, kad kas nori galėtų dalyvauti. Visi Senuoliai eina į Išėjimo ceremonijas. Bet kadangi tai tik naujaveikis, tikriausiai ne...

– Ššš, – išmeigęs akis į ekraną nutildė Joną Siuntėjas.

Į kambarį įėjo Jono tėvas, apsivilkęs ugdytojo uniformą, ant rankų sūpuodamas į minkštą antklodę suvy-

niotą naujaveikį. Paskui jį pro duris įžengė moteris su uniforma, nešdama kitą naujaveikį, suvyniotą į panašią antklodę.

– Tai mano tėtis, – sušnibždėjo Jonas, tarsi bijodamas pažadinti mažylius, jeigu kalbėtų garsiai. – O toji kita ugdytoja yra jo padėjėja. Ji vis dar mokinė, bet netrukus jau baigs.

Abu ugdytojai išvyniojo visai vienodus naujaveikius iš antklodėlių ir paguldė juos ant lovos. Abu buvo nuogi. Jonas matė, kad abu yra berniukai.

Susižavėjęs stebėjo, kaip jo tėtis švelniai padėjo vieną, paskui kitą ant svarstyklių ir abu pasvėrė.

Išgirdo, kaip tėtis nusijuokė.

– Puiku, – pasakė tėtis moteriai, – išsyk pamaniau, kad jie, ko gero, bus visiškai vienodo svorio. *Tokiu atveju* būtų problema. Tačiau štai šis, – vėl suvyniojęs kūdikį į antklodę padavė jį padėjėjai, – sveria lygiai šešis svarus. Taigi galite jį nuprausti, aprengti ir nešti į centrą.

Moteriškė paėmė kūdikį ir išėjo pro tas pačias duris.

Jonas stebėjo, kaip jo tėtis pasilenkė virš lovos prie knerkiančio naujaveikio.

– O tu, mažylėli, sveri tik penkis svarus ir dešimt uncijų. *Neūžauga!*

– Tokiu balsu jis kalbina Gabrielį, – šypsodamasis tarė Jonas.

– Žiūrėk toliau, – paragino Siuntėjas.

– Dabar jis jį nupraus ir nuramins, – pasakė Jonas. – Jis man pasakojo.

– Apsiramink, Jonai, – keistu balsu subarė Siuntėjas. –
Žiūrėk toliau.

Jonas paklusniai sutelkė dėmesį į ekraną ir laukė, kas bus toliau. Ši procedūros dalis jį labiausiai domino.

Tėtis nususuko ir atidarė spintelę, išsiėmė švirksštą ir mažą buteliuką. Labai susikaupęs įsmeigė į buteliuką adatą ir ėmė traukti į švirksštą skaidrų skystį.

Jonas užjausdamas suvirpėjo. Jis buvo pamiršęs, kad naujavaikiai turi būti paskiepyti. Jis pats nekenė skiepy, nors žinojo, kad jie yra būtini.

Ir labai nustebo, kai tėtis ėmė rūpestingai taikytis adata į naujavaikio viršugalvį ir įdūrė į pulsuojančią odelę. Kūdikis knirkstelėjo ir ėmė tyliai verkti.

– Kodėl jis...

– Ššš, – griežtai pasakė Siuntėjas.

Tėtis prakalbo, ir Jonas suvokė, kad girdi atsakymą į klausimą, kurio buvo išsižiojęs klausti. Vis dar tuo ypatingu, malonių balsu tėtis kalbėjo: „Suprantu, suprantu. Skauda, mažylėli. Bet turėjau leisti į veną, o tavo rankelės vena... kur ten ją apčiuopsi.

Jis labai lėtai spaudė švirksšto stūmoklį, kol visas skystis sutekėjo į viršugalvį.

– Štai ir viskas. Juk ne taip ir bloga, ar ne? – girdėjo Jonas džiugų savo tėvo balsą. Pasisukęs į šoną numetė švirksštą į metalinę lėkštelę.

Dabar tai jau jis nupraus jį ir nuramins, pagalvojo Jonas, supratęs, kad vykstant tai ceremonijai Siuntėjas nenori kalbėti.

Stebėdamas toliau išvydo, kad naujavaikis nebeverkia, o tik trūkčioja rankutes ir kojas. Paskui suglebo. Galvutė nusviro į šoną, akutės liko pusiau pramerktos. Ir visai nutilo.

Jonas keistai visas sudrebėjo, atpažinęs tuos judesius ir pozą, ir veido išraišką. Jis buvo tai matęs anksčiau. Tik negalėjo prisiminti kur.

Spoksojo į ekraną ir laukė, kas dabar atsitiks. Bet nieko neatsitiko. Mažasis dvynukas gulėjo ir nejudėjo. Tėtis tvarkėsi. Sulankstė antklodėlę. Uždarė spintelę.

Jonas ir vėl – kaip ir tada žaidimų aikštelėje – pajuto, kad jam atėmė žadą. Ir mintyse jam šmėkstelėjo šviesiaplaukis, kruvinas, mirštantis kareivis. Atmintis atgijo.

„Jis jį nužudė! Mano tėtis nužudė!“ – ištarė sau Jonas, priblokštas to suvokimo. Ir sustingęs toliau spoksojo į ekraną.

Tėtis išvalė kambarį. Tada nuo grindų pakėlė nedidelę kartoninę dėžutę, pastatė ją ant lovos ir įdėjo į ją suglebusį kūnelį. Ir sandariai uždengė.

Paėmęs dėžę nunešė į kitą kambario galą. Atidarė mažas dureles sienoje. Jonas už tų durelių įžiūrėjo tamsą. Jam pasirodė, kad tai toks pat nuleidžiamasis vamzdis kaip jų mokykloje, į kurį buvo metamos visokios atliekos.

Tėtis nuleido į tą vamzdį kartoninę dėželę su kūneliu ir smarkiai stumtelėjo.

– Ate ate, mažylėli, – dar išgirdo Jonas tėvo balsą, o paskui pamatė jį išeinant iš kambario. Ir vaizdas ekrane išnyko.

Siuntėjas atsisuko į Joną. Visai ramiai jis apibendrino šios dienos įspūdžius.

– Kai per garsiakalbį išgirdau, jog Rozmarina pasiprašė, kad ją pašalintų, jie įjungė kasetę, kad regėčiau visą procesą. Ir pamačiau ją – tai buvo mano paskutinis žvilgsnis į tą nuostabų vaiką, – pamačiau ją laukiančią. Jie įnešė švirksštą ir paprašė jos atsiraitoti rankovę.

Tau pasirodė, Jonai, kad galbūt jai stigo drąsos. Aš neišmanau, kas yra drasa, ką ji reiškia. Aš tik žinau, kad sėdėjau čia pastėręs iš siaubo. Nelaimingas ir bejėgis. Ir girdėjau, kaip Rozmarina jiems pasakė, kad norėtų pati sau susileisti tą skystį.

Ir ji tai padarė. Aš nežiūrėjau. Aš nusigrėžiau.

Siuntėjas pasisuko į Joną.

– Tai štai kaip, Jonai. Tu norėjai sužinoti, kaip žmogus pašalinamas, – karčiai ištarė jis.

Jonui atrodė, tarsi kažkas plyšta jo viduje, tarsi kažkas, kabindamasis nagais, skausmingai ropoja laukan ir tuoj tuoj išsiverš su ašaromis.

XX SKYRIUS

— Neisiu! Aš neisiu namo! Jūs manęs nepriversite! –
Jonas rauduoja ir šaukė, ir daužė kumščiais lovą.

– Sėskis, Jonai, – tvirtu balsu paliepė Siuntėjas.

Jonas pakluso. Apsiašarojęs, krūpčiodamas jis atsisėdo ant lovos krašto. Stengėsi nežiūrėti į Siuntėją.

– Gali šiandakt čia nakvoti. Noriu su tavimi pasikalbėti. Tačiau tu privalai nutilti, kol perspėsiu tavo tėvus. Niekas neturi girdėti tavo verksmo.

Jonas pakėlė įtūžusias akis.

– Niekas negirdėjo ir to mažojo dvyňuko verksmo! Niekas, tik mano tėvas! – Ir jis vėl prapliupo raudoti.

Siuntėjas tyliai laukė. Pagaliau Jonui pavyko nusiraminti ir jis sėdėjo susigūžęs, krūpčiojančiais pečiais.

Siuntėjas nuėjo prie mikrofono ir įjungė.

– Klausau, Saugotojau. Kuo galiu jums padėti?

– Praneškite naujojo Saugotojo šeimos dariniui, kad jis šiųnakt nakvos pas mane, mums reikia papildomai padirbėti.

– Aš tuo pasirūpinsiu, sere. Ačiū jums už nurodymą, – atsiliepė balsas.

– Aš tuo pasirūpinsiu, sere. Aš tuo pasirūpinsiu, sere, – rūščiai, sarkastiškai mėgdžiojo Jonas. – Aš padarysiu viską, ką liepsite, sere. Aš nužudysiu, ką tik reikės, sere. Gal pasenusius? Gal ką tik gimusius? Mielai juos nužudysiu, sere. Ačiū jums už nurodymus, sere. Kuo galėčiau jums... – Jonas nebegalėjo liautis.

Siuntėjas čiuptelėjo jį už peties. Jonas nutilo ir įsmeigė žvilgsnį į Siuntėją.

– Klausyk, Jonai. Jie kitaip negali. *Jie nieko nežino.*

– Jūs man tą jau sakėte.

– Sakiau, nes tai yra tiesa. Taip jie visi ir gyvena. Toks gyvenimas jiems sukurtas. Taip ir tu pats būtum gyvenęs, jeigu nebūtų tavęs išrinkę mano pasekėju.

– Bet jis man *melavo!* – sukūkčiojo Jonas.

– Jam taip buvo liepta, o daugiau jis nieko nežino.

– O jūs? Ar jūs irgi man meluojate? – beveik iškošė pro dantis Jonas.

– Man suteikta teisė meluoti. Bet aš niekad tau nemelavau.

Jonas vėl įsmeigė į Siuntėją akis.

– Ar visi pašalinami vienodai? Ir tie, kurie tris kartus sulaužo taisykles? Ir senuoliai? Ar senuolius jie irgi nužudo?

– Taip.

– O kaip tada Fiona? Ji myli senuolius! Ji rengiasi būti jų prižiūrėtoja. Ar ji tai žino? Ką ji darys, kai sužinos? Kaip jinais jausis? – atkalia plaštaka Jonas nusibraukė ašaras.

– Fiona jau išdėstė pašalinimo meną, – atsakė jam Siuntėjas. – Toji tavo rusvaplaukė draugužė labai stropi. Tačiau jausmai į jos mokymo programą neįeina.

Jonas apglėbė save rankomis ir lingavo pirmyn atgal.

– Ką man daryti? Aš negaliu ten grįžti! Negaliu!

Siuntėjas atsistojo.

– Pirmiausia, užsisakysime vakarienę. Tada pavalgysim.

Jonas vėl išgirdo grasų, pašaipų savo balsą:

– O tada pasidalinsime jausmais?

Nusiminęs Siuntėjas liūdnai, skausmingai nusijuokė.

– Jonai, tik mudu – tu ir aš – *turime* jausmus. Beveik metai mes jais dalinamės.

– Atleiskit, Siuntėjau, – liūdnai ištarė Jonas. – Nenoriu elgtis taip nepakenčiamai. Tik jau ne su jumis.

Siuntėjas apglėbė sulinkusius Jono pečius.

– O kai pavalgysim, – tarė jis, – sukursime planą.

Jonas sumišęs pakėlė galvą.

– Kokį planą? Negalima. Mes nieko negalime padaryti. Ir taip visad būdavo. Iki manęs, iki jūsų, iki tų, kurie čia buvo prieš jus. Ir tolyn, vis tolyn ir tolyn į praeitį. – Jo balsas išvinguriavo įprastą frazę.

– Jonai, – po valandėlės pasakė Siuntėjas, – iš tikrųjų taip visada būdavo, ir atrodo, kad tai amžina. Tačiau at-

mintis mums byloja, kad *ne visada* taip buvo. Kažkada žmonės turėjo jausmus. Mudu esame tai perėmę, todėl žinome. Žinome, kad kažkada egzistavo ir pasididžiavimas, ir liūdesys, ir...

– Ir meilė, – prisiminęs taip jį paveikusių šeimos sceną, pridūrė Jonas. – Ir skausmas. – Jis vėl pagalvojo apie tą kareivį.

– Sunkiausias dalykas Atminties Saugotojui yra ne skausmas. Sunkiausia, kad saugai prisiminimus vienas. Jais reikia dalintis.

– Aš ir ėmiau su jumis dalintis, – norėdamas paguosti Siuntėją pasakė Jonas.

– Teisingai. Ir tie kartu su tavimi praleisti metai priverstė mane suprasti, jog kažkas turi pasikeisti. Ilgus metus aš tai jaučiau, bet viskas atrodė taip beviltiška. O dabar aš pirmą kartą pagalvojau, kad turėtų būti kokia nors išeitis, – lėtai kalbėjo Siuntėjas. – Ir tu atkreipei mano dėmesį vos prieš... – Jis žvilgtelėjo į laikrodį. – Vos prieš dvi valandas.

Jonas žiūrėjo į jį ir klausėsi.

Buvo jau naktis. O jiedu kalbėjosi ir kalbėjosi. Jonas sėdėjo susisupęs į Siuntėjo mantiją, tokią mantiją, kurią vilkėjo tik Vyresnieji.

Tai, ką jie planavo, buvo įmanoma. Beveik įmanoma. Jeigu nepavyktų, greičiausiai jį nužudytų.

Na ir kas? Jeigu jis pasiliktų, jo gyvenimas neturėtų jokios vertės.

– Taip, – pasakė jis Siuntėjui, – aš tai padarysiu. Manau, kad įstengsiu. Bent jau pabandysiu. Bet noriu, kad ir jūs eitumėt su manimi.

Siuntėjas papurtė galvą.

– Jonai, – pasakė jis, – mūsų bendruomenė iš kartos į kartą pavedė savo Saugotojui laikyti visus jų prisiminimus. Pastaraisiais metais daugelį jų aš persiunčiau tau. Ir nebegaliu jų atsiimti. Nebėra kaip jų atsiimti, kai esi atidavęs. Taigi jeigu tu ištrūksi, jeigu tau pasiseks... ir, Jonai, tu žinai, kad niekad nebegalėsi grįžti...

Jonas iškilmingai linktelėjo. Tai buvo pats baisiausias momentas.

– Taip, – atsakė jis, – žinau. Bet jeigu jūs eitumėt su manimi...

Siuntėjas papurtė galvą ir rankos mostu nutildė Joną.

– Jeigu tu ištrūksi, jeigu tu atsidursi anapus, jei atsidursi Kitur, tada mūsų bendruomenė turės priimti visą tą prisiminimų našta, kurią tu už juos nešei. Manau, kad jie įstengs ir kad įgis išminties. Bet jiems bus labai sunku. Kai netekome Rozmarinos prieš dešimt metų ir jos prisiminimai grįžo pas žmones, visus apėmė panika. O palyginti su tavimi, ji saugojo dar tiek nedaug. Kai tavo prisiminimai sugrįš, žmonėms reikės pagalbos. Prisimeni, kaip aš tau iš pradžių padėjau, kai viskas buvo taip nauja?

Jonas linktelėjo.

– Iš pradžių buvo baugu. Ir labai skaudėjo.

– Tada tau reikėjo manęs. O dabar reikės jiems.

– Nieko nebus. Jie suras ką nors kitą, kas užims mano vietą. Jie išsirinks naują Saugotoją.

– Nėra nė vieno pasirengusio tokiems mokslams, kol kas nėra. Žinoma, jie skubės ką nors išrinkti. Bet aš nepažįstu nė vieno kito vaiko, kuris turėtų tokių ypatybių...

– Yra tokia mergaitė pilkomis akimis. Bet jai dar tik šešeri.

– Teisingai. Žinau, ką tu turi galvoj. Jos vardas Katerina. Bet ji dar per maža. Taigi jiems *teks nešti* tą atminties našlą.

– Noriu, kad jūs eitumėt, – maldavo Jonas.

– Ne. Aš turiu pasilikti čia, – tvirtai ištarė Siuntėjas. – Aš taip nusprendžiau, Jonai. Jeigu eisiu su tavimi, ir mes abu išsinešime *visą* apsaugą nuo prisiminimų, bendruomenė liks be niekieno pagalbos. Prasideš chaosas. Jie sunaikins patys save. Aš negaliu išeiti.

– Siuntėjau, – pasakė Jonas, – nei jums, nei man nėra ko *rūpintis* likusiais.

Siuntėjas klausiamai nusišypsojo. Jonas nuleido galvą. Žinoma, jais reikia rūpintis. Visais reikia rūpintis.

– Ir, šiaip ar taip, Jonai, – atsiduso Siuntėjas, – aš to neįveikčiau. Dabar aš labai išsekęs. Ar tu žinai, kad aš jau nebeskiriu spalvų?

Jonui dilgtelėjo širdį. Jis paėmė Siuntėją už rankos.

– Spalvos dabar yra tavo, – pasakė jam Siuntėjas. – Ir tu esi drąsus. Aš palaikysiu tavo jėgą.

– Prieš metus, – priminė jam Jonas, – kai tik man suėjo dvylika, kai tik pradėjau skirti pirmąsias spalvas, jūs man

sakėte, kad jūsų pradžia buvo visai kitokia, bet kad aš šito dar neįstengsiu suprasti.

Siuntėjas nušvito.

– Taip, teisingai. Ir žinai, Jonai, netgi žinodamas tiek, kiek žinai dabar, netgi su visais tais prisiminimais, kuriuos jau turi, – *vis tiek* nesuprastum. Kadangi aš esu truputį savanaudis. Aš nieko iš tos pradžios tau nepersiuočiau. Norėjau viską pasilikti sau iki galo.

– Ką pasilikti?

– Kai buvau berniukas, jaunesnis už tave, pradėjau kaip jausti. Bet tai nebuvo gebėjimas matyti anapus. Tai buvo kas kita, aš galėjau *girdėti* anapus...

Jonas suraukė kaktą bandydamas suvokti.

– Ką jūs girdėdavot? – paklausė jis.

– Muziką, – šypsodamasis atsakė Siuntėjas. – Aš pradėjau girdėti išties kažką stebuklinga, ir tai vadinasi muzika. Aš tau šiek tiek jos perteiksiu prieš išeidamas.

Jonas pabrėžtinai papurtė galvą.

– Ne, Siuntėjau, – pasakė jis. – Noriu, kad jūs ją pasiliktumėt, kad turėtumėt, kai aš išeisiu.

Kitą rytą Jonas parėjo namo, linksmai pasisveikino su tėvais ir lyg niekur nieko pamelavo, kaip jis šiąnakt buvo užsiėmęs ir kaip buvo malonu.

Jo tėvas irgi šypsojosi ir taip pat lyg niekur nieko pamelavo, koks jis vakar dieną buvo užsiėmęs ir kaip buvo malonu.

Mokykloje per visas pamokas Jono galvoje sukosi mintys apie sumanymą, kuris atrodė visiškai paprastas. Jonas su Siuntėju iki vidurnakčio viską vis iš naujo ir iš naujo aptarinėjo.

Per likusias dvi savaites, iki Gruodžio ceremonijos, Siuntėjas perteiks Jonui į atmintį visus prisiminimus, susijusius su drąsa ir stiprybe. Jam šių dalykų prireiks, tai padės Jonui surasti tą kitą pasaulį – Kitur. Nė vienas iš jų neabejojo, kad toks pasaulis egzistuoja. Jie žinojo, jog tai bus labai sunki kelionė.

Tada, vidurnaktį prieš pat ceremoniją, Jonas slapta paliks savo būstą. Šis momentas turbūt pats pavojingiausias, nes griežtų griežčiausiai buvo uždrausta piliečiams išeiti iš namų naktį – išskyrus tarnybiniais reikalais.

– Aš išseisiu patį vidurnaktį, – pasakė Jonas. – Tuo metu Atliekų surinkėjai jau bus surinkę vakarienės likučius iš visų būstų, o Kelių priežiūros tarnybai bus dar per anksti pradėti darbą. Taigi niekas manęs nematys, nebent kas nors bus išėjęs kokiais neatidėliotinais reikalais.

– Nežinau, ką tau reiktų daryti, jeigu kas nors pamatytų, Jonai, – kalbėjo Siuntėjas. – Žinoma, mano atminty yra įvairių pabėgimo situacijų. Istorijos tėkmėje žmonėms teko gelbėtis nuo visokių baisių dalykų. Bet kiekviena tokia situacija būna skirtinga. Tokios kaip ši mano atminty nėra.

– Aš būsiu budrus, – pasakė Jonas. – Niekas manęs nepamatys.

– Kaip Saugotojo mokinys tu jau esi labai gerbiamas. Taigi manau, kad labai įkyriai niekas tavęs neklausinėtų.

– Pasakyčiau, kad einu su labai svarbiais Saugotojo pavedimais. Sakyčiau, kad dėl jūsų kaltės tokį vėlyvą metą aš ne namuose, – pasierzino Jonas.

Jiedu abu truputį nervingai nusijuokė. Bet Jonas buvo įsitikinęs, kad galės išslinkti nematomas iš namų, pasiėmęs ryšulį drabužių. Tyliai tylutėliai nusistums iki upės savo dviratį ir paliks jį ten paslėpęs krūmuose, o šalia padės susuktus drabužius.

Tada per tamsą pėsčias tyliai nusigaus iki Siuntėjo namų.

– Naktį čia patarnautojų nebūna, – paaiškino Siuntėjas. – Duris aš paliksiu neužrakintas. Tu paprasčiausiai įsmuksi į kambarį. Aš tavęs lauksiu.

Jo tėvai prabudę pamatys, kad jis išėjęs. Ant Jono lovos ras linksmą raštelį, kad atsikėlė su tamsa, norėdamas pasivažinėti prie upės, kad grįš tiesiai į ceremoniją.

Jo tėvai gal supyks, bet neišsigąs. Pagalvos, kad jis pasiėlgė egoistiškai, ir nuspręs jį išbarti vėliau.

Dar kiek palūkuriuos širsdami, bet galų gale gaus išeiti į ceremoniją, pasiėmę tik Lilę.

– Jie niekam nieko nesakys, – įsitikinęs kalbėjo Jonas. – Ir nekreips dėmesio į mano įžūlumą, nes tai mes tų šešėlių jiems kaip tėvams. Kita vertus, visi bus taip įsitraukę į ceremoniją, kad galbūt nė nepastebės, jog manęs nėra. Dabar, kai man jau dvylika ir rengiuosi suaugusiojo

gyvenimui, nebeprivalau sėdėti su savo bendraamžiais. Taigi Eišeras manys, kad aš su savo tėvais arba su jumis...

– O tavo tėvai pagalvos, jog tu su Eišeru arba su mamimi...

Jonas patraukė pečiais.

– Praeis gerokai laiko, kol kas nors susivoks, jog manęs niekur nėra. O jūs ir aš tada jau būsime toli.

Anksti iš ryto Siuntėjas užsisakys per mikrofoną mašiną ir vairuotoją. Jis dažnai lankydavo kitas bendruomenes, susitikdavo su jų Vyresniaisiais – jis buvo atsakingas už visus aplinkinius rajonus. Taigi tai nebus visiškai netikėtas išvykimas.

Siuntėjas paprastai Gruodžio ceremonijoje nedalyvavo. Pernai dalyvavo tik todėl, kad buvo išrinktas Jonas, o jis prisidėjo prie tų rinkimų. Tačiau šiaip jis gyveno visai atskirai nuo bendruomenės. Niekas nesistebės, kad jo nėra ar kad jis pasirinko tokią dieną savo vizitams.

Kai atvyks mašina, Siuntėjas išsiųs vairuotoją ko nors parnešti. Kol jo nebus, Siuntėjas padės Jonui pasislėpti mašinos bagažinėje. Kartu su juo paslėps maisto paketą, kurį sukaups per kitas dvi savaites pasilikdamas po truputį nuo savo patiekalų.

Prasidės ceremonija, visa bendruomenė sėdės ten, o tuo metu Jonas su Siuntėju jau bus kelyje.

Apie vidurdienį paaiškės, kad Jonas dingęs, ir tai sukels didelį susirūpinimą. Tačiau ceremonija tęsis – neįmanoma įsivaizduoti, kad ji dėl ko nors nutrūktų. Tačiau jau bus išsiųsti žmonės jo ieškoti.

Tuo metu, kai ras jo dviratį ir drabužius, sugriš Siuntėjas. Jonas tada jau kelias tolyn, kelias Kitur.

Sugrižęs Siuntėjas ras bendruomenę sutrikusią ir išsigandusią. Susidūrę su tokia situacija pirmą kartą ir neturėdami jokių prisiminimų, iš kurių galėtų pasisemti paguodos arba išminties, jie nežinos, ką daryti, ir kreipsis į jį patarimo.

Jis nueis į Auditoriją, kur dar visi bus susirinkę. Įžengs į sceną ir lieps jo paklausti.

Jis iškilmingai praneš, kad Jonas nuskendo upėje, ir tučtuoju pradės Prarasties ceremoniją.

„Jonas, Jonas!“ – kartos visi balsiai, kaip tada kartojo Kalebo vardą. Siuntėjas vadovaus visai tai skanduotei. Ir visi kartu ištrins Joną iš savo gyvenimo, unisonu kartodami jo vardą vis lėčiau, tyliau ir tyliau, kol jis pradės nykti, kol iš jo teliks tiktai šnabždesys, ir pasibaigus tai ilgai dienai, vardas dings amžinai ir niekas jau jo neminės.

Jų dėmesį atitrauks vis augantis rūpestis dėl juos pačius prislėgusios atminties naštos. Siuntėjas jiems padės.

– Taip, suprantu, kad jiems reikės jūsų, – baigiantis jų pokalbiui ir planavimui, pasakė Jonas. – Bet ir man jūsų reikės. Prašau, eime su manim. – Net ir po šio gailaus prašymo Jonas žinojo, koks bus atsakymas.

– Mano darbas baigsis, – švelniai atsakė Siuntėjas, – kai aš padėsiu bendruomenei pasikeisti ir tapti visaverte. Aš tau labai dėkingas, Jonai, nes be tavęs niekad nebūčiau

suvokęs, kaip padėti jai pasikeisti. Bet tavo uždavinys dabar yra pabėgti. O mano uždavinys – pasilikti.

– Bet ar jūs *nenorite* būti su manimi, Siuntėjau? – liūdnai paklausė Jonas.

Senasis jį apkabino.

– Aš tave myliu, Jonai, – pasakė jis. – Bet man reikia kitur. Kai baigsiu darbą, noriu atsidurti pas savo dukrą.

Jonas sėdėjo įsmeigęs gailų žvilgsnį į grindis. Dabar jis nustebęs pakėlė galvą.

– Nežinojau, kad jūs turėjote dukterį, Siuntėjau! Jūs man sakėt, kad turėjote sutuoktinę. Bet nežinojau apie jūsų dukrą.

Siuntėjas nusišypsojo ir linktelėjo. Per tuos ilgus kartu praleistus mėnesius Jonas pirmą kartą pamatė Siuntėją iš tikrųjų laimingą.

– Jos vardas Rozmarina, – pasakė Siuntėjas.

XXI SKYRIUS

Viskas bus gerai. Jiems turėtų pasisekti, visą dieną kartojo ir kartojo sau Jonas.

Tačiau tą vakarą viskas pasikeitė. Viskas, ką jie buvo taip kruopščiai apgalvoję, sugriuvo.

Tą naktį Jonas buvo priverstas bėgti. Jis paliko būstą iškart, kai tik sutemo ir bendruomenė nurimo. Buvo nepaprastai pavojinga, nes kai kurios tarnybos dar dirbo, tačiau jis sėlino tyliai, stengdamasis nepakliūti į apšviestą erdvę, pro būstus su užgesusiais langais, per tuščią Centrinę aikštę, judėjo upės link. Kitapus aikštės naktinio dangaus fone jis pamatė Senuolių namų kontūrus, už kurių stovėjo tas priestatas. Tačiau jis negalėjo ten sustoti. Nebuvo laiko. Kiekviena minutė dabar brangi,

kiekvieną minutę jis privalo nusigauti kuo toliau nuo bendruomenės.

Dabar jis buvo ant tilto, susigūžęs tvirtai mynė dviračio pedalus. Apačioje matė teliūskuojant tamsius vandenis.

Keista, bet jis nejautė jokios baimės, jokio gailėsčio, kad palieka bendruomenę. Tačiau be galo liūdėjo, kad tenka skirtis su artimiausiu draugu. Suprato, kad tokią pavojaus valandą privalo laikytis visiškai tyliai, bet širdimi ir mintimis jis šūktelėjo jam ir vylėsi, jog Siuntėjas, gebantis girdėti anapus, išgirs, kad Jonas su juo atsiveikino.

Tai atsitiko per vakarienę. Jų šeima kaip visuomet sėdėjo prie stalo: Lilė kažką čiauškėjo, mama su tėčiu tradiciškai pasakojosi (ir melavo – Jonas dabar tai žinojo), kaip praėjo diena. Šalimais ant grindų laimingas, kažką būbuodamas žaidė Gabrielis, vis pakeldamas džiugias akis į Joną, – buvo akivaizdu, jog jis džiūgauja, kad Jonas, taip netikėtai vakar dingęs, šiandien vėl sugrįžo į būstą.

Tėtis žvilgtelėjo į mažylį.

– Pasidžiauk, pasidžiauk, pupuli, – pasakė jis. – Šiąnakt svečiuojiesi pas mus paskutinį kartą.

– Ką tu nori pasakyti? – paklausė Jonas.

Tėtis liūdnei atsiduso.

– Na, kaip matei šįryt, kai tu grįžai, Gabrielio pas mus nebuvo, nes nakčiai jį palikome Ugdyimo centre. Atrodė, kadangi tavęs nebus, labai gera proga jį vėl išbandyti. Jis jau taip gerai miegodavo.

– Ir... negi nepasitvirtino? – susirūpinusi paklausė mama.

Tėtis gailiai nusijuokė.

– Nesuprantamas daiktas. Tai buvo katastrofa. Jis, atrodo, verkė kiaurą naktį... Naktinės pamainos darbuotojai neįstengė jo numaldyti. Kai aš pasirodžiau darbe, jie *tikrai* buvo nusivarę nuo kojų.

– Gabi, koks tu netikėlis, – neva bardama sukvaksėjo Lilė, o mažylis sėdėjo ant grindų ir šypsojosi.

– Taigi, – kalbėjo tėtis, – mums teko priimti sprendimą. Net ir aš šiandien po pietų per susirinkimą balsavau už tai, kad Gabrielio reikia atsisakyti.

Jonas padėjo šakutę ir įsmeigė į tėvą akis.

– Atsisakyti? – paklausė jis.

Tėtis linktelėjo.

– Juk mes padarėme viską, ką galėjome, ar ne?

– Taip, – įsakmiai pritarė mama.

Lilė irgi pritarė linktelėjo.

Jonas iš paskutiniųjų stengėsi kalbėti ramiai.

– Kada? – paklausė jis. – Kada jo atsisakysite?

– Rytoj iš pat ryto. Mes turime pradėti ruošti Vardynų ceremonijai, taigi pamanėme, kad šį reikalą turime išspręsti tuojau pat.

– Taigi, Gabi, rytoj rytą tau ate ate, – dainingai sučiulbo tėtis.

Jonas pasiekė kitą upės krantą, stabtelėjo ir atsigręžė. Bendruomenė, kurioje prabėgo visas jo gyvenimas, dabar

miegojo ten, anapus upės. Su aušra tvarkingas, drausmingas gyvenimas, kurį jis taip gerai pažinojo, vėl atgis, bet jau be jo. Gyvenimas, kuriame niekad nebūna netikėtų dalykų. Arba nepatogių. Arba neįprastų. Gyvenimas be spalvų, be skausmo... ir be praeities.

Jis vėl ryžtingai paspaudė dviračio pedalą ir nuvažiavo keliu pirmyn. Nėra kada žvalgytis atgal, nesaugu. Pagalvojo apie taisykles, kiek jau yra jų sulaužęs: tikrai užtektinai, kad būtų pasmerktas, jeigu sugautų.

Pirmiausia, naktį peržengė būsto slenkstį. Tai vienas iš didžiausių nusižengimų.

Antra, pasiėmė bendruomenės maisto: labai rimtas nusikaltimas, nesvarbu, kad jis pasiėmė tik maisto likučius, padėtus ant būstų slenksčių Maisto tarnybai surinkti.

Trečia, pavogė tėčio dviratį. Jis valandėlę dvejojo, atsidūręs tamsoje prie dviračių stovo, nenorėdamas nieko, kas tėčio, imti ir abejodamas, ar bus patogu važiuoti didesniu dviračiu, kai taip pripratęs prie savojo.

Tačiau tai buvo neišvengiama, nes prie tėčio dviračio buvo pritaisyta sėdynė vaikui.

O jis pasiėmė kartu Gabrielį.

Jis jautė į nugarą įremtą galvytę, kuri važiuojant švelniai jį baksnojo. Gabrielis, priištąs diržais, kietai miegojo. Prieš išeidamas iš būsto Jonas tvirtai uždėjo Gabrieliui ant nugaros savo rankas ir persiuntė jam labiausiai raminančius prisiminimus, kokius tik turėjo: vakaras, lėtai siūbuojantis hamakas po palme kažkokioje saloje, kažkur

paplūdimyje lėtai, ritmingai, migdančiai pliuškena vanduo. Kai tas prisiminimas sutekėjo į mažylį, Jonas pamatė, jog Gabis miega ramiai ir giliai. Jis net nesukrutėjo, kai Jonas iškėlė jį iš lovytės ir švelniai įsodino į vaikišką sėdynę.

Jonas suvokė, kad jie turi pabėgti dar su tamsa. Tai gi jis iš visų jėgų tvirtai mynė pedalus trokšdamas, kad kuo ilgiau nepavargtų. Nebebuvo kada perimti tų jėgos ir drąsos teikiančių prisiminimų, į kuriuos jiedu su Siuntėju dėjo tiek vilčių. Taigi pasiklovė tuo, ką turėjo, ir vylėsi, kad to pakaks.

Aplenkė kaimynines bendruomenes, jų tamsius būstus. Atstumai tarp bendruomenių vis didėjo, vis ilgesnės darėsi tuščio kelio atkarpos. Iš pradžių jam gėlė kojas, bet paskui, po kurio laiko, jos tarsi sustangrėjo.

Prieš aušrą Gabrielis ėmė bruzdėti. Jie dabar buvo visai atokioje vietoje, iš abiejų kelio pusių tęsėsi laukai, kuriuose tai vienur, tai kitur juodavo medžių guotai. Jis pamatė upelį ir nuvažiavo per nelygią, provėžų išvagotą pievą jo link. Gabrielis, dabar jau visai prabudęs, krizeno, kai dviratis jį kresčiojo aukštyn žemyn.

Jonas atsagstė Gabio diržus, nukėlė jį nuo dviračio ir žiūrėjo, kaip vaikas susižavėjęs tyrinėja žolę ir šakeles. Jis rūpestingai paslėpė dviratį tankiuose krūmuose.

– Pusryčiai, Gabi!

Jonas išvyniojo maisto paketėlį ir abu pavalgė. Tada išsiėmė puoduką, kurį turėjo su savimi, pasėmė iš upelio

vandens ir padavė Gabrieliui atsigerti. Ir pats jis godžiai atsigėrė, tada sėdėjo prie upelio ir žiūrėjo, kaip vaikas žaidžia.

Jonas buvo pavargęs. Žinojo, kad turi pamiegoti, leisti raumenims pailsėti ir pasiruošti tolesnei kelionei dviračiu. Dieną vis tiek nebūtų saugu keliauti toliau.

Netrukus jie pradės jo ieškoti.

Jis susirado aikštelę pačioje medžių tankmėje, nusinešė ten mažylį ir, apglėbęs jį rankomis, atsigulė. Gabis linksmai jam priešinosi, įsivaizduodamas, jog tai imtynės, kurių jiedu kutendami ir juokdamiesi eidavo tenai, savo būste.

– Atleisk, Gabi, – pasakė jam Jonas. – Žinau, kad jau rytas ir kad tu ką tik atsibudai. Bet dabar mes privalome pamiegoti.

Jis prisitraukė mažylį prie pat savęs ir paglostė jam nugarą. Sumurmėjo Gabrieliui kažką raminama. Tada tvirtai prispaudė rankas ir persiuntė jam sunkaus, bet malonaus nuovargio prisiminimą. Gabrielio galva netrukus nusiviro ir prigludo prie Jono krūtinės.

Taip abu bėgliai išmiegojo pirmą pavojingą dieną.

Pats baisiausias dalykas buvo lėktuvai. Jonas nebežinojo, kiek dienų jau buvo praėję. Jų kelionė pasidarė automatiška: dienomis – miegoti pasislėpus po medžiais ir krūmais; susirasti vandens; taupyti kiekvieną maisto trupinį prisiduriant tai, ką pasitaikydavo rasti laukuose, o naktimis – begalinės, nesibaigiančios mylios dviračiu.

Jo kojų raumenys dabar buvo sutvirtėję. Kai guldavosi miegoti, skaudėdavo, bet dabar turėjo daugiau jėgų ir jau rečiau sustodavo pailsėti. Kartais sustojęs nukeldavo Gabrielį nuo dviračio, kad trumpai pasimankštintų, ir abu tamsoje pabėgiodavo keliu arba per lauką. Bet visada, kai sugrįždavo ir, prisegęs diržais ant sėdynės kantrųjį mažylį, vėl sėsdavo ant dviračio, jo kojos būdavo atsigavusios.

Taigi jam pakako savo paties jėgų, neprireikė tų, kurių būtų suteikęs Siuntėjas, jeigu būtų likę laiko.

Tačiau kai pasirodė lėktuvai, jis gailėjosi, kad nebuvo gavęs daugiau drąsos.

Žinojo, kad tie lėktuvai ieško jų. Jie skrisdavo taip žemai, kad nuo variklių gausmo jiedu pabusdavo, o kartais, žvilgčiodamas į viršų iš savo slaptaviečių, Jonas beveik matydavo persekiotojų veidus.

Žinojo, kad jie neskiria spalvų ir kad bėglių kūnai bei šviesiai geltoni Gabrielio plaukai jiems atrodo tik blyškios dėmės bespalvės lapijos fone. Tačiau iš mokslo ir technologijos pamokų jis prisiminė, jog žvalgybos lėktuvai turi karščiui jautrius įrengimus, kurie gali atpažinti net žmogaus kūno šilumą, ir kad tų įrengimų galvutės gali nusi-
taikyti į krūmynuose susirietusias dvi žmogystas.

Taigi visada, vos tik išgirdęs lėktuvo ūžimą, čiupdavo Gabrielį ir perteikdavo jam sniego prisiminimą, šiek tiek pasilikdamas ir sau. Jų abiejų kūnai atvėsdavo. Todėl lėktuvams nuskridus jie susikibę tirtėdavo, kol vėl užmigdavo.

Kartais, skubėdamas perteikti Gabrieliui kokius nors prisiminimus, Jonas pajusdavo, kad jie darosi blankesni, truputį silpnesni, negu buvo. To jis ir tikėjosi, tai jiedu su Siuntėju buvo numatę: kad toldamas nuo bendruomenės jis pamažu neteks visų prisiminimų, paliks juos bendruomenės žmonėms. Bet dabar, kai jų jam taip reikėjo, kai užskrisdavo lėktuvai, jis iš visų jėgų stengėsi išlaikyti tai, kas dar buvo likę, ir naudotis, kad apsisaugotų.

Paprastai lėktuvai atskrisdavo dieną, kai gulėdavo pasislėpę. Bet naktimis jis irgi būdavo budrus, važiuodamas visad klausydavosi, ar nesigirdi variklių ūžesio. Net ir Gabrielis klausydavosi ir, anksčiau negu pats Jonas išgirdęs tą bauginantį gaudesį, sušukdavo: „Lėtuvas! Lėtuvas!“

Kai lėktuvai pasirodydavo naktį – o tai retkarčiais nutikdavo, – jiems važiuojant, Jonas lėkdavo prie artimiausio medžio ar krūmo, krisdavo ant žemės ir priversdavo savo ir Gabrielio kūną atšalti. Bet kartais vos suspėdavo.

Ir dabar, naktimis mindamas dviratį per tuščią kraštą, kai visos bendruomenės jau likusios toli, o aplink bei priekyje neregėti jokių žmogaus pėdsakų, jis ir toliau aky-lai dairosi, kur galėtų skubiai pasislėpti, jeigu pasigirstų lėktuvo ūžimas.

Bet lėktuvai pasirodydavo vis rečiau ir rečiau, o pasirodę pralėkdavo greičiau. Sakytum, paieška tapo atsitiktinė, viltys surasti geso. Pagaliau atėjo diena, o paskui ir naktis, kai lėktuvai visiškai nebepasirodė.

XXII SKYRIUS

Dabar kraštovaizdis pasikeitė. Kol kas labai menkai, iš pradžių net sunku buvo pastebėti. Kelias susiaurėjo, pasidarė grublėtas, akivaizdu, jog kelių tarnybos čia jo neprižiūrėjo. Staiga pasidarė daug sunkiau išlaikyti pusiausvyrą, priekinis dviračio ratas vis atsitrenkdavo į akmenis ir provėžas.

Vieną naktį, dviračiui staiga užkliuvus už akmens, Jonas griuvo. Jis instinktyviai griebė Gabrielį, bet vaikas, tvirtai prisegtas diržais, nesusižeidė, tiktai išsigando, kai dviratis parvirto ant šono. Bet pats Jonas nikstelėjo kulkšni, nusibrozdino ir susimušė kelį, pro perplėstas kelnes ėmė sunktis kraujas. Sukandęs dantis jis atsikėlė, pastatė dviratį, nuramino Gabį. Įsidrąsino važiuoti dieną. Buvo jau pamiršęs lėktuvų baimę, atrodo, jie jau nuslinko į pra-

eitį. Tačiau atsirado naujų baimių: nepažįstamos vietovės slėpė nežinomus pavojus.

Pagausėjo medžių, abipus kelio driekėsi tamsūs, tankūs ir paslaptingi miškai. Dažniau privažiudavo upelius, dažniau sustodavo atsigerti. Jonas, raukydamasis iš skausmo, kai paliesdavo prakirstą odą, rūpestingai nusiplovė sužeistus kelius. Nuolatinis išnarintos kulkšnies skausmas atlėgdavo, retkarčiais panardinus ją į šaltą vandenį, kuris tekėjo pakeles išgraužomis.

Dabar jis lyg iš naujo suprato, kad Gabrielio saugumas visiškai priklauso nuo to, kiek jis turės jėgų.

Jiedu pirmąkart gyvenime išvydo krioklį, pirmąkart matė laukinę gamtą.

– Lėtuvas! Lėtuvas! – suriko Gabrielis, ir Jonas staiga pasuko po medžiais, nors jau daug dienų nematė lėktuvų ir dabar negirdėjo jokio ūžesio. Sustojęs krūmynuose ir atsigręžęs čiupti į glėbį Gabio, pamatė, kad jo putli rankutė rodo į dangų.

Išsigandęs užvertė galvą, tačiau tai buvo visai ne lėktuvas. Nors nebuvo tokio daikto matęs, bet iš blankstančių savo prisiminimų suprato, kas tai yra, nes Siuntėjas dažnai tą daiktą jam pasiūsdavo. Tai buvo paukštis.

Netrukus pakeliui ėmė rodytis daugiau paukščių, jie klykaudami sklandė bėgliams virš galvų. Jie pamatė elnią. O sykį išvydo, kaip prie pat kelio susidomėjęs ir visai neišsigandęs į juos žiūri kažkoks rusvas gyvūnas su išsi-pūtusia uodega. Jonas nežinojo, kaip jis vadinasi. Jis pri-

stabdė dviratį, ir jie spoksojo vienas į kitą, kol tas gyvūnas apsisuko ir dingo tarp medžių.

Visa tai jam buvo nauja. Visą gyvenimą išbuvęs ten, kur viskas buvo vienoda ir iš anksto žinoma, dabar jis su pagarbia baime sutikdavo kiekvieną netikėtumą, tykantį už kiekvieno kelio posūkio. Nuolatos pristabdydavo dviratį, kad pasigrožėtų laukų gėlėmis, pasidžiaugtų skambia paukščio giesme arba paprasčiausiai įsižiūrėtų, kaip vėjas judina medžių lapus. Per dvylika bendruomenėje praleistų metų jis nė sykio nebuvo išgyvenęs tokių paprastų, bet stiprių laimės akimirų.

Tačiau širdyje augo ir baisus nerimas. Pirmiausia dėl to, kad jiems gresia badas. Išvažiavus iš dirbamų laukų, buvo bemaž neįmanoma susirasti kokio nors maisto. Jie pabaigė kuklių bulvių ir morkų atsargą, kurią buvo susi-kaupę, kai paskutinį kartą važiavo pro dirbamas žemes, ir dabar visą laiką buvo alkani.

Pasilenkęs prie upelio Jonas nesėkmingai pabandė sugauti rankomis žuvį. Susierzinęs tėškė į vandenį akmeniu, nors ir žinojo, kad tai beprasmiška. Pagaliau iš nevilties ant sulenktos lazdos apnarpliojęs Gabrielio antklodėlę, jis pasidarė graibštą.

Po begalybės bandymų pagaliau į tą graibštą pakliuvo dvi šokčiojančios sidabraspalvės žuvys. Jonas aštriu akmeniu kruopščiai sukapojo jas į gabalus ir abu su Gabrieliu suvalgė jas žalias. Prarijo keletą uogų, paskui nesėkmingai bandė pagauti paukštį.

Naktį, kai Gabrielis miegojo šalia, Jonas gulėjo atsi-
merkęs, kankinamas alkio ir prisiminė gyvenimą ben-
druomenėje, kur maistas kasdien būdavo pristatomas į
kiekvieną būstą.

Jis pabandė atkurti vos begyvus prisiminimus, kuriuo-
se regėtų maistą, ir trumpam atkūrė keletą kankinančių
fragmentų: banketai su kalnais keptos mėsos; gimtadie-
niai su putliais pyragaičiais; ir sultingi vaisiai, ką tik nu-
skinti ir suvalgyti arba įkaitę saulėje ir jau bekrintą nuo
medžių.

Bet kai tos prisiminimų akimirkos išnyko, liko tik
graužianti skausminga tuštuma. Jonas staiga su liūdesiu
prisiminė, kaip vaikystėje vieną sykį jį išbarė už netiks-
liai pavartotą žodį. Jis tada pasakė „mirštu iš bado“. Tu
niekada nebadauji, buvo jam atsakyta. Ir niekad nemirsi
iš bado.

Bet dabar jis beveik alpo iš bado. Jeigu būtų pasilikęs
bendruomenėje, taip nebūtų. Viskas paprasta. Kažkada jis
įsigeidė, kad būtų galima rinktis. O kai atsirado galimy-
bė rinktis, jis pasirinko klaidingai: nutarė pabėgti. Užtat
dabar badauja.

Bet jeigu būtų pasilikęs...

Jis mąstė toliau. Jeigu būtų pasilikęs, būtų badavęs ki-
taip. Būtų amžinai alkęs jausmų, spalvų, meilės.

O Gabrielis? Gabrielio gyvenimas išvis būtų pasibaigęs.
Taigi iš tiesų jis neturėjo pasirinkimo.

Dėl maisto stokos Jono jėgos nusilpo ir pasidarė tikra
kančia važiuoti dviračiu. Ir tada jis suprato, kad prieš jį

stūkso tai, ką labai seniai kankinamai troško išvysti, – kalnai. Kai iš paskutinių jėgų spausdavo žemyn dviračio pedalą, skaudžiai sutvinksdavo patempta kulkšnies sausgyslė.

Oras irgi keitėsi. Dvi dienas lijo. Jonas nebuvo matęs lietaus, tačiau dažnai patirdavo jį prisiminimuose. Jam tie lietūs patikdavo, sukeldavo netikėtų išgyvenimų, bet dabar viskas buvo kitaip. Abiem su Gabrieliu pasidarė šalta, jie buvo peršlapę ir neturėjo kur išsidžiovinti, nors retsykiais ir švystelėdavo saulė.

Per visą tą baugią kelionę Gabrielis neverkdavo. O dabar verkė. Verkė, nes buvo alkanas ir sušalęs, ir siaubingai nusilpęs. Jonas irgi verkė – dėl tų pačių priežasčių, ir... dėl kitos. Jis raudėjo iš baimės, kad nebeįstengs išgelbėti Gabrielio. Dėl savęs jis jau nebesuko galvos.

XXIII SKYRIUS

Artėjo naktis, ir Jonas vis labiau ir labiau jautė, kad jo kelionės tikslas visai nebetoli. Jokių patvirtinančių ženklų nebuvo. Jis nematė nieko, tik nesibaigiančią, krivuliuojančią siaurą kelio juostą prieš akis. Nesigirdėjo jokio garso.

Ir vis dėlto jis jautė: jautė, jog tas Kitas pasaulis nebetoli. Bet nedaug vilčių buvo likę, kad įstengs jį pasiekti. Tų vilčių dar sumažėjo, kai ėmė kristi gelianti, šalta migla ir užtelėjo kažkokie balti sūkuriai.

Gabrielis, susuktas į nusitrynusią antklodėlę, susigūžęs, drebedamas, tyliai sėdėjo ant savo sėdynės. Jonas vos ne vos sustabdė dviratį, iškėlė vaiką ir plyštančia širdimi pajuto, koks Gabis sušalęs ir nusilpęs.

Sustojęs ant apledėjusio kauburio, į kurį vis labiau grimzdo jo sustirusios kojos, Jonas atsisagstė palaidinę, priglaudė Gabrielį prie savo nuogos krūtinės ir abu apsisupo sudriskusia antklodėle. Gabrielis vos vos sukrutėjo, prisiglaudė ir keletą sykių kuktelėjo, tai buvo vieninteliai garsai juos supančioje tyloje.

Iš beveik pamirštų atsiminimų, tokių pat miglotų, kaip ir viskas aplinkui, Jonas dar susigaudė, kas yra toji baltuma.

– Tai vadinasi sniegas, Gabi, – sušnibždėjo Jonas. – Tai *snaigės*. Jos krinta iš dangaus ir yra labai gražios.

Tačiau vaikas, anksčiau toks smalsus ir budrus, visai neatsiliepė. Jonas prietemoje žvilgtelėjo žemyn į mažą galvutę prie savo krūtinės. Garbanoti Gabrielio plaukai buvo susivėlę ir nešvarūs, o blyškius, murzinius skruostus vagojo ašarų pėdsakai. Jis buvo užsimerkęs. Jonui bežiūrint, iš viršaus nusileido snaigė ir kokią sekundę tviskėjo pakibusi ant mažos virpčiojančios blakstienos.

Šiaip ne taip jis pakėlė dviratį. Prieš juos dunksojo status kalvos šlaitas. Net ir geriausiomis aplinkybėmis nuo tokio šlaito būtų sunku ir rizikinga leisti dviračiu. Tačiau dabar vis gausėjantis sniegas užklojo siaurą takelį ir važiuoti buvo beveik neįmanoma. Kai sustirusiomis, pavar-gusiomis kojomis spustelėjo pedalus, priekinis ratas vos ne vos pajudėjo. Bet dviratis sustojo. Įstrigo vietoje.

Jis nulipo, ir dviratis nuvirto šalimais į sniegą. Vieną akimirką jam toptelėjo: kaip paprasta būtų ir jam pačiam nugriūti šalia dviračio, nugrimzti kartu su Gabrielium į purų sniegą, į nakties tamsą ir šiltai, patogiai užmigti.

Bet jis nuvijo tą mintį. Jis privalo žengti toliau. Visi prisiminimai dabar buvo likę kažkur ten už nugaros, jie išsprūdo iš jo globos, kad grįžtų bendruomenės žmonėms. Ar jam dar kas nors liko? Gal jis dar išlaikė nors trupinėlį šilumos? Ar jis dar turi jėgų jai perduoti? Ar Gabrielis dar įstengtų perimti?

Jonas priglaudė savo rankas prie Gabrielio nugaros ir pabandė prisiminti saulėkaitą. Akimirką atrodė, kad nieko nevyksta, kad jis nieko nebegali perteikti. Ir tada stauga kažkas virptelėjo, ir jis pajuto, kaip smulkučiai šilumos liežuvėliai ėmė šliaužti per jį, į jo sušalusias pėdas, kojas. Pajuto, kaip ėmė kaisti veidai, kaip atsigavo įsitempusi, sušalusi plaštaka, rankų oda. Vieną akimirką pajuto, kaip norėtų tą šilumą pasilikti sau, pasišildyti saulės spinduliuose, nusimesti nuo savęs sunkią našą.

Bet toji akimirka praėjo ir ją tuoj pakeitė poreikis, aistringas troškimas pasidalinti tą šiluma su vienintele likusia būtybe, kurią jis dar gali mylėti. Kentėdamas skausmą jis iš visų jėgų stūmė šilumos prisiminimą į tą menką, jo rankose drebantį kūnelį.

Gabrielis krustelėjo. Kurį laiką juodu abu stovėjo apsikabinę, sniegu užlipusiomis akimis, jusdami šilumą ir atgijusias jėgas.

Jonas ėmė kopti į viršukalnę.

Prisiminimas sparčiai blėso. Jis per naktį nuklampojo vos keletą jardų, kai viskas baigėsi ir jie vėl ėmė šalti.

Tačiau dabar jo galva veikė. Kad ir trumpalaikė, šiluma vis dėlto išblaškė mieguistumą ir neviltį ir pažadino norą

atsilaikyti. Jis ėmė sparčiau kilnoti kojas, nors jų beveik nebejautė. Tačiau šlaitas buvo klastingai status, kelionę sunkino sniegas ir visiškas jėgų stygius. Ne kažkiek tenuėjęs, sukluo ir griuvo kniūpsčias.

Nebegalėdamas atsistoti ant kojų, Jonas pabandė eiti keliais. Jo sąmonė grybštelėjo dar vieną šiltą prisiminimų ruoželį, ir jis žūtūtinai stengėsi jį išlaikyti, sustiprinti ir perduoti Gabrieliui. Akimirksnį tvykstelėjusi šiluma sustiprino jo dvasią ir kūną, ir jis atsistojo. Ir vėl jam prie krūtinės krustelėjo Gabrielis, ir vėl jis pradėjo kopti.

Bet prisiminimas išblėso, pasidarė dar šalčiau nei buvo.

Ak, jeigu jis prieš pabėgdamas būtų turėjęs laiko iš Siuntėjo pasiimti daugiau šilumos! Gal jam pačiam dabar būtų likę daugiau. Bet kokia nauda iš to „jeigu“. Dabar jis privalo visą dėmesį sutelkti į kojas, judinti jas, šildyti prie krūtinės Gabrielį ir judėti į priekį.

Jis kopė, stabtelėdavo, vėl abu pasišildydavo tomis šilumos prisiminimo kibirkštėlėmis, kurios, rodės, jau visai visai baigiasi.

Viršukalnė regėjos dar taip toli, be to, jis nežinojo, kas yra už jos. Tačiau neturėjo daugiau ką daryti ir kopė toliau. Sunkiai kopė aukštyn.

Kai pagaliau pasiekė viršūnę, kažkas ėmė darytis. Jam nebuvo šilčiau. Kaip tik jautėsi dar labiau sustiręs ir sušalęs. Ir jėgų daugiau neatsirado – priešingai, kojos buvo lyg švino pripiltos, sušalusios, nuvargusios – vos galėjo jas pajudinti.

Bet staiga jis pasijuto laimingas. Ėmė prisiminti laimingas praeities valandas. Prisiminė savo tėvus ir sesutę. Prisiminė savo draugus – Eišerą ir Fioną. Prisiminė Siuntėją.

Staiga jį užplūdo džiaugsmas.

Jis pasiekė pačią viršūnę ir po sniegu aplipusiomis kojomis pajuto lygų kietą pagrindą. Prieš akis kito šlaito nebesimatė.

– Mes beveik jau ten, Gabrieli, – sušnibždėjo jis visai neabejodamas, nors nežinojo kodėl. – Aš prisimenu šią vietą, Gabi.

Ir tai buvo tiesa. Tačiau tai nebuvo sąmonės nustvertas mažylis ir varganas prisiminimų lopinys, tai buvo kas kita. Jis visa tai galėjo išlaikyti. Tai buvo jo paties prisiminimai.

Jis spustelėjo glėbyje Gabrielį ir, norėdamas sušildyti ir atgaivinti, smarkiai jį patrynė. Vėjas buvo geliantis, šaltas. Sniegas sūkuriavo, temdė akis. Bet kažkur priekyje, už tos aklinos pūgos, suvokė jis, laukia šiluma ir šviesa.

Sukaupęs paskutines jėgas ir giliai sąmonėje slėpėjusias žinias, Jonas surado rogutes, kurios laukė jų ant pačios viršukalnės. Sustirusiomis rankomis sugraibė virvę.

Atsisėdęs ant rogių prisispaudė prie savęs Gabį. Nuo kalnė buvo stati, bet sniegas purus, minkštas, ir jis žinojo, kad šįkart neužlėks ant jokio ledo, negrius, nesusižeis. Į sušalusį kūną, į širdį plūdo viltis.

Ir jie nusileido žemyn.

Jonas jautė, kad praranda sąmonę ir iš paskutiniųjų prisivertė laikytis ant rogučių tiesiai, globdamas Gabrielį, saugodamas jį. Tada pavažos slystelėjo per sniegą, vėjas čaižė skruostus, o jie vis greičiau ir greičiau skriejo tiesia linija, kuri, atrodė, veda į galutinį tikslą, į tą vietą, kurios jis visad ilgėjosi, į ten, kur tilpo ir jų ateitis, ir praeitis.

Žemyn, žemyn... Jis vargais negalais atsimerkė ir staiga netikėtai išvydo žiburius, ir dabar juos atpažino. Suprato, kad šviesa sklinda pro langus, kad ji raudonos, žydros ir geltonos spalvos ir kad blykčioja ant medžių ten, kur šeimos laiko ir saugo savo prisiminimus, kur viską gaubia meilė.

Žemyn, žemyn... Greičiau ir greičiau. Staiga jam pasidarė visiškai aišku, staiga jį pagavo džiaugsmas, kad ten, apačioje, jie laukia ir jo, ir mažylio. Pirmą kartą gyvenime jis kažką išgirdo ir iškart suprato, jog tai muzika. Jis girdėjo žmones dainuojant.

Ir jam pasirodė, kad iš už nugaros, iš tolių toliausių, iš praeities, iš tos vietos, kurią paliko, taip pat atsklinda muzika. Bet tikriausiai tai buvo tik aidas.

SUNKI KELIONĖ IŠ ATEITIES

Jonas bėga iš savo bendruomenės, iš tobulai sutvarkyto pasaulio, žinodamas, „jog tai bus labai sunki kelionė“. Alpdamas iš nuovargio, alkio, šalčio, Jonas „raudojo iš baimės, kad nebeįstengs išgelbėti Gabrielio. Dėl savęs jis jau nebesuko galvos“. Taigi Jonas bėga jau išauginęs savy bene pagrindinį žmogišką jausmą – atsakomybę už kitą, meilę kitam...

Literatūros istorijoje yra nemažai kūrinių, išreiškiančių žmonijos svajones, lūkesčius, – kūrinių, vaizduojančių idealią, tobulą ateities visuomenę. Ypač dažnai tai daro mokslinės fantastikos knygos, aprašančios stubbinančią techniką, civilizacijos pažangą. Tačiau kitiems autoriams labiau rūpi ne technikos progresas, o darnūs, teisingi ateities žmonių tarpusavio santykiai. Tokie kūriniai paprastai

vadinami *utopijomis*. Šis graikiškos kilmės žodis reiškia svajonę, kažką neįgyvendinama, nepasiekiamo.

Amerikiečių rašytoja Lois Lowry (turėtume tarti: Louesa Lauri) iš pirmo žvilgsnio irgi kuria utopiją, vaizduoja tobulą visuomenę, kurioje nepaprastai saugu, kurioje viskas „taip skrupulingai sutvarkyta, viskas taip atsakingai sprendžiama“. Žmogaus gimimas, mirtys, šeimos sudarymas, profesija – visa iš anksto nulemta, visa kas reguliuojama griežtų taisyklių. Jono bendruomenėje nėra karo, bado, skurdo, skausmo, netgi klimatas ir kraštovaizdis joje sureguliuotas: nėra žiemos, nėra kalvų, nes tai trukdytų žemės ūkiui, maisto gavybai... (O vienas jaunas skaitytojas laiške šios knygos autorei pavydėdamas parašė, kad Jono bendruomenės žmonėms – tik įsivaizduokit! – pavalgis nereikia suplauti lėkščių...) Patogi visuomenė, ar ne?

Ak, tiesa, tame tobulame pasaulyje nėra spalvų, nėra paukščių, gyvūnų. Bet argi to reikia nežinantiems, kad tokie dalykai išvis egzistuoja? Prisimenate, per pirmąjį pokalbį su Siuntėju Jonas prisipažįsta: „Maniau, kad egzistuojame tik mes. Maniau, kad viskas yra tik dabar.“ O kitąkart jis mąsto: „Argi gyvenimas susideda ne iš to, ką tu veiki kiekvieną dieną?“ Taip, daug kam gyvenimas susideda tik iš to! Ir ne tik Jono bendruomenėje – jau ir mūsų visuomenėje...

Turbūt supratote, jog šia „tobula“ visuomene, kurioje nėra prisiminimų, nėra spalvų, kur viskas suvienodinta, kurioje negalima pasirinkti, kurioje Meilė yra „neapibrėž-

tas ir bereikšmis žodis“, rašytoja Louesa Lauri nesižavi. Tai žiauri ir bejausmė visuomenė. Įtaigiausiai jos žiaurumą parodo sukrečianti vieno iš dvynukų pašalinimo scena, taip pat Gabrielio lemties bandymai. Taigi vargu ar ši knyga yra utopija. Tai *anti*utopija, arba *distopija*. Abu šie tarptautinių žodžių priešdėliai reiškia neigimą, priešišumą.

Jokiu būdu neturėtume suprasti, jog rašytoja apskritai neigia žmonijos tobulėjimą, jog pripažįsta karą, skurdą, badą, skausmą. Jos nuomone, žmonija tik neturėtų tų dalykų pamiršti. „Kodėl jūs ir aš turime saugoti tokius prisiminimus?“ – dar neatsitokėjęs po vienu skausmingų prisiminimų klausia Jonas. – „Jie suteikia mums išminties“, – atsako Siuntėjas.

Tai, kas autorei atrodo svarbu, galbūt svarbiausia, saugotina, šioje knygoje išreikšta labai aiškiai. Vienas iš esmingųjų vaizdų, regimų Jonui perteiktuose prisiminimuose, – jaukiai spindinti Kalėdų eglutė, vaikai, išvyniojantys dovanas, ant sofos besišypsantys senelis ir močiutė... Jonas patiria, atranda *šeimos* pojūtį. Ne šeimos darinio, o *šeimos*... Neatsitiktinai po kurio laiko Gabiui Jonas šnabžda: „Daug kas turėtų pasikeisti. Turėtų atsirasti spalvų. Ir seneliai bei močiutės...“ „Ir turėtų sugrįžti meilė“, – teigia jis kitu metu. Taigi paprasta žmogiška laimė, akimirkos spalva rašytojai yra didžiosios gyvenimo vertybės. Dar sykį įsiskaitykit: gerokai nutolęs nuo bespalvio, bejausmio pasaulio Jonas „nuolatos pristabdydavo dviratį, kad pasigrožėtų laukų gėlėmis, pasidžiaugtų

skambia paukščio giesme arba paprasčiausiai įsižiūrėtų, kaip vėjas judina medžių lapus. Per dvylika bendruomenėje praleistų metų jis nė sykio nebuvo išgyvenęs tokių paprastų, bet stiprių laimės akimirku“.

...Bet laikas sustabdyti šį minčių sūkurį, citatų pūgą. Manychiau, kiekvieno, perskaičiusio šią knygą, galvoje tokia pūga dabar siaučia. Ir vis kitokia. Vis kitokia mintis ar jausmas nutūpia kiekvieno galvoje – kaip toji snaigė ant virpčiojančios Gabrielio blakstienos... Rašytoja ir siekia, kad kiekvienam toji minčių ir išgyvenimų pūga būtų kitokia, tiesiog reikalauja iš skaitytojo savų sprendimų. Labiausiai – dėl knygos pabaigos, arba finalo. Skaitytojai ne sykį rėmė autorę prie sienos, norėdami sužinoti, kaip vis dėlto baigėsi Jono kelionė. „Nėra vieno teisingo atsakymo, – tvirtino rašytoja atsiimdama už šią knygą Niuberio medalį – svarbiausią amerikiečių apdovanojimą vaikų rašytojams (beje, po kelerių metų pertraukos šį medalį ji gavo jau antrą kartą). – Nėra vienintelio teisingo atsakymo mums visiems, jis priklauso nuo mūsų pačių įsitikinimų, nuo mūsų vilčių.“ Žodžiu, ši knyga yra savotiškas testas, savęs patikrinimas. Galėtume pažaisti: pasakykite, kaip supratote šios knygos pabaigą, ir aš pasakysiu, koks ar kokia Jūs esate...

Tokią išmintingą knygą gali parašyti tik išmintingas ir patyręs rašytojas. Louesa Lauri tokia ir yra. Ji gimė 1937 metais kovo 20 dieną Honolulu, Havajų salose, kur tuo metu tarnavo jos tėtis – karo gydytojas stomatologas. Tė-

čio profesija vertė būsimą rašytoją kartu su šeima nemažai keliauti, keisti gyvenamą vietą. Keletą metų ji gyveno Japonijoje (vėliau pripažino, kad tas laikas, tas gyvenimas uždaroje, nuo japonų atskirtoje, patogioje amerikiečių bendruomenėje, daug prisidėjo prie „Siuntėjo“ sumanymo), taip pat jai teko pagyventi internatuose bei pas savo senelius. Trejų metų Louesa išmoko skaityti, nepaprastai daug skaitydavo, būdama šešiolikos nusprendė tapti rašytoja ir įstojo į vieną Brauno universiteto mergaitėms skirtą koledžą rengtis rašytojos darbui. Tačiau to meto visuomenė laikė, jog merginai yra itin svarbu ištekėti, tad devyniolikos metų Louesa sukūrė šeimą, pagimdė keturis vaikus. Kūrybą teko atidėti. Pirmoji Lauri knyga išėjo tik 1977 metais, dabar jų sukurta bene trisdešimt. Lauri rašo tik vaikams ir paaugliams. Labiausiai išgarsėjo linksmas, atrodo, 8 knygų ciklas apie paauglę mergaitę „Anastazija Krupnik“. Kritikai vieningai teigia, jog „Siuntėjas“, pasirodęs 1993-aisiais, išsiskiria ne tik iš kitų šios autorės knygų, bet ir visoje XX amžiaus pabaigos paauglių literatūroje yra savitas reiškinys.

Beje, dar truputį apskritai apie knygą... Ar pastebėjote, jog „Siuntėjo“ pasaulyje uždraustos knygos? Naudotis leidžiama tik informaciniais leidiniais, žodynu ir Taisyklių knyga. Neskaitantys negali žinoti knygoje sudėtų, ištaisais šimtmečiais kaupėtų žinių ir jausmų. Tokius lengviau valdyti ir... vienodinti! „Vyriškis, kurį aš pavadinau Siuntėju, – kreipėsi rašytoja į jos kūrybą aukštai įvertinusiųs

bibliotekininkus, mokytojus, – berniukui perteikė žinias, istoriją, prisiminimus, spalvas, skausmą, juoką, meilę ir tiesą. Kiekvieną sykį, kai vaikui į rankas įduodate knygą, jūs darote tą patį... Tai labai rizikinga... Bet kiekvieną kartą atsiversdamas knygą vaikas atlapoja vartus į tą pasaulį Kitur. Tai suteikia jam galimybę rinktis, taip jis tampa laisvas.“

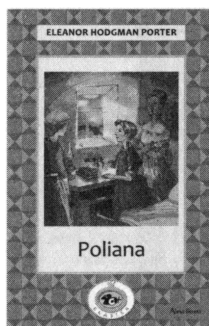
Skaitydami „Siuntėją“ mes atlapojome vartus, už kurių – minties erdvė, gilūs jausmai, sukrečiantis įspėjimas... Kiekvieną sykį, skaitydami tokias knygas kaip „Siuntėjas“, mes bėgame, keliaujame iš bejausmės, bespalvės, patogios, bet žiaurios ateities. Žinia, tai nelengva kelionė, ne kiekvienam pakeliama...

Kęstutis Urba

Kitos serijos 10+ (klasika) knygos

Kanados rašytojos L. M. Montgomery (1874–1942) romanas apie vienuolikmetę rusvaplaukę Anę, kupinas gamtos grožio, gaivaus komizmo, audringų džiaugsmo ir liūdesio priepuolių bei stiprios ir tyros gyvenimo meilės.

Amerikiečių rašytojos Eleanoros H. Porter su švelniu humoru parašyta istorija apie mergaitę Polianą, išmokiusią aplinkinius žaisti „džiaugsmo žaidimą“. Likusi našlaite Poliana atsiduria griežtos tetos Polės namuose, kur jos atvirumas ir nuoširdumas susiduria su pareiga ir jausmus varžančiomis taisyklėmis. Vis dėlto mergaitė sugeba užkrėsti optimizmu rūstų, taisyklėmis apraizgytą suaugusiųjų pasaulį.

Anglų kilmės amerikiečių rašytojos F. Hodgson Burnett (1849–1924), „Paslaptingo sodo“ autorės, romanas apie turtingą mergaitę Sarą, netikėtai atsidūrusią skurde, tačiau išsaugojusią savo dvasios orumą ir kilnumą.

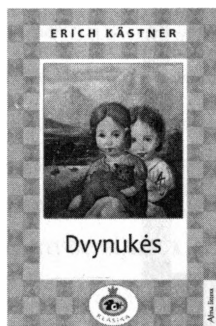

Pagrindinė knygos veikėja Heida spinduliuoja gėrį, savo nuoširdumu ir gyvenimo džiaugsmu veikia kitus. Tai himnas Alpių gamtai, kuri žmogų džiugina ir taurina jo sielą. Puiki knyga, kurioje geram žmogui atlyginama, kurioje nugali meilė ir dora.

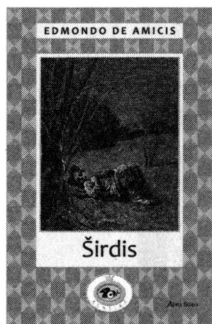
Kitos serijos 10+ (klasika) knygos

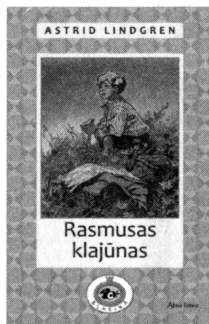
Šioje anglų kilmės amerikiečių rašytojos knygoje, parašytoje prieš 100 metų, pasakojama apie didį ir amžiną gamtos atgimimo ir žmogaus prisikėlimo gyventi, tikėti ir džiaugtis Stebuklą, kurį sukuria nuoširdi draugystė ir meilė.

Smagus ir graudus pasakojimas apie sesutes dvynukes, kurios atsidūrė skirtinguose miestuose, bet netikėtai susitiko vaikų pensione. Gal bendrom jėgom jos vis dėlto įspės, kodėl tėvai jas išskyrė? Ir gal vieną gražią dieną vėl bus drauge su abiem tėvais?

Romanas „Širdis“ italų rašytojui Edmondui De Amičiui atnešė pasaulinę šlovę. Ji išversta į dvidešimt penkias kalbas. Kūrinyje parašytas mokinio dienoraščio forma. Į berniuko įspūdžius vis įterpiami tėvų laišakai ir mokytojo pasakojimai apie kilnius, didvyriškus poelgius. Rašytojas nuolat suveda savo herojų su vaikais ir suaugusiais, kad pagal jų gyvenimą ir darbus jis spręstų, kaip reikia elgtis įvairiais atvejais.

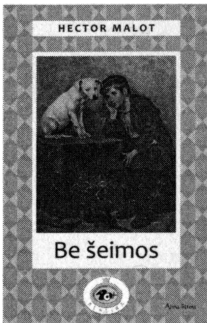

Rasmusas neturi tėvų. Jis gyvena vaikų prieglaudoje. Tvarka čia griežta, bet kartais būna ir smagu, gal dėl to, kad Rasmusas turi savo geriausią draugą Gunarą. Tačiau dar mieliau būtų turėti tėvus. Vieną dieną Rasmusas leidžiasi į kelionę ieškoti savo šeimos. Toji kelionė kupina įvairiausių pavojų ir šaunių nuotykių. Už šią knygą Švedijos rašytojai Astridai Lindgren 1958 m. suteikta Hanso Kristiano Anderseno premija.

Kitos serijos 10+ (klasika) knygos

Tai garsaus amerikiečių rašytojo Marko Tveno (1835–1910) apysakos apie viso pasaulio vaikų pamėgtą dvylikametį padaužą Tomą Sojerį, jo geriausią draugą Heklberį Finą, apie jų dviejų linksnius išdaigas ir nepaprastus nuotykius. Knygos kupinas juoko, šilumos, džiaugsmingos energijos ir tik Markui Tvenui būdingos šviesios išminties.

Šiame romane pasakojama mielo ir dorą berniuko Remio istorija. Iš pradžių manęs, kad jo mama – tetulė Barberen, berniukas sužino esąs pamestinukas, kai ligos ir nepriteklių ištiktas tėvis parduoda jį klajojančiam aktoriumi Vitaliui. Berniukas patiria įvairių nuotykių ir pavojų, bet ištvėręs visus išmėginimus galiausiai randa savo šeimą.

„Ronja plėšiko duktė“ – viena paskutiniųjų Astridos Lindgren, H. K. Anderseno premijos laureatės, apysakų ir kartu jos kūrybos viršūnė. Miškinguose kalnuose įsikuria dvi besivaidijančios plėšikų stovyklos: Matiso ir Burkos. Matisas turi mylimą dukterį Ronją, o Burka tokio pat amžiaus sūnų Birką. Knygoje pasakojama apie nepamirštamus herojų nuotykius, draugystę, čia sklindžiasi ypatinga tėvo ir dukters istorija.

Lowry, Lois

Lo-209 Siuntėjas : romanas / Lois Lowry ; iš anglų kalbos vertė Viltaras Alksnėnas ; iliustravo Jolanta Talaikienė. – Atnauj. leid. – Vilnius : Alma littera, 2013. – 216 p. : iliustr. – (10+ : klasika, ISSN 1822-7171)

Kn. taip pat: Sunki kelionė iš ateities / Kęstutis Urba, p. 207-212

ISBN 978-609-01-1150-5

Didelės vidinės įtampos kupina šiuolaikinės amerikiečių rašytojos apysaka apie tobulai sutvarkytą ateities visuomenę. Tačiau dvylikametis Jonas skausmingai suvokia, kiek daug tokia visuomenė yra praradusi... Šis neįprastos išmonės kūrinys bet kokio amžiaus skaitytoją privers susimąstyti apie žmonijos dabartį ir ateitį, apie stulbinančius laimėjimus ir skaudžius praradimus.

UDK 821.111(71)-93

Serija 10+ : klasika

LOIS LOWRY

SIUNTĖJAS

Iš anglų kalbos vertė *Viltaras Alksnėnas*

Redaktorė *Bronė Balčienė*

Korektorė *Svajonė Vensloviienė*

Dailininkė *Aida Janonytė*

Serijos ir viršelio dailininkė *Deimantė Rybakovienė*

Meninė redaktorė *Asta Rastauskienė*

Maketavo *Zita Pikturienė*

Tiražas 1500 egz.

Išleido leidykla „Alma littera“, Ulonų g. 2, LT-08245 Vilnius

Interneto svetainė: www.almalittera.lt

Spaudė AB spaustuvė „Spauda“, Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius

Interneto svetainė: www.spauda.com

„10+ (KLASIKA)“ – TA
MĖGSTAMIAUSIŲ,

– Kodėl jūs ir aš turime saugoti tokius prisiminimus?

– Jie suteikia mums išminties, – atsakė Siuntėjas.

Tapkite Knygų klubo nariu!

- Nemokamas knygų katalogas kiekvieną ketvirtį
  - Naujausios ir populiariausios knygos
  - Ypatingi pasiūlymai
  - Knygų pristatymas į namus, darbovietę ar paštą
- www.knyguklubas.lt